

*Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen
(TV 150) toimintakertomus ja
tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2003*

*Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen
(TV 150) toimintakertomus ja
tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2003*

ISSN 1458-6436
ISBN 952-466-224-8
Edita Prima Oy
Helsinki

KUVAILEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
30.3.2004

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)	Julkaisun laji Tilinpäätösasiakirjat	
	Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
	Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen (TV 150) toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2003		
Julkaisun osat		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tilinpäätösasiakirja (TV 150) sisältää toimintaympäristön ja tuloksellisuuden kuvauksen, tiliviraston tilinpäätöslaskelmat ja niiden liitteenä annettavat tiedot sekä kuvauksen sisäisen valvonnan järjestämisestä.</p> <p>Toimintakatsauksen tarkoituksena on perehdyttää lukija tiliviraston toimintaan ja siinä tapahtuneisiin muutoksiin varainhoitovuoden aikana.</p> <p>Tuloksellisuuden kuvaus sisältää tiliviraston toiminnan tuloksellisuuden analysoinnin tunnuslukuineen ja suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.</p> <p>Tilinpäätöslaskelmat sisältävät tuotto- ja kululaskelman, taseen, talousarvion toteutumalaskelman ja niiden liitteenä annettavat tiedot sekä tilinpäätöslaskelmien tarkastelun.</p>		
Avainsanat: (asiasanat) Tiliviraston (TV 150) tilinpäätös		
Muut tiedot OM 8/013/2004		
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2004:6	ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-224-8
Kokonaissivumäärä 155	Kieli suomi	Hinta
Jakaja Oikeusministeriö	Kustantaja Oikeusministeriö	
		Luottamuksellisuus julkinen

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum
30.3.2004

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)	Typ av publikation Statsbokslutsakter		
	Uppdragsgivare Justitieministeriet		
	Datum då organet tillsattes		
Publikation (även den finska titeln) Verksamhetsberättelsen och bokslutskalkylerna från 2003 för justitieministeriet och rättsväsendet (TV 150) (Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen (TV 150) toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2003)			
Publikationens delar			
<p>Referat</p> <p>Statsbokslutsakten (TV 150) innehåller en beskrivning av verksamhetsfältet och resultatet, räkenskapsverkets bokslutskalkyler och uppgifter som ges i samband med dem samt en beskrivning av hur den interna bevakningen ordnas.</p> <p>Syftet med översikten är att orientera läsaren i räkenskapsverkets verksamhet och förändringar som har hänt i den under finansåret.</p> <p>Beskrivning av resultatet innehåller en analys av resultatet av räkenskapsverkets verksamhet med nyckeltalen och i förhållande till de utsatta målsättningarna.</p> <p>Bokslutskalkylerna innehåller intäkts- och kostnadskalkylen, balansräkningen, budgetens utfallskalkyl och uppgifter som ges i samband med dem samt en granskning av bokslutskalkylerna.</p>			
Nyckelord Räkenskapsverkets (TV 150) bokslut			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM 8/013/2004			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Verksamhet och förvaltning 2004:6		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-224-8
Sidoantal 155	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYS

1 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS.....	5
2 TULOKSELLISUUDEN KUVAUS.....	13
2.1 MINISTERIÖ	13
2.1.1 Ministeriön osastokohtaiset menot ja henkilöstömäärä.....	13
2.1.2 Demokratian toimivuus ja hallinto	14
2.1.3 Säädosvalmistelun kehittäminen	16
2.1.4 Euroopan unioni ja kansainvälinen yhteistyö	18
2.1.5 Kansalaisten oikeussuhteet.....	20
2.1.6 Oikeudenhoidon toimintaedellystysten kehittäminen.....	21
2.1.7 Kriminaalipoliittisia kehittämistoimia	22
2.1.8 Maksukyvyttömyyslainsäädännön ja ulosoton kehittäminen	25
2.1.9 Hallinnonalan yleisiä kehittämistoimia.....	26
2.2 ERÄÄT VIRASTOT	30
2.2.1 Konkurssiasiamiehen toimisto.....	30
2.2.2 Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.....	31
2.2.3 Oikeusrekisterikeskus.....	32
2.2.4 Onnettomuustutkintakeskus.....	33
2.2.5 Tietosuojalautakunta.....	34
2.2.6 Tietosuojavaltuutetun toimisto	34
2.2.7 YK:n yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipoliittikan instituutti (HEUNI).....	35
2.3 TUOMIOISTUIMET	36
2.3.1 Korkein oikeus.....	36
2.3.2 Korkein hallinto-oikeus.....	38
2.3.3 Hovioikeudet.....	40
2.3.4 Hallinto-oikeudet.....	42
2.3.5 Käräjäoikeudet.....	44
2.3.6 Erityistuomioistuimet.....	52
2.4 OIKEUSAPUTOIMISTOT	57
2.5 ULOSOTTOLAITOS.....	60
2.6 SYYTTÄJÄLAITOS.....	65
2.7 MAKSULLINEN TOIMINTA	67
3 TALOUS.....	90
3.1 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	90
3.1.1 Tuotto – ja kululaskelma	90
3.1.2 Tase.....	91
3.1.3 Talousarvion toteutumalaskelma.....	92
3.1.4 Oikeusministeriön (TV 150) määrärahat, menot ja tulot 2003.....	94
3.2 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN LIITTEENÄ ANNETTAVAT TIEDOT	96
3.3 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN TARKASTELU	111
3.3.1 Tuotto – ja kululaskelma	111
3.3.2 Tase.....	113
3.3.3 Talousarvion toteutumalaskelma.....	114
4 SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA VALVONTATOIMEN YKSITYISKOHTAISEMPI KUVAUS.....	115
5 ALLEKIRJOITUKSET.....	117

LIITTEET

- LIITE A Hovioikeuksien tulostavoitteiden toteutuminen v. 2003
- LIITE B Käräjäoikeuksien tulostavoitteiden toteutuminen v. 2003
- LIITE C Hallinto-oikeuksien tulostavoitteiden toteutuminen v. 2003
- LIITE D Oikeusaputoimistojen tulostavoitteiden toteutuminen v. 2003
- LIITE E Ulosottovirastojen ja –osastojen tulostavoitteiden toteutuminen v. 2003
- LIITE F Syyttäjänvirastojen ja –osastojen tulostavoitteiden toteutuminen v.2003

1 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

TOIMINTA-AJATUS

Oikeusministeriö osana valtioneuvostoa luo oikeuspolitiikan linjoja, kehittää säädöspolitiikkaa ja ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriön tavoitteena on aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, jossa ihmiset voivat luottaa oikeuksiensa toteutumiseen.

Oikeusministeriö vastaa

- toimivan demokratian edellytyksistä
- oikeusjärjestyksen laadusta ja oikeussuhteiden selkeydestä
- ihmisten ja yhteisöjen tehokkaista keinoista saada oikeutensa toteutetuiksi
- oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytyksistä
- tehokkaasta rikoksen torjunnasta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa
- oikeudenmukaisesta ja tehokkaasta rikosoikeudellisesta järjestelmästä ja rangaistusten täytäntöönpanosta sekä
- alansa kansainvälisestä yhteistyöstä

OHJAUSTAPA

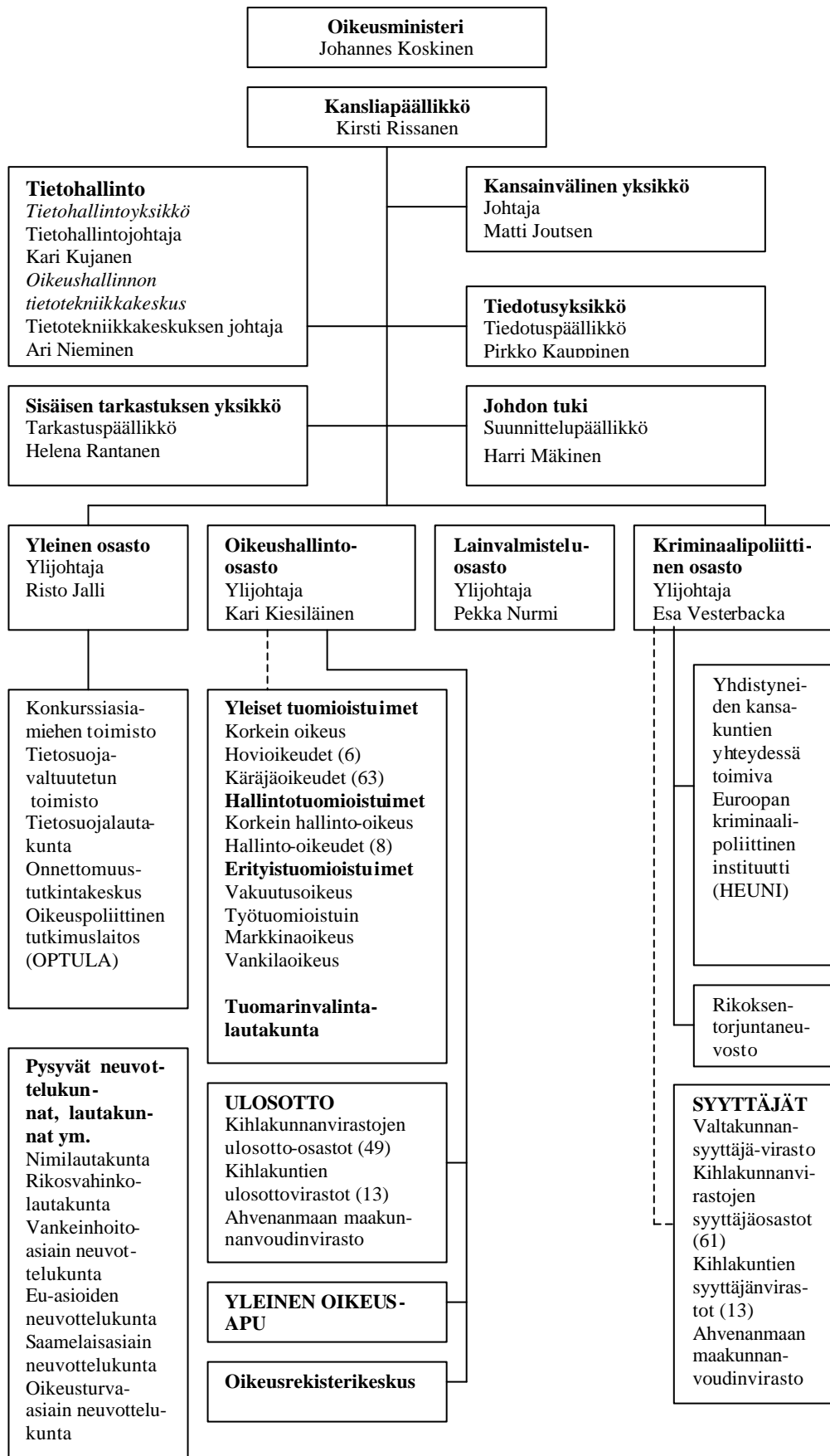
Oikeusministeriön ensimmäinen oikeuspolitiikan strategia valmistui joulukuussa 2002. Asiakirja sisältää hallinnonalan tärkeimmät linjaukset asioissa, joissa kehittämistarve on suurin. Tavoitteet on asetettu ulottumaan vuoteen 2012.

ORGANISAATORAKENNE

Oikeusministeriön hallinnonalan tietohallinto organisoitiin uudelleen siten, että 1.6.2002 aloitti toimintansa tietohallintoyksikkö ja 1.1.2003 oikeushallinnon tietotekniikkakeskus. Ministeriön eri osastojen tietohallinto yhdistettiin osastoista erillisiksi tietohallinnon vastualueeksi, jonka tavoitteena on yhdistää ministeriön ja tietohallinnon strateginen suunnittelu.

Vuoden alusta voimaan tulleen oikeusministeriön määräyksen mukaan syyttäjälaitokseen muodostettiin 16 yhteistoiminta-aluetta. Yhteistoimintajärjestelyt kattavat lähes koko maan siten, että vain Helsingin, Kittilän ja Käsivarren kihlakunnat sekä Ahvenanmaan maakunta ovat eräiltä osin näiden järjestelyjen ulkopuolella.

Pietarsaaren ja Mustasaaren käräjäoikeuksien tuomiopiirit yhdistyivät 1.3.2003 ja Tampereen ja Vammalan tuomiopiirit yhdistyivät 1.6.2003.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

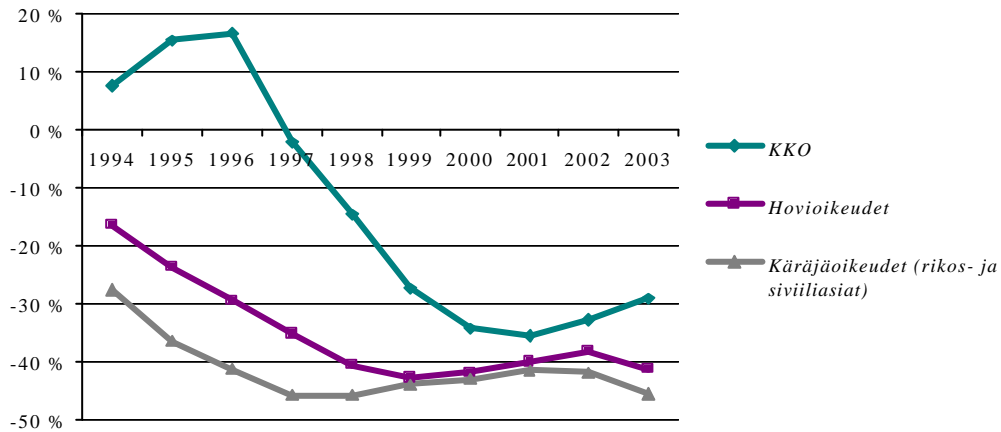
Euroopan unioni ja kansainvälinen yhteistyö

Vuoden 2003 aikana merkittävimmät kansainväliset kehityslinjat oikeusministeriön kannalta liittyivät EU:n toimintaan ja laajentumiseen. Odotukset EU:n laajentumisesta 25-jäseniseksi 1.5.2004 asettivat paineita hallitusten väliselle konferenssille, joka pyrki ennen kaikkea tehostamaan EU:n päätöksentekomenettelyä. Samanaikaisesti EU:ssa käsiteltiin useita merkittäviä ehdotuksia Euroopan oikeusalueen vahvistamiseksi. Oikeusministeriö on kiinnittänyt erityistä huomiota laajentumisen vaikutuksiin Suomen lähialueiden yhteiskunnalliseen tilanteeseen sekä viranomaisten operatiivisen yhteistyöhön osana EU:n oikeusalueen kehittämistä.

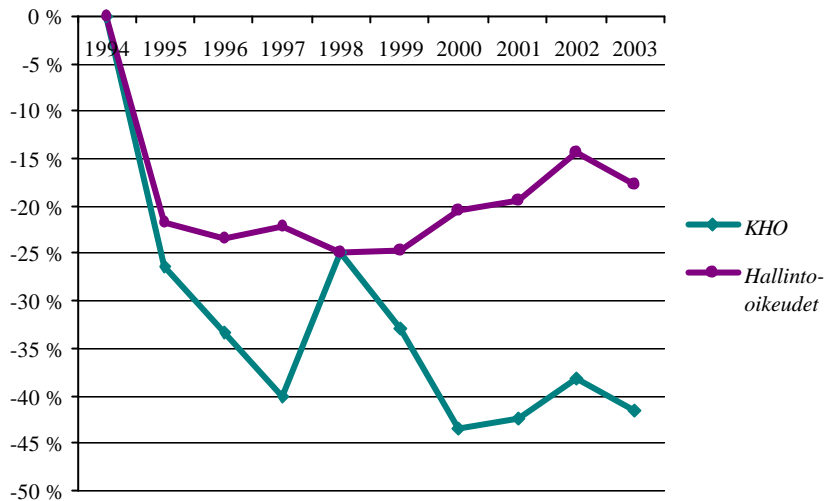
Oikeusturva ja oikeudenhoito

Tuomioistuimiin saapuneiden ja ratkaistujen asioiden määrässä ei viime vuosina ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Tästä huolimatta yleispiirteinä on havaittavissa, että käsittelyajat ovat pääsääntöisesti jonkin verran pidentyneet ja että erot yksittäisten tuomioistuinten välillä pysyneet liian suurina. Kansalaisten alueellinen tasa-arvo ei tässä suhteessa toteudu. Tämä tarkoittaa sitä, että vireillä olevia tuomioistuinmenettelyn kehittämiseen ja tehostamiseen tähtääviä toimenpiteitä samoin kuin voimavarojen uudelleen kohdentamista on jatkettava voimakkaasti.

Kuva 1. Yleisiin tuomioistuimiin saapuneiden asioiden määrän muutos vuodesta 1994.

Kuva 2. Hallintotuomioistuimiin saapuneiden asioiden määrän muutos vuodesta 1994.

Rikollisuustilanne

Suomen rikollisuustilanteessa ei ole viime vuosina tapahtunut kovin suuria muutoksia. Tosin kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus on saanut jalansijaa Suomessakin. Vuonna 2003 haastatteleamalla tehdyn laajan uhritutkimuksen mukaan rikosten uhriksi joutumista koskeva huolestuneisuus on vähentynyt sekä miehillä ja naisilla vastaavan vuonna 1997 tehdyn tutkimuksen tuloksiin verrattuna. Poikkeuksena on naisten huolestuneisuus joutumisesta työtehtävissä väkivallan kohteeksi, mikä on jonkin verran lisääntynyt. Fyysisiin vammoihin johtaneen väkivallan uhreiksi joutuneiden määrä oli vuonna 2003 selvästi suurempi kuin vuonna 1997 ja saavutti uudelleen 1980-luvun alun tason. Jonkin väkivallanteon, uhkailut mukaan lukien, uhriksi oman kertomansa mukaan joutuneiden osuus oli alimmillaan 1980-luvun lopulla. Sen jälkeen on uhkailua ja väkivaltaa kokeneiden osuus jonkin verran lisääntynyt kuten väkivaltatapauksen määräänkin.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan poliisiin tietoon tuli vuonna 2003 kaikkiaan 758 000 rikosta, mikä on noin 3 % enemmän kuin edellisvuonna. Rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia oli näistä 536 000 ja muita rikoksia, lähinnä liikenne rikkomuksia oli 222 000. Poliisiin kirjaamien pahoinpitelyrikosten määrä kasvoi vuodesta 2002 noin 3 prosentilla. Törkeiden pahoinpitelyjen määrä pysyi ennallaan. Ilmitulleiden henkirikosten määrä väheni edellisvuodesta lähes neljänneksellä ja vastasi 1970-luvun alun tasoa. Huumausainerikoksia kirjattiin 14 930, mikä on 8 % enemmän kuin vuonna 2002, mutta vain prosentin enemmän kuin vuonna 2001. Tärkeiksi luokiteltujen huumausainerikosten määrä pysyi vuoteen 2002 verrattuna ennallaan.

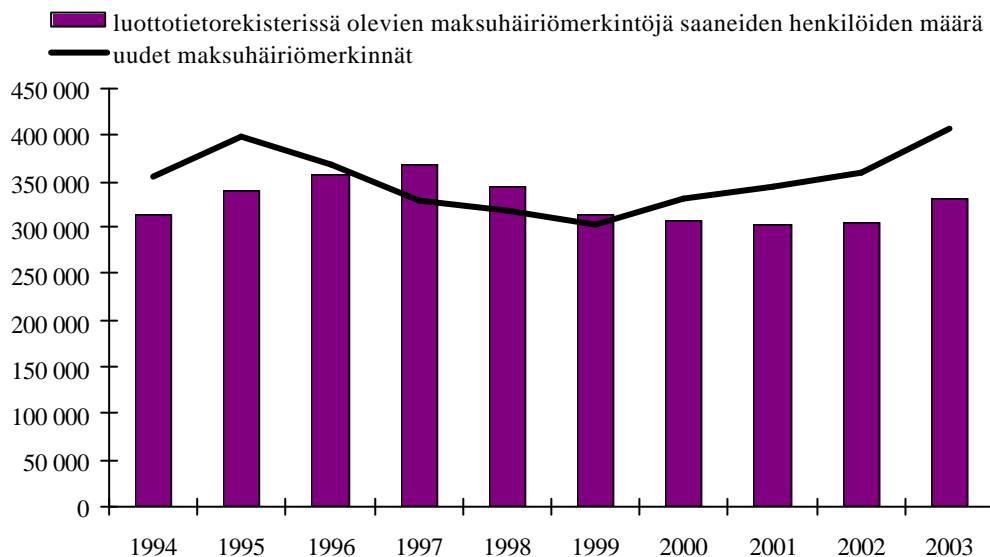
Poliisiin tietoon tuli kaikkiaan vähän yli 175 000 varkausrikosta. Määrä oli prosentin pienempi kuin 2002. Törkeät rattijuopumukset lisääntyivät edellisvuodesta 6 prosentilla ja muut ratti-

juopumukset 8 prosentilla. Ilmitulleiden rattijuopumusten yhteismäärä, lähes 25 000, on suurin sitten 1990-luvun alun.

Luottoyhteiskunta ja velkaongelmat

Suomen Asiakastieto Oy:n ylläpitämien tilastojen mukaan luottomerkinäisten henkilöiden määrä joulukuussa 2003 oli 330 800, mikä oli 25 600 henkilöä enemmän kuin vastaavana ajankohdana vuonna 2002. Vuonna 2003 rekisteröitiin 407 164 uutta maksuhäiriömerkintää, mikä oli 13 % enemmän kuin vuonna 2002. Yksityishenkilöiden osuus uusista maksuhäiriömerkinnöistä oli 84 % ja kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 13,3 %. Yritysten osuus uusista maksuhäiriömerkinnöistä oli 16 % ja kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 11,3 %.

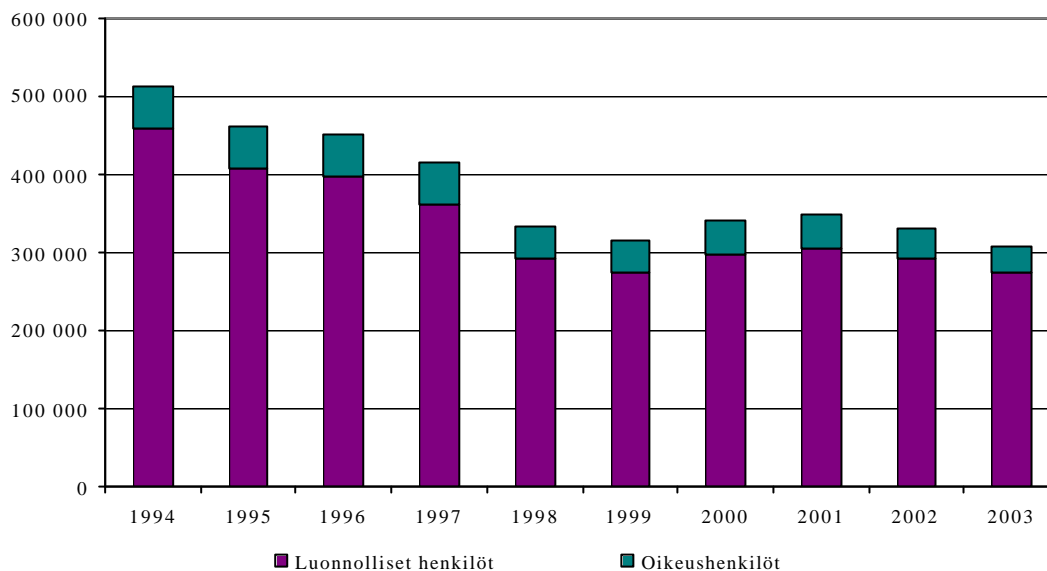
Kuva 3. Luottotietorekisterissä olevien maksuhäiriömerkintöjä saaneiden henkilöiden määrä ja uudet maksuhäiriömerkinnät v. 1994-2003. (Lähde: Suomen Asiakastieto Oy)

Ulosottoon saapuneiden asioiden määrä (2,6 milj. asiaa) väheni edellisestä vuodesta 2 %. Vähenys johtui nimenomaan verojen määrän laskusta (96 000 kpl). Kaikki muut asiaryhmät nousivat hiukan. Ulosottoon saapuneiden verojen määrän vähenemiseen ei ole erityisiä syitä. Muutokset mahtuvat verottajan näkemyksen mukaan normaaleihin vaihteluväleihin. Ulosottoon saapuneista asioista oli veroja 22 %, julkisia maksuja 49 %, elatusapuja 2 %, muita yksityisoikeudellisia saatavia 15 % ja sakkoja ja korvauksia 12 %.

Ulosottoon perittäväksi saapunut rahamäärä (3 038 milj. euroa) väheni keskimäärin 12 %. Eniten vähenivät yksityisoikeudelliset saatavat ja verot. Syynä yksityisoikeudellisten saatavien pienentymiseen on lamaa edeltäneiden suurien saatavien uudistusperinnän väheneminen. Verosaatavien vähenemiseen vaikuttaa hakemusten määrän vähentyminen. Vuonna 2003 perittäväksi lähetetyistä euromääristä runsaat puolet (1 555 milj. euroa) oli yksityisoikeudellisia saatavia ja runsas neljännes (854 milj. euroa) veroja. Julkisia maksuja perittävästä euromäärästä oli vain 9 %.

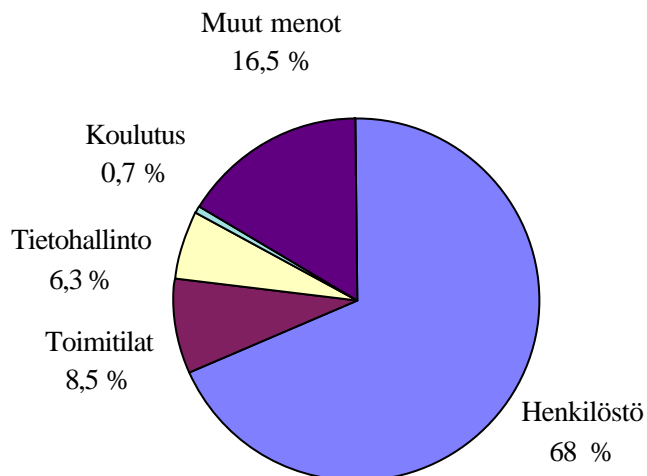
Kuva 4. Ulosottovelallisten määrä vuosien 1994-2003 lopussa

Toiminnan rahoitus

Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen menot olivat kertomusvuonna 439,8 milj. euroa, mikä on 69 % oikeusministeriön hallinnonalan kokonaismenoista (pääluokka 25). Tiliviraston menoista 362,4 milj. euroa oli virastojen toimintamenoja, 23,2 milj. euroa arvonlisäveromenoja. Toiminnan menoista 68 % oli henkilöstömenoja, 8,5 % toimitilamenoja, 6,3 % tietohallintomenoja, 0,7 % koulutusmenoja ja 16,5 % muita menoja. Nettoutettuja tuloja kertyi 8,9 milj.euroa. Muiden pääluokkien määrärahoja käytettiin lisäksi yhteensä 2,4 milj. euroa.

Kuva 5. Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen menojen jakautuminen tehtäväalueittain

Henkilöstö

Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen (TV 150) henkilöstön kokonaismäärä vuonna 2003 oli 6 891, joista vakinaisia virkamiehiä oli 5 796 ja määräaikaista 1 095. Vakinaisten virkamiesten osuus henkilöstöstä oli 84,1 % ja määräaikaisten 15,9 %. Miehiä henkilöstöstä oli 34,3 % ja naisia 65,7 %. Henkilöstöstä kokoaikaisia oli 95 % ja osa-aikaisia 5 %. Henkilöstön kokonaismäärästä 82 oli työllisyysvaroin palkattuja ja harjoittelijoita 1. Henkilötyövuosien kokonaismäärä oli 6 423, mikä on 3 % vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Taulukko 1. TV150 henkilöstön jakautuminen tehtävittäin v.2003

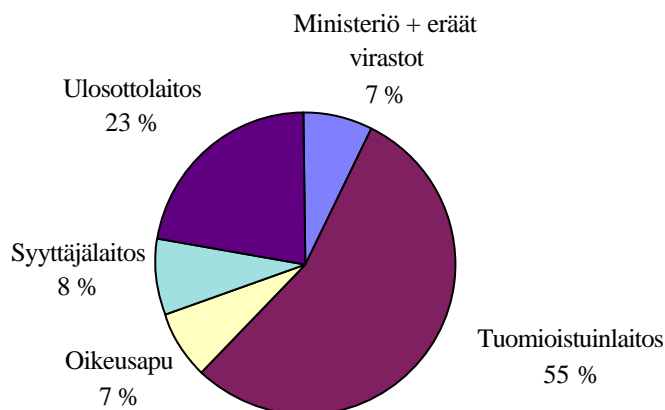
	Mies lkm	%	Nainen lkm	%	Yhteensä	HTV:t
Oikeusministeriö	145	35,5 %	264	64,5 %	409	352
Eräät virastot	44	30,6 %	100	69,4 %	144	124
Tuomioistuinlaitos (*)	1244	33,4 %	2476	66,6 %	3720	3498
Korkein oikeus	33	37,1 %	56	62,9 %	89	87
Korkein hallinto-oikeus	37	35,6 %	67	64,4 %	104	98
Hovioikeudet	210	37,2 %	354	62,8 %	564	523
Hallinto-oikeudet	157	34,9 %	293	65,1 %	450	426
Käräjäoikeudet	757	31,8 %	1621	68,2 %	2378	2228
Erytisttuomioistuimet	50	37,0 %	85	63,0 %	135	126
Oikeusapu (**)	120	24,5 %	370	75,5 %	490	461
Ulosottolaitos (***)	567	37,0 %	966	63,0 %	1533	1445
Syyttäjälaitos	247	41,5 %	348	58,5 %	595	543
YHTEENSÄ	2367	34,3 %	4524	65,7 %	6891	6423

(* sisältää v. 2003 10 htv ministeriön kehittämishankkeiden henkilöstöä

(** sisältää v. 2003 1,3 htv ministeriön kehittämishankkeiden henkilöstöä

(*** sisältää v. 2003 10,2 htv ministeriön kehittämishankkeiden henkilöstöä

Kuva 6. Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen henkilöstömäärän (htv) jakautuminen tehtävittäin v. 2003

2 TULOKSELLISUUDEN KUVAUS

2.1 MINISTERIÖ

2.1.1 Ministeriön osastokohtaiset menot ja henkilöstömäärä

Oikeusministeriön toimintamenot (25.01.21) olivat 24,3 milj. euroa vuonna 2003, mikä oli 1 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Kasvu johtui palkkamenojen kasvusta, mikä olisi ollut suurempi ilman vuoden 2003 aikana toteutuneita henkilöstösäästöjä. Ministeriön menot toteutuivat 2 % pienempinä, kuin oli arvioitu. Ministeriössä säästettiin 7 henkilötyövuoden palkkausmenot vähentämällä sijaisten ja muiden lyhytaikaisten määräaikaisten virkojen käyttöä. Lisäksi palkkausmenoissa syntyi säästöjä siitä, että ministeriön henkilökunta vaihtoi lomarahoja vapaaksi aikaisempia vuosia enemmän. Ministeriön muut toimintamenot laskivat 4 prosentilla edelliseen vuoteen verrattuna. Palkkojen osuus ministeriön toimintamenoista on 66 % (64 % v. 2002), toimitilamenojen 11 %, atk-menojen 6 %, oikeuslaitoksen kentän koulutusmenojen 3 %, matkamenojen 3 % ja muiden menojen 11 %.

Oikeusministeriön julkaisutoiminnasta saatuja maksullisen toiminnan tuloja kertyi 32 509 euroa, mikä oli 3 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Suurin osa tuloista kertyi OHOI-lehden (65 %) ja HAASTE-lehden myynnistä (28 %).

Taulukko 2. Ministeriön osastokohtaiset menot ja henkilöstömäärä

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
MINISTERIÖN TOIMINTAMENOT (eur)	24 847 775	24 079 069	24 950 000	24 334 986	-2 %	1 %
* Ylin johto ja yhteiset	1 160 008	1 453 628	1 515 000	1 298 781	-14 %	-11 %
* Kansainvälinen yksikkö	735 158	870 988	1 010 000	893 077	-12 %	3 %
* Yleinen osasto	7 372 701	8 205 136	7 330 000	7 498 581	2 %	-9 %
* Oikeushallinto-osasto	6 561 694	6 778 034	3 210 000	3 124 843	-3 %	-54 %
* Lainvalmistelu-osasto	4 884 096	4 979 399	4 995 000	4 860 021	-3 %	-2 %
* Vankeinhoito-osasto (lakk. 31.7.2001)	2 987 080					
* Kriminaalipoliittinen osasto (per. 1.8.2001)	496 184	1 490 908	1 660 000	1 613 433	-3	8 %
* Tietohallinnon vastuualue			4 930 000	4 777 783	-3 %	
* Komiteat, neuvottelukunnat, ym.	650 853	300 976	300 000	268 467	-11 %	-11 %
MINISTERIÖN HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	383	353	359	352	-7 htv	-1 htv
* Ylin johto ja yhteiset	15	17	18	18	0 htv	1 htv
* Kansainvälinen yksikkö	14	14	15	14	0 htv	0 htv
* Yleinen osasto	98	103	102	102	0 htv	-1 htv
* Oikeushallinto-osasto	112	114	37	36	-1 htv	-78 htv
* Lainvalmistelu-osasto	77	79	80	78	-2 htv	-1 htv
* Vankeinhoito-osasto (lakk. 31.7.2001)	59					
* Kriminaalipoliittinen osasto (per. 1.8.2001)	8	26	26	24	-2 htv	-2 htv
* Tietohallinnon vastuualue			82	80	-2 htv	80 htv

2.1.2 Demokratian toimivuus ja hallinto

Edistetään demokratian toimivuutta ja kansalaisten osallistumista***KESKEISET TAVOITTEET VUONNA 2003***

- Uudistetaan hallintomenettelylainsäädäntö ja valmistellaan sen toimeenpanoa
- Annetaan eduskunnalle selonteko uuden julkisuuslain soveltamisesta ja toimivuudesta
- Uudistetaan sananvapauslainsäädäntö
- Valmistellaan uuden kielilain toimeenpanoa ja varmistetaan siihen liittyvien lainsäädäntömuutosten yhteensovittaminen
- Selkiytetään saamelaisten maa- ja elinkeino-oikeuksia
- Kehitetään vaalijärjestelmän suhteellisuutta
- Edistetään äänestysaktiivisuutta
- Jatketaan vaalitietojärjestelmän kokonaisuudistusta
- Selvitetään muiden osallistumismuotojen kehittämismahdollisuuksia

Uusi hallintolaki tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Se sisältää säännökset hyvän hallinnon perusteista. Lailla täsmennettiin hallinnon menettelysäännöksiä ja laajennettiin sen soveltamisalaa yksityisiin. Vuonna 1999 säädetyin julkisuuslain soveltamisesta ja toimivuudesta annettiin marraskuussa 2003 eduskunnalle valtioneuvoston selonteko. Sen mukaan julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksessa omaksutut ratkaisut ovat osoittautuneet pääosin toimiviksi. Oikeusministeriössä on valmisteltu maksuperusteiden yhdenmukaistamista, joka on osoittautunut ongelmaksi.

Perusoikeuksia koskevien tarkempien säännösten antamista on jatkettu selkiyttämällä ja yhtenäistämällä joukkoviestinnän sääntelyä vuoden 2004 alusta voimaan tulleella uudella lailla sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Uutta lakia sovelletaan myös tietoverkon välityksellä harjoitettavaan viestintään. Laki selkeyttää vastaavan toimittajan vastuuta sekä vastinetta ja oikaisua koskevia säännöksiä. Uusi laki myös siirsi oikeusministeriölle aikaisemmin kuuluneen painokannevallan valtakunnansyöttäjälle.

Oikeusministeriö on asettanut joulukuussa 2003 toimikunnan uudistamaan valmiuslainsäädäntöä ja saamaan se vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Toimikunnan on annettava erityisesti valtiosääntökysymyksiä käsittelevä välimietintö 15.5.2004 ja loppumietintö 31.5.2005 mennessä.

Vuoden 2004 alusta tuli voimaan uusi kielilaki, joka koskee kansalliskieliä suomea ja ruotsia. Viranomaisten tulee huolehtia oma-aloitteisesti yksilön kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Vuoden 2003 aikana on kielilain täytäntöönpanoa ja soveltamisen seuranta koskevia tehtäviä varten on oikeusministeriön yleiselle osastolle perustettu hallitusneuvoksen ja ylitarkastajan virat. Lisäksi kielilakia koskevaa tiedottamista varten oikeusministeriön tiedotusyksikössä toimii määräaikainen, kaksikielinen tiedottaja.

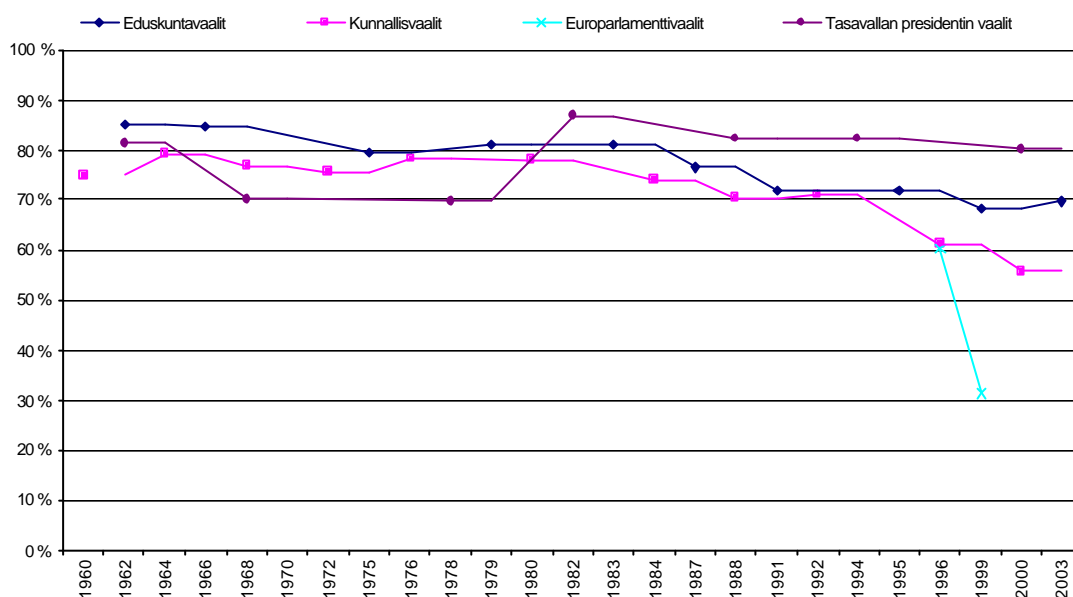
Samanaikaisesti kielilain kanssa on tullut voimaan uusi saamen kielilaki, jolla turvataan saamelaisien oikeus käyttää omaa kieltään erityisesti saamelaisien kotiseutualueella toimivissa viranomaisissa. Saamelaisien maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestämistä koskevien säännösten uudistamiseen liittyvä ns. Lapin maa-oikeustutkimus, joka koskee entisten Kemin ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriaa, maankäyttöä ja maaomistusoloja, aloitettiin kertomusvuoden alussa. Oikeusministeriö järjesti vuoden aikana kaksi yleisölle tarkoitettua seminaaria, joissa tutkimuksen tekijät omalta osaltaan selvittivät tutkimussuunnitelmiaan ja kertoivat tutkimuksen etenemisestä. **Saamelaiskäräjien** vaalit toimitettiin syyskuussa 2003. Vaaleilla saamelaiset valitsivat keskuudestaan saamelaiskäräjien jäsenet (21) ja kuntakohtaiset varajäsenet (4) nelivuotiskaudeksi 2004-2007. Oikeusministeriö myönsi 1 120 000 euron suuruisen avustuksen saamelaisien kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen ja 200 000 euroa saamelaiskäräjien vaalien toimittamista varten. Saamelaiskäräjien kertomus on esitetty oikeusministeriön hallinnonalan toimintakertomuksen liitteenä.

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa toteutettaessa pyritään muun muassa lisäämään äänestysaktiivisuutta, joka viimeisimmissä vaaleissa, presidentinvaalia lukuun ottamatta, on ollut selvästi vähäisempi kuin 15-20 vuotta sitten. Ohjelman tarkoituksena on vahvistaa edustuksellista demokratiaa, tuoda esille kansalaisten ja hallinnon välistä suhdetta sekä kehittää kansalaisten omaehtoiseen toimintaan mahdollisuuksia. Konkreettiset hankkeet käynnistyvät vuoden 2004 aikana.

Eduskuntavaalit toimitettiin 16.3.2003. Äänestysaktiivisuus oli 69,7 %, mikä on 1,4 prosenttiyksikköä enemmän kuin edellisissä, vuonna 1999 toimitetuissa eduskuntavaaleissa. Vaalira-

hoitusilmoitusten tekemisestä annettua lakia (414/2000) sovellettiin eduskuntavaalien osalta ensi kerran näissä vaaleissa. Oikeusministeriö julkaisi kaikkien kansanedustajien ja varaedustajien vaalirahoitusilmoitukset www.vaalit.fi -sivuilla. Vuoden 2003 vaalimenot olivat 12,4 milj. euroa, josta ulkoasiainministeriön hallinnonalan käyttö oli 0,2 milj. euroa. Lisäksi vaalitietojärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitoon käytettiin 1,1 milj. euroa.

Kuva 7. Äänestysaktiivisuus eräissä valtiollisissa ja kunnallisvaaleissa v. 1960-2003

2.1.3 Säädosvalmistelun kehittäminen

Lisätään säädosvalmistelun johdonmukaisuutta

KESKEISET TAVOITTEET VUONNA 2003

- Kehitetään lainvalmistelua ja sen johtamista
- Kehitetään kansainvälistä lainvalmistelun yhteistyötä
- Jatketaan säädöstietopankin kehittämistä

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD julkaisi toukokuussa Suomen kilpailukykyä ja säädospolitiikkaa koskevan maatutkimuksen. Järjestö suositti säädosvalmistelun kehittämistä ensisijaisesti poliittista tukea vahvistamalla ja luomalla säädosvalmistelua tukevia rakenteita.

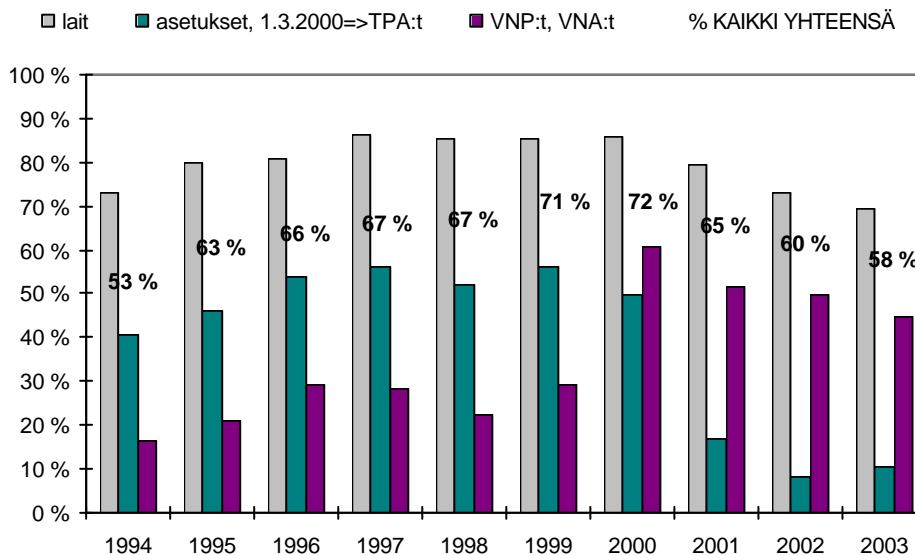
Valtioneuvoston kanslia asetti kesäkuussa 2003 valtioneuvoston lainvalmistelun suunnittelun ja johtamisen kehittämisryhmän (ns. lainvalmistelun kansliapäällikköryhmän). Työryhmä on laatimansa työsuunnitelman pohjalta käynnistänyt muun muassa keskeisten valmisteluhankkeiden seurantaan, erilaisten sääntelytekniikoiden käyttöä ja säädösehdotusten vaikutusten arviointia koskevan selvitystyön. Syyskuussa 2003 asetettiin ministeriöiden, eduskunnan ja OPTL:n edustajista koostuva valtioneuvoston säädösvalmistelun kehittämisryhmä (ns. SÄKE-työryhmä) koordinoimaan VN:n lainvalmistelun kehittämistä.

Loppuvuonna 2003 valmistuivat ehdotukset uusiksi Hallituksen esitysten laatimisohjeiksi ja Lainlaatijan EU-oppaaksi. HAUS kehittämiskeskus Oy:ssä järjestettiin oikeusministeriön tukena sekä säädösvalmistelun peruskurssi että avustavan henkilöstön vastaava peruskurssi.

FINLEX-säädöstietopankin kehittämisessä on korostunut käytettävyyden parantaminen ja ajantasaisen tiedon tarjoaminen lainsäädännöstä, tuomioistuinratkaisuksista, lakiesityksistä ja viranomaispäätöksistä. Vuonna 2003 aloitti toimintansa säädöstietopankin kehittämistä ja toimintaa ohjaava johtoryhmä, johon on nimetty edustajat EK:sta, VNK:sta, UM:stä, Editasta ja OM:stä. FINLEX-säädöstietopankin käyttö on julkista ja maksutonta. Käyttäjiä on kuukaudessa noin 600 000.

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston tarkastustoimisto tarkasti vuonna 2003 yhteensä 310 esitys- ja asetusehdotusta, jotka käsittivät yhteensä 522 säädösehdotusta ja 3 372 pykälää. Vuoden 2003 säädöskokoelmassa julkaistuista laeista yhteensä 69,4 % sekä laeista ja tasavallan presidentin ja valtioneuvoston asetuksista yhteensä 57,9 % oli tarkastettu tarkastustoimistossa.

Kuva 8. Oikeusministeriön tarkastustoimiston tarkastettavana olleiden osuus vuosina 1994-2003 säädöskokoelmassa julkaistuista laeista, asetuksista ja valtioneuvoston päätöksistä.

2.1.4 Euroopan unioni ja kansainvälinen yhteistyö

Osallistutaan aktiivisesti Euroopan oikeudelliseen kehittämiseen

KESKEISET TAVOITTEET VUONNA 2003

- Osallistutaan Suomen kantojen valmisteluun koskien Euroopan unionin laajentumista
- Osallistutaan EU:n kehittämiseen
- Osallistuminen EU:n tulevaisuuskeskusteluun
- Parannetaan kansainvälisen oikeudenhoidon ja rajat ylittävien oikeudenkäyntien edellytyksiä
- Tehostetaan kansainvälisten oikeusapuasioiden hoitoa
- Venäjä –yhteistyö
- Kiina –yhteistyö

Euroopan unionin tulevaisuutta koskevassa keskustelussa ja hallitusten välisen konferenssin valmisteluissa on osallistuttu Suomen kantojen laatimiseen. Omaan toimialaansa liittyvien kysymysten lisäksi oikeusministeriö on vastannut yhdessä valtioneuvoston EU-sihteeristön ja ulkoasiainministeriön kanssa erityisesti perustuslaillisen sopimuksen oikeudellis-teknisestä tarkastuksesta samoin kuin niistä yksityiskohdista sopimisesta, joilla turvataan oikeudellinen jatkuvuus suhteessa nykyiseen unionioikeuteen.

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen helpottui Suomen ja muiden EU-maiden välillä 1.1.2004 lähtien, kun ensimmäinen vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuva rikosoikeudellinen instrumentti Eurooppalainen pidätysmääräys ja sen edellyttämä uusi lainsäädäntö saatettiin voimaan. Lisäksi Euroopan unionin rikosoikeudellisessa yhteistyössä saavutettiin yksimielisyys puitepäätöksistä, jotka koskevat laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjen ja seuraamusten vähimmäissäännöksiä, tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä ja sakkopäätösten vastavuoroista tunnustamista. Nämä päätökset merkitsevät huomattavaa edistysaskelta rajat ylittävän rikollisuuden torjunnassa Euroopan unionin alueella.

Valmistautuminen EU:n laajentumiseen 1.5.2004 on tiivistänyt oikeudellista yhteistyötä erityisesti Viron ja muiden Baltian maiden viranomaisten kanssa. Yksittäisten rikosasioiden määrä Suomen ja Viron välillä on kasvanut.

Oikeusministeriö osallistui EU:n puheenjohtajan johdolla käytyihin neuvotteluihin USA:n kanssa luovutusta ja oikeusapua koskevista sopimuksista, joita hyväksyttiin vuoden aikana. Tämän jälkeen oikeusministeriö neuvotteli USA:n viranomaisten kanssa EU:n ja USA:n välisten sopimusten ja jo olemassa olevan Suomen ja USA:n välisen luovutus sopimuksen suhteesta. Suomi on pyrkinyt edistämään vastaavien sopimusten laatimista EU:n ja Kanadan kesken, joka samalla auttaisi ajantasaisesti Suomen ja Kanadan välisen sopimustilanteen.

Euroopan unionin siviilioikeudellisessa yhteistyössä saavutettiin yhteisymmärrys riidattomia vaateita koskevien päätösten vastavuoroisessa tunnustamisessa. Tämä päätös merkitsee ensimmäistä askelta yhteisten siviiliprosessuaalisten vähimmäisvaatimuksia kehittämisessä. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien ratkaisujen tunnustamista tarkoittavasta asetuksesta saavutettu yksimielisyys puolestaan helpottaa lapsenhuollosta annettujen ratkaisujen rajat ylittävää täytäntöönpanoa.

Kunkin puheenjohtajuuden alussa on päivitetty oikeusministeriön EU-toimintapolitiikkaa. Kreikan kautta koskeva EU-toimintapolitiikka esiteltiin EU-ministerivaliokunnassa.

Suomi osallistuu oikeusvaltiokehitystä tukevaan oikeudelliseen yhteistyöhön ennen kaikkea lähialueilla (Venäjä, Viro, Latvia ja Liettua) sekä myös Kiinan kanssa. Kiinan kanssa solmittiin yhteistyösopimus vuonna 1995, Viron kanssa vuonna 1996 ja Venäjän kanssa vuonna 1998. Suomen kahden ja monenvälinen oikeusyhteistyö on yhdensuuntaista EU:n strategisten linjausten kanssa ja toteuttaa osaltaan niiden tavoitteita.

Yhteistyö Venäjän kanssa on jatkunut vilkkaana. Oikeusministeriön tavoitteena on ollut muun muassa oikeusvaltiokehityksen edistäminen sekä Venäjän saaminen mukaan tärkeimpiin monenkeskisiin sopimukseen sekä soveltamaan niitä käytännössä. Monenkeskiset sopimukset katsottiin tarjoavan huomattavia etuja kahdenkeskisiin sopimuksiin verrattuna. Kolmantena keskeisenä tavoitteena oli edistää Suomen ja Venäjän viranomaisten välistä kahdenkeskistä yhteistyötä sekä siviili- että rikosasioissa. Tähän liittyen elokuussa 2003 suomalainen syyttäjä aloitti erityisasiantuntijana Pietarin pääkonsulinvirastossa. Käynnistetyn yhteyssyyttäjätöiminnan tavoitteena on edistää rikollisuuden torjuntaa ja helpottaa rajat ylittävien rikosoikeudenkäyntien hoitamista. Vuoden 2003 syksyyn suunniteltu laaja EU-Venäjä konferenssi taloudellisesta ja oikeudellisesta integraatiosta jouduttiin Venäjän viranomaisten pyynnöstä lykkäämään vuoden 2004 puolelle.

Suomen ja Kiinan välisessä oikeusalan yhteistyössä on pyritty vahvistamaan oikeusvaltiokehitystä. Vuoden aikana on järjestetty useita korkean tason tapaamisia, joiden aikana on keskusteltu keskeisistä lainsäädäntöhankkeista, tuomioistuinlaitoksen kehittämisestä, rangaistusten täytäntöönpanosta ja kriminaalipolitiikasta. Kiinassa järjestetyssä suomalais-kiinalaisessa seminaarissa keskusteltiin vankeinhoidon kehittämisestä, vapausrangaistuksen vaihtoehdoista ja rikosentekijän sopeuttamisesta yhteiskuntaan. Kiinan oikeusministeri Zhang Fusenin Helsinkiin kohdistuneen vierailun aikana sovittiin seuraavan kolmivuotiskauden (2004-2006) yhteistyöohjelmasta, jonka aikana mm. yhteistyö laajenee koskemaan myös yhtiö- ja sopimusoikeutta.

Oikeusministeriö on osallistunut aktiivisesti EU:n, YK:n ja muiden järjestöjen siviilialan kriisinhallintatoimiin lähettämällä asiantuntijoita sekä ylläpitämällä valmiutta lähettää henkilöstöä. Vuoden 2003 aikana lähes 20 oikeushallinnon henkilökuntaan kuuluva asiantuntijaa on osallistunut kansainvälisiin siviilikriisinhallintatehtäviin. Oikeusvaltiokehityksen (Rule of Law) tukeminen kriisitilanteissa on noussut tärkeäksi osa-alueeksi EU:n osallistumisvalmiuksia suunniteltaessa.

Rikollisuuden torjuntaa koskevan kansainvälisen yhteistyön tehostamiseksi annettiin eduskunnalle esitykset järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen (ns. Palermon sopimus) hyväksymisestä ja voimaan saattamisesta.

Oikeusapusektorilla siviilioikeudellinen yhteistyö on tiivistynyt uusien instrumenttien johdosta. Rutiinisuuritteita on siirtynyt etenkin siviiliasioissa käräjäoikeuksien hoidettavaksi ja keskusviranomaisen tehtävät ovat painottuneet ohjeiden laatimiseen kansainvälisten kokousten valmisteluun, koulutuksen järjestämiseen ja viranomaisten päivittäiseen ohjaamiseen. Yksittäisten rikosasioiden määrän kasvu Suomen ja Viron välillä on jatkunut ja tapaukset edellyttävät laajaa koordinaatiota paitsi Viron viranomaisten myös Suomessa poliisin ja oikeusviranomaisten välillä. Muutamit EU-jäsenvaltiot kuten Saksa ovat edellyttäneet, että kaikissa rikosasioissa mattemme välillä tulee noudattaa Schengen yleissopimuksen mahdollistamia suoria viranomaisten

välisiä yhteyksiä. Siirtyminen suoriin yhteyksiin sekä eräistä vähäisten rikosasioiden tiedoksiantoja koskevat uudelleenjärjestelyt ovat toisaalta vähentäneet rikosoikeusapuasioiden lukumääriä.

Yhteydet EU:n ulkopuolisiin valtioihin perustuvat yhä enemmän monenkeskisiin siviili- ja rikosoikeudellisiin sopimuksiin. Euroopan neuvoston ja Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin oikeusapusopimukset ovat tässä suhteessa tärkeimpiä. Euroopan neuvostossa on aloitettu eräiden vähälle käytölle jääneiden yleissopimusten täydentäminen ja uudistaminen. EN:n mallina on usein EU:n piirissä työstetyt instrumentit. Myös Yhdistyneiden kansakuntien piirissä laaditut rikosoikeudelliset sopimukset, jotka ammentavat aineksia Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin piiristä saaduista kokemuksista, tuovat lisää maita kansainvälisen oikeudenhoidon piiriin.

Vuoden 2003 aikana valmistauduttiin käynnistämään uutena hankkeena kaksivuotinen Kroatian CARDS twinning-hanke, jonka tavoitteena on tukea hakijavaltio Kroatian tuomioistuinten toiminnan kehittämistä.

Kansainvälisen yksikön menot olivat 0,9 milj. euroa ja henkilöstömäärä 14. Kansainvälinen yksikkö käytti varsinaisten toimintamenojensa lisäksi 0,5 milj. euroa lähialueyhteistyöhankkeisiin momentilta 24.50.66.

Oikeusministeriön **eurooppaoikeuden yksikkö** vastaa EU-asioihin liittyvien oikeudellisten kysymysten asiantuntemuksesta ja koordinoinnista valtioneuvoston yhteensovittamisjärjestelmässä. EU-asioiden komitean alainen oikeudellisen kysymykset -jaosto kokoontui vuoden 2003 aikana yhteensä 18 kertaa, minkä lisäksi kirjallisia menettelyjä suoritettiin 28 tapauksessa. Vuoden 2003 keskeinen painopistealue oli EU:n tulevaisuuskonventin ja hallitusten välisen konferenssin valmisteluun osallistuminen ja niissä esille nousseiden oikeudellisten kysymysten koordinointi. Eurooppaoikeuden yksikön menot olivat 0,5 milj. euroa ja henkilöstömäärä 13 henkilötyövuotta.

2.1.5 Kansalaisten oikeussuhteet

Kansalaisten oikeussuhteita koskevat lait yhteiskunnan muutosten tasalle

KESKEISET TAVOITTEET VUONNA 2003

- Jatketaan osakeyhtiölainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua
- Selkiytetään vahingonkorvauslain säännöksiä
- Selvitetään perintökaaren uudistamistarpeita

Toukokuussa 2003 valmistui ehdotus uudeksi osakeyhtiölaiksi. Tavoitteena on lainsäädäntö, joka antaa yhtiöille mahdollisuuden järjestää toimintansa mahdollisimman tehokkaalla tavalla ja samalla tarjoaa riittävän suojan niiden vähemmistöosakkaille ja velkojille.

Joulukuussa 2003 annettiin hallituksen esitys henkilövahinkojen korvaamista koskevien säännösten uudistamisesta. Sillä edistetään vahinkoa kärsineiden yhdenvertaista kohtelua sekä parannetaan vahinkoa kärsineiden ja heidän läheistensä korvaussuojaa.

Perintökaaren uudistamistarpeita selvittävä työryhmä asetettiin kesäkuussa 2003.

2.1.6 Oikeudenhoidon toimintaedellystysten kehittäminen

Oikeusongelmiin ratkaisu joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin

KESKEISET TAVOITTEET VUONNA 2003

- Jatketaan tuomioistuinlaitoksen kokonaiskehittämisohjelman valmistelua
- Uudistetaan oikeudenkäyntimenettelyjä erityisesti kustannusten alentamiseksi ja sujuvuuden parantamiseksi
- Kehitetään muutoksenhakujärjestelmää
- Kehitetään hovioikeuksien työmenetelmiä
- Lisätään oikeudenkäynnin julkisuutta
- Jatketaan tuomioistuinverkoston kehittämistä resurssien kohdentamiseksi väestömuutosten edellyttämällä tavalla
- Jatketaan tuomareiden koulutusjärjestelmän ja rekrytoinnin kehittämistä
- Vahvistetaan yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa oikeudellisen koulutuksen kehittämiseksi
- Seurataan ja arvioidaan julkisen oikeusavun uudistuksen toteutumista

Valtioneuvoston vuonna 2001 asettama tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea luovutti mietintönsä joulukuussa 2003. Komitea ehdotti muun muassa käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien aseman vahvistamista, tuomareiden ja oikeudenkäyntiavustajien monipuolisen osaamisen ja ammattitaidon takaamista, kiinteistökirjaamisasioiden ja riidattomien saatavien käsittelyn siirtämistä pois tuomioistuimista ja tuomarivalvontalautakunnan perustamista.

Rikosprosessin tarkistamistyöryhmä ehdotti lokakuussa antamassaan loppumietinnössä käräjäoikeuksiin uutta kirjallista rikosprosessia. Tavoitteena on tehostaa rikosasioiden käsittelyä mahdollistamalla nykyistä yksinkertaisempi menettelytapa selvissä rikosjutuissa tinkimättä kuitenkaan syytetyn oikeusturvasta ja tuomiovallan säilymisestä tuomioistuimissa.

Hovioikeuksien käsittelyaikojen lyhentämiseksi hovioikeusmenettelyä koskevaa lakia on uudistettu ja otettu käyttöön seulontamenetelmä. Käräjäoikeuksien ratkaisusta tehdyt valituksen käsitellään jatkossa eri tavoin sen mukaan, miten perusteellista tutkintaa ne edellyttävät. Hovioikeuksien työmenetelmien kehittämistä ja laatuhankeita on myös jatkettu. Hovioikeuksien piirirajojen tarkistamista on myös valmisteltu.

Toukokuussa 2003 voimaan tulleella vakuutusosoikeutta koskevalla lainsäädännöllä tehostettiin ja joustavoitettiin vakuutusosoikeuden toimintaa ja organisaatiota. Samalla laajennettiin toimeentuloturva-asioiden muutoksenhakuoikeutta.

Oikeudenkäynnin julkisuutta koskevien säännösten valmistelua hallintolainkäytön osalta on jatkettu.

Käräjäoikeusverkoston kehittämistä on jatkettu siten, että vuoden 2003 lopussa käräjäoikeuksia on yhteensä 63. Maaliskuun alusta yhdistettiin Mustasaaren ja Pietarsaaren käräjäoikeudet Mustasaaren käräjäoikeudeksi. Kesäkuun alusta lukien lakkautettiin Vammalan käräjäoikeus, jonka käsiteltäviksi kuuluvat asiat siirrettiin Porin, Kokemäen ja Tampereen käräjäoikeuksien käsiteltäväksi. Vuoden 2003 aikana on tehty päätökset Lapuan ja Kauhavan sekä Alavuden ja Seinäj-

en käräjäoikeuksien yhdistämisestä vuoden 2005 alusta. Myös tuomioistuinten teknisiä toimintaedellytyksiä on kehitetty.

Tuomioistuinten teknisen toimintaympäristön kehittämiseksi on asetettu video- ja konferenssipilottityöryhmä, jonka tehtävänä on laatia pilottijärjestelmä Helsingin käräjäoikeuteen. Työryhmän ehdotusten mukaisesti järjestelmä tullaan ottamaan käyttöön muualla maassa siinä laajuudessa kuin määrärahat sen sallivat. Nykyisten määrärahakehysten puitteissa on voitu toteuttaa vain nykyisen kaluston perusparannusinvestointeja.

Tuomareiden koulutusjärjestelmän ja –rekrytoinnin uudistamista selvittäneen työryhmän mietinnöstä saaduista lausunnoista tehty yhteenvedo valmistui keväällä 2003. Valmistelua on jatkettu mietinnön ja siitä saadun palautteen pohjalta työryhmässä. Oikeusministeriössä on valmisteltu myös ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmaan liittyvä, ”oikeustradenomin” tutkintoon tähtäävä opetussuunnitelma oikeuslaitoksen uudelle henkilöstölle.

Oikeusapu-uudistuksen onnistumista selvitetään kaksi ja puoli vuotta kestävä seuranta- ja arviointitutkimuksen avulla, joka käynnistyi vuoden 2003 alussa.

Oikeusturva-asiain neuvottelukunta antoi marraskuussa loppuraporttinsa. Neuvottelukunta kaipaa lisää yhtenäisyyttä tuomioistuinten menettelytapoihin ja selkeää säädösperustaa tuomioistuinten asiakaspalvelulle ja sen kehittämiseksi. Myös velkasovinto-ohjelman käytännön toteutuksessa ilmeneviin ongelmiin pitäisi neuvottelukunnan mielestä kiinnittää enemmän huomiota.

2.1.7 Kriminaalipoliittisia kehittämistoimia

Kriminaalipoliittikka vaikuttavammaksi ja paremmin kohdentuvaksi

KESKEISET TAVOITTEET VUONNA 2003

- Toteutetaan rikoslain kokonaisuudistuksen loppuun saattaminen
- Laaditaan kriminaalipoliittinen toimenpide-ohjelma
- Laaditaan suunnitelma kansallisen rikosentorjuntaohjelman toimeenpanosta
- Huolehditaan nuorten henkilöiden rikollisuuteen liittyvistä erityistoimista
- Uudistetaan vankeutta ja tutkintavankeutta koskevat säännökset
- Tuetaan rikosten seuraamusjärjestelmän ja yhteiskunnan tukitoimien yhteensovittamista
- Tehostetaan rikosasioiden toimintoketjuhankkeen työtä
- Kehitetään vankeinhoidon laitos- ja henkilöstörakennetta
- Tuetaan valtioneuvoston huumausainepoliittikan tehostamista

Kriminaalipoliittisen toimintaohjelman valmistelua on jatkettu OM:n strategiatyön ja hallitusohjelmaan sisältyvän sisäisen turvallisuuden ohjelman puitteissa. Siihen liittyen asetettiin työryhmä valmistelemaan toimenpiteitä rikosasioiden käsittelyn nopeuttamiseksi. Tavoitteena on parantaa rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuutta ja vaikuttavuutta esitutinnan alkamisesta rangaistuksen täytäntöönpanon päättymiseen. Toimenpiteitä valmisteltaessa otetaan huomioon myös rikoksen uhrin asema. Nuorten tekemien rikosten kokonaiskäsittelyaikojen selvään lyhentymiseen eräillä alueilla johtaneita uusia toimintatapoja ollaan ottamassa käyttöön koko maassa.

Vuonna 1999 käynnistetyn kansallisen rikoksentorjuntaohjelman seurantaraportti valmistui vuoden alussa. Hallitus päätti sen pohjalta helmikuussa ohjelman jatkamista koskevista linjauksista. Väkivaltarikollisuuden torjumiseksi aloitettiin oikeusministeriön ja rikoksentorjuntaneuvoston yhteistyönä vuoden lopulla väkivallan vähentämishankkeen valmistelu.

Perheen sisäistä lähestymiskieltoa koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle marraskuussa. Vuoden aikana valmistui myös ehdotus aserikoksia koskevien rangaistussäännösten sisällyttämisestä rikoslakiin. Esitys rikoslain maksuvälinepetoksia koskevien säännösten tarkistamisesta annettiin eduskunnalle toukokuussa ja uudistetut säännökset tulivat voimaan 1.7.2003. Oikeusministeriö aloitti myös valtion varoista rikoksen uhrille maksettavia korvauksia koskevan lainsäädännön uudistamistyön.

Nuorten rikosseuraamusjärjestelmän uudistamista koskevaa valmistelua on jatkettu. Tavoitteena on tukea nuorten rikoksetonta elämää kytkemällä sosiaalihuollon toimet ja rikosoikeusjärjestelmä nykyistä tiiviimmin yhteen. Myös sopimushoidon kokeilemistä koskevan lainsäädännön valmistelua on jatkettu.

Vuoden aikana valmistui selvitys sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanosta ja ehdotus vanginkuljetuslainsäädännön uudistamisesta. Vankeutta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua on jatkettu. Esityksen valmistelussa otetaan huomioon vankeinhoidon organisaatiota ja toimintatapoja koskevan kehittämishankkeen (RAKE) toteutettavat muutokset. Tarkoituksena on muodostaa maakuntajaon pohjalta viisi vankeinhoitoaluetta, joissa toimisi aluevankila.

RAKE-hankkeen ensimmäisen vaiheen raportin pohjalta käynnistettiin keväällä 2003 hankkeen toinen vaihe, jonka tavoitteena on tuottaa maaliskuun loppuun 2004 mennessä tarkemmat selvitykset ja toimenpide-ehdotukset vankeinhoitolaituksen kehittämisestä. Hankkeen toiseen vaiheeseen selvityksistä valmistuivat vuoden aika vankien toimintojen ja palvelujen perusrakennetta sekä aluevankiloiden määrää ja toiminta-alueita koskevat raportit. Muut käynnistetyt osahankkeet koskevat aluevankiloiden organisaatiota, henkilöstön kelpoisuusehtoja, tukipalvelujen organisoimista, vankien terveydenhuollon järjestämistä sekä vankeinhoidon ohjausjärjestelmän ja keskushallinnon kehittämistä.

Valtioneuvoston huumausainepolitiikan tehostamista koskevan päätöksen nojalla vuosina 2001-02 käynnistettyjä toimenpiteitä on jatkettu vankiloissa siten, että päihdetyö on painottunut entistä enemmän pitempikestoisiin ohjelmiin. Vuoden aikana aloitettiin myös yhdyskuntaseuraamuksiin liitettäväksi soveltuvan päihdehuollon ohjelman valmistelu. Kriminaalihuollon päihdetyön kehittämishanketta pääkaupunkiseudulla jatkettiin.

Yhteistyössä rikoksettomaan elämään -hanke on edennyt seutuhankkeiden osalta vuodelle 2003 asetettujen tavoitteiden mukaisesti, mutta projektin kytkeminen muihin syrjäytymistä ehkäiseviin hankkeisiin ei ole edennyt alun perin suunnitellulla tavalla. Kesäkuussa 2003 aloitti toimintansa rikosseuraamusalan neuvotte lukunta.

Rikoksentorjunnassa oikeusministeriö toimii yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Rikollisuuden ehkäisyn asiantuntija-, yhteistyö- ja suunnitteluelimenä on valtioneuvoston asettama rikoksentorjuntaneuvosto, jonka sihteeristö toimii kriminaalipoliittisella osastolla.

Rikoksentorjuntaa on edistetty ja toteutettu valtioneuvoston 4.3.1999 hyväksymän kansallisen rikoksentorjuntaohjelman linjausten mukaisesti. Oikeusministeriö on vastannut ohjelman to-

teutuksen seurannasta rikosentorjuntaneuvoston avustamana. Neuvosto luovutti valmistelmansa ohjelman toteutuksen seurantaraportin oikeusministeriölle vuoden 2003 alussa. Seurantaraportissa suositeltiin turvallisuustalkoiden jatkamista sekä tiettyjä lisätoimenpiteitä ohjelman tehostamiseksi ja sen käynnistämisen kehityksen ylläpitämiseksi. Väkivaltariikollisuuden vähentämiseksi ehdotettiin erillistä ohjelmaa.

Kansallisen rikosentorjuntaohjelman tehostettu jatkaminen ja väkivallan vähentämishojelman valmistelu ovat pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa. Siitä on ne sisällytetty laajaan sisäasiainministeriön vetovastuulla toteutettavaan sisäisen turvallisuuden ohjelman valmisteluun. Kertomusvuonna rikosentorjuntaneuvoston sihteeristössä on koottu tausta-aineistoja väkivallan vähentämishojelmaa varten. Neuvoston kuuluu saada ehdotuksensa ohjelmaksi valmiiksi vuoden 2004 loppuun mennessä.

Rikosentorjuntaa on tuettu rikosentorjuntaneuvoston järjestämällä seminaareilla, julkaisuilla ja muilla tietopalveluilla, oikeusministeriön avustuksilla sekä hankkeita ohjaamalla. Vuoden aikana on jatkettu Suomen Kuntaliiton ja rikosentorjuntaneuvoston yhteishanke, jonka tavoitteena on paikallisen rikosentorjunnan ja rikosentorjuntayhteistyön kehittäminen, kuntalaisten turvallisuuden edistäminen ja hyvien käytäntöjen etsiminen Suomessa.

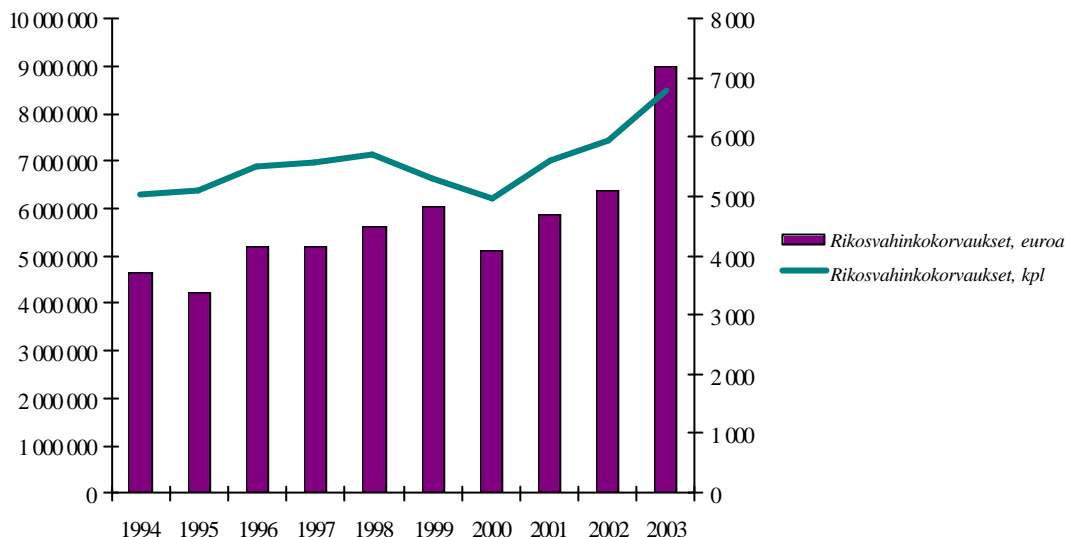
Oikeusministeriö tukee paikallisia rikosentorjuntahankkeita vuosittain talousarviossa tarkoitukseen myönnettyjen varojen puitteissa. Vuonna 2003 tuli avustushakemuksia yhteensä 41 hankkeelle. Avustuksia myönnettiin 12 hankkeeseen yhteensä 88 200 euroa. Lisäksi Vantaan kaupungille myönnettiin 18 438 euron avustus Vantaan turvallisuustalkoiden arviointitutkimukseen.

Oikeusministeriön ja rikosentorjuntaneuvoston yhteisesti julkaisema lehti *HAASTE - asiantuntevasti rikosentorjunnasta ja kriminaalipolitiikasta* ilmestyi neljänä numerona.

Oikeusministeriö ja rikosentorjuntaneuvosto toimivat yhdessä nk. kansallisena yhteispisteenä vuonna 2001 perustetussa Euroopan unionin rikosentorjuntaverkostossa (EUCPN), jonka toimintaan Suomi on aktiivisesti osallistunut. Rikosentorjuntaneuvosto on tiivistänyt yhteistyötä Viron rikosentorjuntaneuvostoon mm. järjestämällä Suomi-Baltia –seminaarin rikollisuudesta ja alkoholista.

Rikosvahinkolain mukaisia sekä syyttömästi tuomituille tai vangituille valtion varoista maksettavasta korvauksesta annetun lain mukaisia korvauksia maksettiin vuonna 2003 yhteensä noin 9,0 milj. euroa, mikä on yli 20 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Rikosvahinkokorvauspäätöksiä tehtiin 6 788 kpl, 14 % edellisvuotta enemmän. Maksettu keskimääräinen korvaus oli 1 214 euroa, kun se vuonna 2002 oli 1 066 euroa. Maksetuista korvauksista lähes 40 % suoritettiin kivusta ja särystä tai niihin verrattavasta kärsimyksistä. Henkisestä kärsimyksestä suoritettujen korvausten osuus oli 13 % koko korvaussummasta. Rikosvahinkokorvausanomusten keskimääräinen käsittelyaika piteni vuodesta 1999 vuoteen 2002 keskimäärin 4,9 kuukaudesta 8,4 kuukauteen. Vuonna 2003 se lyheni keskimäärin 7,7 kuukaudeksi. Syyttömästi tuomittuja ja vangittuja koskevien korvauspäätösten määrä (444) väheni edellisvuodesta noin 19 prosentilla. Keskimääräinen korvaus 1684 euroa pieneni 4 % edellisvuoteen (1 752 euroa) verrattuna Korvaushakemusten käsittelystä vastaa valtiokonttori. Vuonna 2003 oikeusministeriö maksoi tästä tehtävästä 1,5 milj. euroa.

Kuva 9. Maksetut rikosvahinkokorvaukset (kpl, euroa) v. 1994-2003.

2.1.8 Maksukyvyttömyyslainsäädännön ja ulosoton kehittäminen

Maksuhäiriöiden hoito joustavammaksi ja tehokkaammaksi

KESKEISET TAVOITTEET VUONNA 2003

- Ulosottomenettelyn ja -organisaation tehostaminen sekä ulosoton pitkäkestoisuuden haittojen vähentäminen
- Annetaan esitys uudeksi konkurssilaiksi

Hallitusohjelmaan sisältyvän velkahallintaohjelman laatiminen on aloitettu yhteistyössä useiden ministeriöiden kanssa. Tavoitteena on selvittää, miten voidaan estää velkaongelmien syntyminen ja syveneminen sekä hoitaa maksukyvyttömyystilanteet joustavasti ja tehokkaasti.

Vuonna 2002 käynnistettiin valtiovallan ja keskeisten velkojatahojen yhteisin toimin velkasovinto-ohjelma. Vuoden 2003 aikana noin 2 000 velallista on tehnyt ohjelman mukaisen sovinnon. Ohjelma on osaltaan edesauttanut vaikeiden velkatilanteiden hoitamista. Velkajärjestelylaki on ollut voimassa kymmenen vuotta. Sen pitkäaikaisvaikutuksia arvioivassa tutkimuksessa todettiin, että lain päätavoite vakaviin velkaongelmiin joutuneiden yksityishenkilöiden talous- ja velkatilanteen korjaamisesta on toteutunut kohtalaisen hyvin. Seitsemän hakijaa kymmenestä on saanut pysyvää apua vakaviin maksuvelkoihinsa.

Ulosottolain laaja muutos tulee voimaan 1.3.2004. Uudistuksen lähtökohtana on ulosottoasioiden velalliskohtainen käsittely ja ulosoton valtakunnallinen toiminta. Ulosotto perustuu yhtenäiseen tietojärjestelmään, joka mahdollistaa sähköisen asioinnin ja tietojenvaihdon sekä asioitten

valtakunnallisen käsittelyn. Kokonaisuudistuksen ulosmittausta, myyntiä ja tilitystä koskevan III vaiheen valmistelua on jatkettu.

Esitys uudeksi nykyajan vaatimukset täyttäväksi konkurssilaiksi annettiin eduskunnalle kesäkuussa ja se hyväksyttiin joulukuussa 2003.

2.1.9 Hallinnonalan yleisiä kehittämistoimia

KESKEISET TAVOITTEET VUONNA 2003

- Palkkausjärjestelmän uudistaminen
- Henkilöstöraportoinnin kehittäminen
- Henkilöstöstrategian hyväksyminen ja henkilöstöpoliittisen ohjelman uudistaminen
- Johtamisen tietopohjan parantaminen
- OM:n organisaation kehittäminen
- Tietohallinnon tukitoiminnan organisointi ja palveluja koskeva suunnitelma ja toteutus
- Tietohallinnon tuotantorakenteen kehittäminen
- Sähköisen asioinnin edellytysten kehittäminen

Henkilöstön kehittäminen

Oikeusministeriön ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen uutta palkkausjärjestelmää koskeva sopimustarjous annettiin joulukuussa 2003. Vuoden loppuun mennessä ei vielä kaikkia järjestöjen vastauksia saatu. Tavoitteena kuitenkin on, että uusi palkkausjärjestelmä voidaan ottaa käyttöön vuoden 2004 toukokuun loppuun mennessä. Oikeuslaitoksen ja syyttäjien palkkausjärjestelmän valmistelutyötä on jatkettu. Rikosseuraamusalalla valmistelu ja neuvottelut on siirretty vuodelle 2004.

Vuonna 2002 aloitettua henkilöstöraportoinnin kehittämistyötä jatkettiin käynnistämällä 01.08.2003 Valtioyhteisön ylimmän johdon henkilöstötietojärjestelmän (KOJO) käyttöönotto ministeriössä. Loppuvuodesta 2003 aloitettiin HTP-tunnuslukutietojen jakelu hallinnonalan sisäiseen käyttöön intranetin kautta.

Koko oikeushallinnon kattavan henkilöstöstrategian valmistelu käynnistettiin lokakuussa asettamalla hanke ajalle 1.11.2003-31.8.2004. Hankkeen tavoitteena on laatia oikeushallinnon yhteiset henkilöstöjohtamisen strategiset linjaukset ja pitkän tähtäimen tavoitteet sisältävä suunnitelma, joka 1) tukee vuoteen 2012 ulottuvan oikeuspolitiikan strategian toimeenpanoa 2) linjaa oikeushallinnon työyhteisöjen arvopohjaa 3) yhteen sovittaa ja yhtenäistää hyviä henkilöstöjohtamisen menetelmiä ja käytäntöjä oikeushallinnossa sekä 4) luo osaltaan oikeushallinnon positiivista työnantajaprofiilia. Henkilöstöstrategiaa työstetään osa-alueilla: hyvä johtaminen, hyvinvoivat työyhteisöt, osaava ja oikein mitoitettu henkilöstö sekä selkeät HR-prosessit, roolit ja vastuut. Sisältöjä työstettiin ja niitä esiteltiin mm. ministeriön esimiesfoorumeissa sekä hallinnonalan henkilöstöpäivässä.

Organisaatio, ohjaus ja resurssien hallinta

Vuonna 2002 asetettu oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen toimintolaskennan käyttöönottohanke päätettiin syksyllä 2003. Toimintolaskentajärjestelmän (TARMO) työajanseurantasovellus

on otettu käyttöön pilottiyksiköissä tavoitteen mukaisesti keväällä 2003. Varsinainen toimintolaskentasovellus on otettu käyttöön päätyneen vuoden syksyllä. Vuoden 2004 alusta lukien työajanseurantasovelluksen käyttö on hajautettu kaikkiin käräjäoikeuksiin, yhteen hovioikeuteen, kahteen hallinto-oikeuteen, työtuomioistuimeen, 14 oikeusaputoimistoon, neljään ulosottoyksikköön ja kahdeksaan syyttäjäyksikköön. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus, Tietosuojavaltuutetun toimisto ja 11 ministeriön yksikköä ovat työajanseurannan piirissä. Työajankirjaussovellusta käyttää noin 3760 henkilöä vuoden 2004 alusta lukien. Toimintolaskenta tuottaa tietoa kustannusten ja henkilötyövuosien sitoutumisesta muun muassa eri toimintoketjuille, toiminoille ja suoritteille. Tieto on hyödynnettävissä ministeriön hallinnonalan, eri sektoreiden ja virastojen sisäisessä johtamisessa.

Oikeusministeriön hallinnonalan maksustrategiaa varten kartoitettiin hallinnonalalla tuotetut maksulliset ja maksuttomat suoritteet sekä maksullisten suoritteiden hinnoitteluperusteet. Esiselvitysaineiston pohjalta syksyllä 2003 asetettiin työryhmä selvittämään maksullisen toiminnan peruslähtökohtia erityisesti oikeusturvan saamisen näkökulmasta sekä muodostamaan hallinnonalan maksustrategia. Maksustrategian linjauksella pyritään selkeyttämään, yhtenäistämään sekä perustelemaan oikeusministeriön hallinnonalalla toteutettavaa maksupolitiikkaa. Työryhmän tulee erityisesti selvittää ja ottaa huomioon ne vaatimukset, jotka oikeushallinnon toimintaan liittyvät oikeusturvakysymykset asettavat sille, onko suorite tai palvelu maksullinen ja millaisia hinnoitteluperusteita on noudatettava. Lähtökohtana on, ettei maksuilla saa olla oikeusturvan hakemista tai saatavuutta estäviä tai tarpeettomasti rajoittavia vaikutuksia. Työryhmä selvittää, mitä mahdollisuuksia on yhtenäistää hallinnonalan maksuja koskevia säädöksiä ja suoritteiden hinnoitteluperusteita sekä selkeyttää maksulakien ja -asetusten sisältöä. Lisäksi työryhmä arvioi ja laatii ehdotukset hallinnonalalla sovellettavista maksullisen toiminnan seuranta- ja raportointimenettelyistä.

Strategisen tietopohjan kehittämishanke ei ole pystynyt työskentelemään suunnitellun mukaisesti, mutta siihen liittyvää kehittämistyötä on tehty strategiatyöhön, tuloskortin kehittämiseen ja vuosiraportointiin liittyen.

Oikeusministeriö käynnisti keväällä 2003 hankkeen hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelujen kehittämiseksi (Tukipalveluhanke). Talous- ja henkilöstöhallinnon tukitehtäviin käytetään hallinnonalalla yhteensä yli 700 henkilötyövuotta. Hankkeen esiselvitysvaiheessa päädyttiin ehdottamaan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelujen siirtämistä mahdollisimman suurelta osin hallinnonalan virastoilta erikoistuneen tukipalveluorganisaation hoidettavaksi. Näin tavoitellaan toisaalta tuottavuussäästöjä toisaalta palvelujen kehittämistä. Samalla vapautetaan virastojen voimavaroja ydintehtäviin.

Hankkeessa on sittemmin selvitetty, tulisiko tukipalvelut keskittää koko hallinnonalalle yhteiseen palvelukeskukseen vai olisiko edelleen tarkoituksenmukaista organisoida tukipalvelut erikseen rikosseuraamusalan osalta ja erikseen oikeuslaitoksen osalta. Tätä koskevien ratkaisujen pohjalta on keväällä 2004 tarkoitus käynnistää tukipalveluorganisaation ja uudistettavien työprosessien yksityiskohtainen suunnittelu.

Tietohallinto

Vuosi 2003 oli tietohallinnon vastualueen ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus aloitti toimintansa vuoden 2003 alussa. Keskus muodostettiin yhdistämällä aikaisemmat oikeusministeriön osastokohtaiset tietohallintoyksiköt. Keskuksessa toiminta organisoitiin hallinto- kehittämis- ja tuotantoyksiköihin ja muodostettiin palvelujen tuot-

tamisen kannalta tarvittavat työryhmät ja tiimit. Vuonna 2003 pyrittiin vakiinnuttamaan ja yhdenmukaistamaan palvelujen tuottamisen menettelytavat. Palvelujen tuottaminen osastoille ja virastoille sovittiin palvelusopimuksilla ja yhteiset koko hallinnonalaa koskevat hankkeet sovittiin tietohallinnon yhteistyöryhmässä. Viimeisimmät palvelusopimukset ja niiden rahoittamiseen tarvittavat määrärahat saatiin sovittua vasta myöhään keväällä 2003.

Tukitoiminnan organisointia ja palveluja suunnittelemaan asetettiin keväällä työryhmä, joka antoi raporttinsa lokakuussa 2003. Työryhmä ehdotti, että virastoihin ja laitoksiin nykyisin sijoitut mikrotukihenkilöt saatettaisiin yhteisen ohjauksen piiriin, tukipalvelut määriteltäisiin yhteneväisesti ja nykyisten lähitukihenkilöiden osaaminen kartoitettaisiin. Työryhmän raportin pohjalta aloitettiin osaamiskartoitus ja jatkettiin neuvotteluja osastojen ja virastojen kanssa tavoitteena vuonna 2004 tehdä yksityiskohtaisempi ehdotus tukipalvelujen järjestämisestä ministeriössä ja hallinnonalalla.

Tietoliikennestrategian luonnos valmistui vuoden 2003 alussa. Tieto- ja puheliikennesopimukset kilpailutettiin strategiassa kuvattujen kehittämistavoitteiden ja linjausten mukaisesti alkuvuonna 2003. Toimittajista tehtiin ratkaisut kesällä ja sopimukset allekirjoitettiin syksyn 2003 aikana. Keskittämällä tieto- ja puheliikenteen hallinta sekä rakentamalla ne uuden teknisen alustan päälle saavutettiin merkittäviä säästöjä ja samalla luotiin mahdollisuus kehittää uusia palveluja.

Verkkopalvelustrategian luonnos esiteltiin lokakuussa osastopäällikkökokoukselle, mutta siitä ei ole ministeriössä vielä tehty päätöstä. Käsittelyä on sovittu tavalla jatkettu tietohallinnon yhteistyöryhmässä ja yksityiskohtaisempi kehittämissuunnitelma valmistunee kevään 2004 aikana. Verkkopalvelustrategian luonnoksessa esitetyt kehittämishankkeet ja -kohteet ovat osittain mukana myös tietoyhteiskuntaohjelmassa.

Eräitä verkkopalvelustrategiassakin sähköisen asioinnin kehittämiseen liittyviä hankkeita on ollut vuonna 2003 käynnissä. Syksyllä 2003 neuvoteltiin yhteisen turvatus sähköpostiyhteyden avaaminen oikeuslaitoksen ja asianajajien kanssa. Yhteys avataan talvella 2004 asianajajasähköpostin valmistuttua. Hallinnonalan intranet Ilona valmistui vuonna 2003. Siviiliasioiden asianhallintajärjestelmän keskittäminen saadaan valmiiksi kevään 2004 aikana ja se osaltaan antaa mahdollisuuden ns. tuomiorekisterin perustamiselle.

Poliisin ja oikeuslaitoksen yhteistyötä jatkettiin vuonna 2003 ministeriöiden yhteisesti asettaman ohjausryhmän (POOL) ohjauksessa. Vuonna 2003 ei kuitenkaan saatu valmiiksi merkittäviä hankkeita määrärahojen puuttumisen vuoksi. Vankitietojen yhteiskäyttö alkoi kesäkuussa 2003. Syksyllä 2003 avattiin poliisien tutkinnallinen tietojärjestelmä (Patja) syyttäjien käyttöön. Yhteinen tekstin, äänen ja kuvan sekä muun rikosprosessissa käsiteltävän materiaalin tallennusmuotoja koskeva suositus valmisteltiin ja se annetaan vuoden 2004 alussa. Poliisin ja oikeuslaitoksen tietoteknisten yhteyksien ja yhteensopivuuden parantamiseen tähtäävät suunnitelmat tuotiin käsiteltäväksi syksyllä asetetussa uudessa rikosketjuhankkeessa, yhteinen ohjausryhmä POOL, joka asetettiin uudelleen vuoden 2004 alusta, toimii kiinteässä yhteistyössä kyseisen hankkeen kanssa ja hankkeissa edetään vuonna 2004 yhteisesti sovittujen suunnitelmien ja rahoituksen puitteissa.

Vuonna 2003 pyrittiin tarkemmalla tasolla määrittelemään tietohallinnon palvelut. Syksyn 2003 aikana laadittiin pohja uudelle palvelusopimukselle, jota käytetään vuoden 2004 palveluja sovittaessa. Hallinnonalan yhteiset tietohallinnon palvelut määriteltiin ja niiden rahoittamista varten varattiin vuodelle 2004 erityinen määräraha ministeriön toimintamäärärahmomentilta.

Tietohallinnon asiantuntijapalveluja on entistä enemmän pyritty osoittamaan toisaalta keskeisiin toimintaa tukevien järjestelmien kehittämishankkeisiin ja toisaalta ministeriön strategian mukaisesti kehittämiskohteisiin, kuten sähköiseen asiointiin ja tietojen saatavuuden parantamiseen. Vuoden 2003 aikana tietohallinnon vastuualueen asiantuntijat ovat osallistuneet ulosottojärjestelmän, sakkojen täytäntöönpanoa tukevan järjestelmän, vankitietojärjestelmän sekä vaalitietojärjestelmän kehittämishankkeisiin. Resursseja on näiden lisäksi kohdennettu erityisesti sähköiseen asiointiin ja johtamiseen tarvittavan tiedon saatavuuteen.

Palvelutuotannossa on panostettu taloudellisuuden ja tuottavuuden lisäämiseen. Uusien sopimusten ja kilpailutusten sekä oman toiminnan kehittämisen johdosta vuonna 2003 saatiin aikaan merkittäviä yksikkö- ja kokonaiskustannussäästöjä.

Viestintä

Oikeusministeriön viestintäsuunnitelma valmistui toukokuussa. Suunnitelman mukaan oikeusministeriön viestinnän tavoitteena on helpottaa yksilöiden ja yhteisöjen mahdollisuuksia saada tietoa valmisteilla olevista asioista sekä herättää kiinnostusta osallistua niistä käytävään keskusteluun. Suunnitelmassa korostetaan, että ajantasainen ja kattava tiedonsaanti mahdollistaa myös osallistumisen asioiden valmisteluun. Suunnitelmaa tarkistetaan määräajoin.

Ministeriö tuki myös hallinnonalan virastojen ja tuomioistuinten viestintäsuunnitelmien laatimista. Tuomioistuinten päälliköille yhdessä korkeimpien oikeuksien kanssa järjestettyä viestintäkoulutusta jatkettiin. Muille oikeuslaitoksen yksiköille laadittiin viestintäsuunnitelmaesimerkkejä avuksi viestintäsuunnitelmien laatimisessa.

Vuoden 2003 aikana lehdistötiedotteita lähetettiin oikeusministeriöstä eri tiedotusvälineille ja julkaistiin ministeriön verkkosivuilla yhteensä 190 kpl. Ruotsiksi tiedotteista käännettiin lähes puolet eli hieman edellisvuotta enemmän.

Maaliskuussa pidetyistä eduskuntavaaleista tuotettiin tv-tietoisku yhteistyössä vaaliyksikön ja eduskuntatiedotuksen kanssa.

Kielilain ja hallintolain voimaantulosta 1.1.2004 tiedotettiin syksyllä erityisesti verkossa omilla tietosivuillaan. Uudesta kielilaista kertovat sekä suomen- että ruotsinkieliset verkkosivustot avattiin lokakuussa. Sivuilta löytyy muun muassa kielilain sisällöstä kertova esite sekä Usein kysytyä –palsta, jolle on koottu kielilakia koskevia kysymyksiä ja vastauksia. Esite on tulostettavissa verkosta. Kielilain täytäntöönpanoon liittyvään tiedottamiseen keskittyvä määräaikainen tiedottaja aloitti marraskuussa.

Myös kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmalle avattiin syksyllä oma osio ministeriön verkkosivujen yhteydessä.

Ministeriön verkkosivujen www.om.fi uudistamista valmisteltiin muun muassa toukokuussa tehdyllä käyttäjätutkimuksella. Lähinnä sivujen ulkoasuun keskittyneessä uudistuksessa tavoitteena oli erityisesti nostaa esiin ministeriössä valmisteilla olevia hankkeita ja hankekokonaisuuksia. Hanketietojen päivityksen helpottamiseksi käynnistettiin ministeriön asianhallintajärjestelmästä Internet-julkaisujärjestelmään vievän teknisen yhteyden suunnittelu yhdessä tietopalvelu- ja tietohallintoyksiköiden kanssa.

Verkkosivujen tietosisältöä parannettiin muun muassa lisäämällä sivuille sekä suomen- että ruotsinkielinen palautelomake. Verkkoon laitettiin myös tiedot kulloinkin lausunnolla olevista mietinnöistä, jotta myös kansalaiset ja kansalaisjärjestöt voivat halutessaan antaa niistä palautetta.

Vuonna 2003 oikeusministeriön verkkosivuilla oli noin 69 miljoonaa sivulatausta. Om.fi -sivuton päätoimittajuus kuuluu tiedotusyksikölle.

Oikeuslaitoksen toiminnasta kertovassa verkkosivustossa www.oikeus.fi avattiin syksyllä 2003 uusi avoimet työpaikat -sivusto, jossa oikeushallinnon yksiköt voivat ilmoittaa avoimista tehtävistään. Oikeuslaitoksen sivujen yhteyteen oli vuoden 2003 loppuun mennessä avattu noin 220 oikeushallinnon viraston omat palvelusivut. Virastojen kotisivujen tekijöille tarkoitettua verkkokirjoittamiskoulutusta jatkettiin. Oikeuslaitoksen sivujen lukijoille tehtiin syksyllä käyttäjä-tutkimus, jonka tuloksia käytetään apuna sivujen kehittämisessä. Oikeus.fi -sivustosta vastaa oikeushallinto-osasto.

Tuomioistuimille, oikeusaputoimistoille sekä syyttäjä- ja ulosottoyksiköille suunniteltiin syksyn aikana uusi intranetpalvelu Ilona. Sisäisessä tiedotuksessa käytettiin mm. sähköpostilehti OS-KUa, joka ilmestyi vuonna 2003 yhdeksän kertaa.

Oikeushallinnon tiedotuslehti OHOI ilmestyi vuoden aikana viisi kertaa.

2.2 ERÄÄT VIRASTOT

2.2.1 Konkurssiasiamiehen toimisto

Konkurssiasiamiehen toimiston tehtävänä on seurata konkurssipesien toimintaa sekä edistää ja valvoa hyvän pesänhoitotavan noudattamista. Konkurssien määrä on vähentynyt vuonna 2003 noin kymmenellä prosentilla edellisvuoden tammi-elokuun lukuun verrattuna. Yrityssaneerauksia pantiin toimintavuonna vireille hieman edellisvuotta enemmän.

Konkurssiasiamiehen toimiston nettotoimintamenot olivat 0,9 milj. euroa. Erityistilintarkastuksista aiheutuvista menoista perittyjä korvauksia kertyi 0,1 milj. euroa. Saaduilla korvauksilla katettiin 30 % erityisperinnän aiheuttamista erillismenoista. Henkilöstömäärä oli 9 henkilötyövuotta. Toimintamenot pienenevät 9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Konkurssivelallisen erityistarkastuksia tehtiin konkurssiasiamiehen toimeksiannosta toimintavuonna 36 kappaletta ja konkurssipesien hallinnon tarkastuksia kaksi kappaletta.

Konkurssiasiamiehen toiminnan painopistealueet vuonna 2003 olivat: 1) valmistautuminen konkurssilain voimaantuloon ja 2) Konkurssiasiaain neuvottelukunnan suositusten muuttaminen vastaamaan uuden konkurssilain sisältöä. Tavoitteet saavutettiin toimintavuonna siten, että konkurssilain valmistelu saatiin tehdyksi toimintavuoden aikana ja toimisto osallistui aktiivisesti lain valmisteluun. Samalla toimisto on kartoittanut tulevan julkisselvityksen käytännön mahdollisuuksia. Konkurssiasiaain neuvottelukunnassa on aloitettu suositusten muuttaminen vastaamaan uudistettua konkurssilakia. Konkurssiasiamiehen toimisto siirtyi toimintavuonna nettobudjettiin.

Konkurssiasiamiehen apuna hyvän pesänhoitotavan kehittämisessä toimii konkurssiasiaain neuvottelukunta. Kertomusvuonna konkurssiasiaain neuvottelukunta on antanut uudet suositukset

Konkurssivelallisen toiminnan erityistarkastuksesta ja Takaisinsaannista konkurssissa. Valmistavana on lisäksi ollut suositus Työsuhteisiin liittyvistä kysymyksistä konkurssissa.

Taulukko 3. Konkurssiasiamiehen toimiston tunnusluvut v.2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
KONKURSSIASIAMIEHEN TOIMISTON						
TOIMINTAMENOT (eur)	1 198 748	1 123 000	925 000	905 872	-2 %	-19 %
KONKURSSIASIAMIEHEN TOIMISTON HENKILÖSTÖ-						
MÄÄRÄ (htv)	9	9	9	9	0	0

2.2.2 Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos oli esittänyt vuoden 2003 tulostavoitteikseen seuraavan: ” Tutkimuslaitos pyrkii muodostamaan entistä tarkemman ja oikeasuhtaisemman kokonaiskuvan oikeusoloista, rikollisuustilanteesta ja kriminaalipoliittisen järjestelmän toiminnasta. Laitos kehittää rikollisuuden ja oikeusolojen osoittimia sekä seuraa oikeuspoliittisia uudistuksia ja viranomaisten toimintaa. Laitoksen perustutkimuksen keskeiset vakiintuneet tuotokset ovat rikollisuustilannekatsaus ja oikeusolokatsaus. Erityisiä painopistealueita perustutkimuksessa ovat rikollisuuden määrän ja muutosten mittaaminen, yleisön rikoskokemukset ja rikollisuuspelot, henkirikollisuus, rikoksentorjunnan vaikuttavuus, oikeudenkäyntiuidistusten seuranta, velkaongelmien hallintajärjestelmien toimivuus ja perheoikeus. Palvelututkimuksessa keskeisiä ovat monivuotiset julkisuus-, oikeusapu-, velkaneuvonta- ja huumausainerikossäännösten seuranta-hankkeet.

Laitoksen tutkimustoiminta oli toteutunut lähes kokonaan suunnitelmanmukaisesti. Vain muutama hanke oli viivästynyt tai jouduttu siirtämään mm. puuttuvan rahoituksen perusteella. Painopisteet oli tutkimustoiminnassa saavutettu hyvin.

Laitoksen julkaisusarjassa julkaistiin 10 tutkimusraporttia. Kaiken kaikkiaan laitoksen tutkijat julkaisivat 82 kirjoitusta ja pitivät 72 esitelmää. Laitos oli edustettuna 29 valmistelu- ja toimielimessä.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen nettotoimintamenot vuonna 2003 olivat 0,9 milj. euroa. Maksullisen toiminnan ja yhteistoiminnan tulot olivat 0,3 milj. euroa. Henkilöstömäärä oli 22 henkilötyövuotta.

Ministeriön tutkimusmäärärahan (0,4 milj. euroa). Keskeiset rahoitetut hankkeet olivat monivuotinen Saamelaisten maaoikeus selvitys (Oulun ja Lapin yliopistot) sekä OPTL:n toteuttamat monivuotiset lainsäädäntöuudistusten seuranta- ja arviointihankkeet liittyen nuorisoriikollisuuden kontrollijärjestelmään, huumausainerikosuudistukseen julkisuuslainsäädäntöön, velkajärjestelylainsäädäntöön, uusien prosessisääntöjen soveltamiseen käräjäoikeuksissa sekä oikeusapu-uudistukseen.

Taulukko 4. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tunnusluvut v.2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
OPTULAN NETTOTOIMINTA MENOT (eur)	952 368	1 006 564	960 000	893 430	-7 %	-11 %
maksullisen toiminnan ja yhteistoiminnan tulot (eur)	215 843	154 217	334 000	335 192	0 %	117 %
OPTULAN HENKILÖSTÖ- MÄÄRÄ (hvt)	18,5	20,2	21	22	1,0	1,8

2.2.3 Oikeusrekisterikeskus

Oikeusrekisterikeskus vastaa sakkorangaistusten, rikesakkojen, valtiolle tuomittujen korvausten, omaisuudenmenettämisseuraamusten, valtion takautumisoikeuteen perustuvien rikosvahinkosaamisten sekä ylikuormamaksujen täytäntöönpanosta. Viraston tehtävänä on myös muuntorangaistuksen määräämistä koskevan asian vireillepano ja muuntorangaistukseen tuomitun toimittaminen rangaistustaan suorittamaan. Oikeusrekisterikeskus ylläpitää eräitä oikeusrekistereitä, kuten rikosrekisteriä, velkajärjestelyrekisteriä, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriä, liiketoimintakieltorekisteriä, lahjoitusasiainrekisteriä, avioehtoasiainrekisteriä ja kaupanvahvistajarekisteriä sekä luovuttaa laissa säädetyin edellytyksin tietoja niistä.

Toiminnan yleistavoitteena on, että täytäntöönpanotehtävät ja rekistereiden ylläpito sekä tietojen luovuttaminen rekistereistä hoidetaan nopeasti oikeusturvanäkökohdat huomioonottaen.

Vuonna 2003 oikeusrekisterikeskuksen tehtävät lisääntyivät mm. sen johdosta, että laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä tuli voimaan 1.1.2003. Rikostaustaotteita annettiin noin 63 400 kpl, mikä määrä oli yli kolminkertainen arvioituun 20 000:een verrattuna. Työmäärää lisäsi myös rikosvahinkolain mukaisten valtion takautumisoikeuteen perustuvien saamisten perinnän siirtyminen valtiokonttorilta uuden sakkolain voimaan tullessa lokakuussa 2002, jolloin valtiokonttorilta siirtyi oikeusrekisterikeskukselle noin 18 000 käsittelemättömän asian ruuhka. Rikosvahinkokorvausasioita käsiteltiin noin 11 700, ja niiden määrä nelinkertais-tui vuoteen 2002 verrattuna.

Myös täytäntöön pantavaksi saapuneiden rangaistusmääräysten (278 000) ja rikesakkojen (101 000) määrä kasvoi vuonna 2003. Tuomioistuimista saapui täytäntöön pantavaksi sakko-, korvaus- ja omaisuudenmenetysasioita yhteensä 82 000 ja muuntorangaistuksia tuomittiin 18 700.

Painotetulla työmäärällä mitattuna oikeusrekisterikeskuksen perustoiminnan työmäärä kasvoi noin 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Huomattava osa ORK:n henkilöstön työpanoksesta käytettiin uuden perintäjärjestelmän (Rajsa) kehittämiseen. Määrärahaa järjestelmän kehittämiseen käytettiin 1,2 milj. euroa. Järjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2004.

Oikeusrekisterikeskuksen nettotoimintamenot olivat noin 2,7 milj. euroa. Maksullisen toiminnan suoritteiden myynnistä kertyi tuloja yhteensä 0,3 milj. euroa ja sakkotuloja perittiin yhteensä 62,9 milj. euroa.

Taulukko 5. Oikeusrekisterikeskuksen tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Painotettu työmäärä (suoriteyks.)	39 157	36 357	37 745	39 225	4 %	8 %
NETTOTOIMINTAMENOT (eur)	2 536 732	2 407 812	2 672 000	2 682 561	0 %	11 %
Maksullisen toiminnan tulot (eur)	316 956	335 363	332 000	319 867	-4 %	-5 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	47,6	51	55	57	2	5,8
TALOUDELISUUS (eur/pain.työm.)	65	66	71	68	-3 %	3 %
TUOTTAVUUS (pain. työm./htv)	823	713	686	691	1 %	-3 %

2.2.4 Onnettomuustutkintakeskus

Onnettomuustutkintakeskus vastaa suuronnettomuuksien sekä ilmailu-, raideliikenne ja vesiliikenneonnettomuuksien tutkinnasta samoin kuin valmiuksien ylläpitämisestä onnettomuustutkinnan käynnistämiseen ja toimeenpanoon.

Onnettomuustutkintakeskuksen keskeiset painopistealueet vuonna 2003 olivat 1) Onnettomuustutkintaselostuksissa olevien turvallisuussuosituksen noudattamisen järjestelmällinen seuranta, 2) tiedottamisen lisääminen merkittävistä tutkinnoista ja 3) onnettomuustutkintakäsikirjan käyttöönotto. Tulostavoitteet toteutuivat siten, että turvallisuussuosituksen seuranta tuli osittain järjestettyä ja oli osittain kesken. Asiassa edetään kuitenkin systemaattisesti ja seuranta valmistuu. Onnettomuustutkintoja koskevaa tiedottamista oli toimintavuoden aikana lisätty. Tutkintakäsikirjan käyttämistä koskevaa koulutusta oli järjestetty ja suuronnettomuuksien valmiussuunnitelma oli laadittu.

Tutkinnan käynnistämiseksi Onnettomuustutkintakeskuksella on ympärivuorokautinen päivystysjärjestelmä. Onnettomuustutkintakeskus aloitti vuonna 2003 tutkinnan 40 tapauksesta, joista yhdeksän oli raideliikenneonnettomuuksia tai vaaratilanteita, 11 ilmauonnettomuuksia tai vaaratilanteita, yhdeksän vesiliikenneonnettomuuksia tai vaaratilanteita sekä viisi suuronnettomuuden vaaratilanteeksi luokiteltu muu onnettomuus sekä kuusi muuta onnettomuuden tutkintaa. Suuronnettomuuksia ei vuonna 2003 tapahtunut.

Onnettomuustutkintakeskuksen toimintamenot vuonna 2003 olivat 0,8 milj. euroa ja henkilöstömäärä 10,2 henkilötyövuotta. Käytännön tutkinta perustuu paljolti ulkopuolisten, eri alojen asiantuntijoiden käyttöön. Onnettomuustutkinnan erityismenoihin käytettiin 1,3 milj. euroa vuonna 2003.

Taulukko 6. Onnettomustutkintakeskuksen tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
ONNETTOMUUSTUTKINTA- KESKUKSEN TOIMINTAMENOT (eur)	759 422	780 009	760 000	792 447	4 %	2 %
ONNETTOMUUSTUTKINTA- KESKUKSEN HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	10	10,3	10,3	10,2	-0,1	0,0

2.2.5 Tietosuojalautakunta

Tietosuojalautakunta käsittelee ja ratkaisee asiat, jotka henkilötietolain mukaan kuuluvat sen päätettäväksi. Tietosuojalautakunta voi myöntää rekisterinpitäjille lupia henkilötietojen käsittelyyn määrättyillä edellytyksillä. Lautakunta voi myös antaa henkilötietojen käsittelyä koskevia määräyksiä. Tietosuojalautakunta käsittelee lisäksi henkilötietojen käsittelyyn liittyviä lain soveltamisalan kannalta periaatteellisesti tärkeitä kysymyksiä ja seuraa henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kehittämistarvetta sekä tekee tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita.

Tietosuojalautakunta kokoontui 11 kertaa vuonna 2003. Vuonna 2003 tuli vireille yhteensä 50 asiaa, kun edellisenä vuonna vireille tuli 41 asiaa. Vireille tulleista asioista 9 oli lautakunnan kokouksessa käsiteltäviä lupa-asioita, kun vastaava luku edellisenä vuonna oli 10. Lupa-asioden keskimääräinen käsittelyaika oli yli kolme kuukautta. Tietosuojalautakunnan menot vuonna 2003 olivat 21 042 euroa.

2.2.6 Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tietosuojavaltuutetun toimiston tehtävien painopiste vuonna 2003 on ollut edelleen ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Samalla on pyritty käsittelemään vireillä olevat yksittäisasiat mahdollisimman nopeassa menettelyssä. Toimiston sisäisen toiminnan kehittämiseen on myös kiinnitetty huomiota toimintavuonna.

Kirjallisesti vireille tulleiden asioiden määrä toimintavuonna oli yhteensä 1800 kappaletta, joista ilmoitusasioita oli 175. Vireille tulleiden asioiden määrä väheni edellisvuoteen verrattuna noin 7 %, mutta ilmoitusasioiden määrä lisääntyi noin 8 %. Vuodessa käsiteltiin yhteensä 2150 asiaa, joista ilmoitusasioita oli noin 500 kappaletta. Käsiteltyjen asioiden määrä väheni edellisvuoteen verrattuna 6,5 %. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli noin neljä kuukautta, mikä oli aikaisemmalla tasolla. Kansalaisilta vireille tulleiden asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 6-7 kuukautta.

Ennaltaehkäisevän toiminnan keskeisenä toimintamuotona on ollut yleisohjaus, jonka painopistealueena erityisesti verkossa ja uuden teknologian avulla tapahtuva tietojenkäsittely, sen riskien kartoitus, ohjeistus ja valvonta. Rekisterinpitäjien tietojärjestelmiä varten on valmisteltu ”työkälpakettia” henkilötietolain hallintaa ja sen edellyttämää suunnittelua silmällä pitäen. Myös sektori- ja talokohtaista ohjeistusta ja neuvontaa sekä yleistä tiedottamista on jatkettu. Yleisohjauksen esitteitä on toimintavuonna laadittu yksi, vireille saatettu neljä.

Käytänneseäntötyötä on tehty toimialakohtaisesti ja toimintavuonna valmistui kolme käytänneseäntöä, mm. poliisitoimen käytänneseännöt.

Tarkastustoiminta on edennyt suunnitelman mukaisesti ja toimintavuonna on toteutettu nk. nettipoliisiselvityksen jatkohanke, osat raportoitui vuoden aikana.

Kansainvälinen yhteistyö on jatkunut alan tavanmukaisissa yhteistyöelimissä normaalisti. Toimintavuoden aikana on osallistuttu myös EU-parlamentin matkustajatietojen luovuttamista sekä yksityisyyden suojaa koskevien tekniikoiden suojaamista koskeviin hankkeisiin. Matkustajatietojen luovuttaminen USA:an matkustavista on aiheuttanut paljon työtä toimistolle.

Tietosuojavaltuutetun toimiston nettotoimintamenot olivat 1,1 milj. euroa. Maksullisen toiminnan tuloja kertyi 15 000 euroa. Henkilöstötyövuosien määrä oli 19,6.

Taulukko 7. Tietosuojalautakunnan ja Tietosuojavaltuutetun toimiston tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)						
Tietosuojavaltuutetun tsto	20	19,4	20	19,6	-0,4	0,2
Tietosuojalautakunta	0,2	0				
TOIMINTAMENOT (eur)						
Tietosuojavaltuutetun tsto	1 124 551	1 176 746	1 170 000	1 118 918	-4 %	-5 %
Tietosuojalautakunta	23 095	11 023	15 000	21 042	40 %	91 %

2.2.7 YK:n yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI)

Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI) toimii YK:n eurooppalaisena alueinstituuttina. Sen toiminnan keskeiset suuntaviivat ja painopisteet määrittää ennen muuta YK:n kriminaalipoliittinen komissio vuotuisessa istunnossaan. Lisäksi instituutin työohjelmassa otetaan huomioon kriminaalipolitiikan kentän huomattavat kansainväliset tapahtumat sekä kriminaalipoliittisesti ajankohtaiset kysymykset Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, jos ne poikkeavat YK:n kriminaalipoliittisen ohjelman painopisteistä. Kriminaalipoliittisen komission päätöksiin ja kriminaalipoliittiseen ohjelmaan perustuvat vuonna 2003 vireillä olleet hankkeet ovat koskeneet mm. väkivallan naisuhreja, YK:n 6. kriminaalipoliittisen kyselyn vastausten analysointia ja tulosten raportointia sekä perheväkivallan kanssa tekemisiin joutuvien viranomaisen koulutusta Keski- ja Itä-Euroopan maissa. Alueelliset hankkeet ovat koskeneet mm. Keski- ja Itä-Euroopan vankiloita, vankilaterveyspalveluja ja huumeongelmiin puuttumista vankiloissa. Euroopan ja Pohjois-Amerikan rikosoikeudellisia järjestelmiä koskevassa julkaisusarjassa saatettiin painatuskuntoon Israelia ja Romaniaa koskevat julkaisut. Sen lisäksi instituutin kahdessa julkaisusarjassa (HEUNI Publication Series ja HEUNI Papers) ilmestyi yhteensä viisi julkaisua.

HEUNIn menot vuonna 2003 olivat noin 0,4 milj. euroa ja henkilöstötyövuotta.

Taulukko 8. YK:n yhteydessä toimivan Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin (HEUNI) tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
HEUNIN TOIMINTAMENOT (eur)	432 549	391 130	415 000	400 010	-4 %	2 %
HEUNIN HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	7	6,3	6	6,1	0,1	-0,2

2.3 TUOMIOISTUIMET

2.3.1 Korkein oikeus

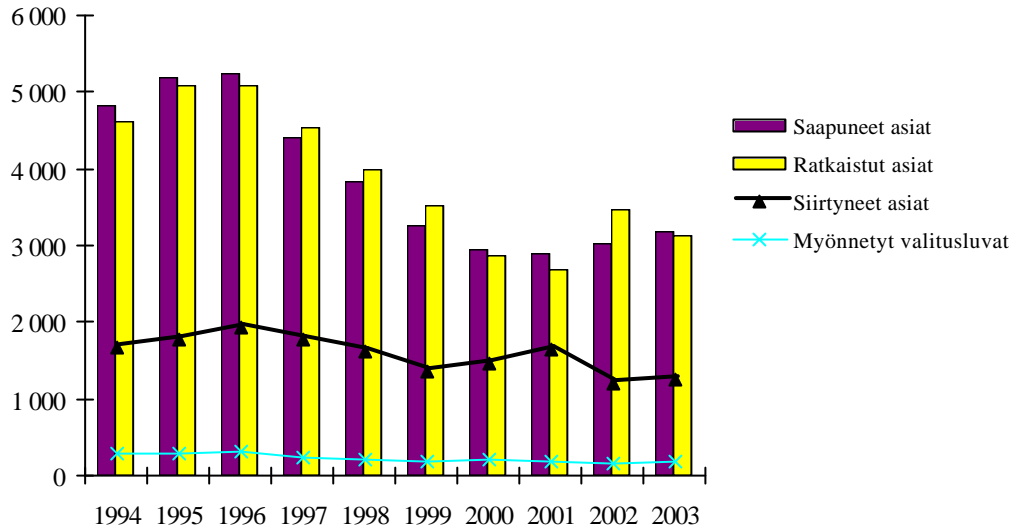
Korkeimman oikeuden tärkein tehtävä on antaa hovioikeuksien ja kärjäoikeuksien lainkäyttöä djaavia ja yhdenmukaistavia prejudikaatteja. Prejudikaattien merkitys on lainsäädännön lisääntyessä entistä tärkeämpi. Korkein oikeus huolehtii tuomiovallan käytöstä ja tasosta myös antamalla lausuntoja lainsäädäntöhankkeista ja tekemällä lainsäädäntöaloitteita.

Korkeimpaan oikeuteen saapuneiden määrä, 3 185 asiaa, kasvoi hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Saapuneista asioista 36 % oli riita-asioita ja 35 % rikosasioita. Vuonna 2003 KKO ratkaisi 3 123 asiaa, 10 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Myönnettyjen valituslupien määrä vuonna 2003 oli 179 ja julkaistujen ratkaisujen eli prejudikaattien määrä 138. Riita-asioissa myönnettiin 80 ja rikosasioissa 72 valituslupaa.

Keskimääräinen käsittelyaika hylättyjen valituslupahakemusten osalta lyheni vuoteen 2002 verrattuna ja oli 4 kk. Sen sijaan asiaratkaisuissa kesto oli edelleen noin 18 kuukautta.

Korkeimman oikeuden toimintamenot olivat vuonna 2003 yhteensä 6,8 milj. euroa eli menot pysyivät edellisen vuoden tasolla. Asiaratkaisuille asetettu käsittelyaikatavoite ei toteutunut.

Kuva 10. Korkeimman oikeuden työtilanteen kehitys v. 1994-2003

Taulukko 9. Korkeimman oikeuden tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	2 894	3 014	3 100	3 185	3 %	6 %
Ratkaistut asiat (kpl)	2 697	3 475	3 100	3 123	1 %	-10 %
Siirtyneet asiat (kpl)	1 653	1 191	1 191	1 241	4 %	4 %
Myönnetty valitusluvut (kpl)	188	169		179		6 %
Julkaistut ratkaisut (kpl)	140	124		138		11 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	89	91	91	87,3	-3,7	-3,7
TOIMINTAMENOT (eur)	6 271 028	6 867 622	6 906 000	6 884 220	0 %	0 %
Tuomioistuintulot (eur)	94 568	122 204		115 100		-6%
TALOUDELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / ratkaistut asiat	2 325	1 976	2 228	2 204	-1 %	12 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
ratkaistut asiat/ htv	30	38	34	36	5 %	-6%
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk)						
valituslupa-asiat	5,8	5,3	5	4	-1	-1,3
asiaratkaisut	17,6	18,2	16	18,2	2,2	0

2.3.2 Korkein hallinto-oikeus

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapui 3 806 asiaa. Niistä 81 %:ssa haettiin muutosta alueellisen hallinto-oikeuden päätökseen. Valitus- ja valituslupa-asioita oli 3 511 ja hakemusasioita 295. Hakemusasioista suurimman ryhmän muodostivat purkuhakemukset.

Saapuneissa valitus- ja valituslupa-asioissa suurimpia kokonaisuuksia olivat rakentamis-, kaa-voitus-, ympäristö-, vesi-, liikenne- ja tieasiat (25%), veroasiat (21%) sekä sosiaali-, terveydenhoito- ja sairaanhoitoasiat (19%). Suuria asiaryhmiä olivat myös ulkomaalaisasiat (11%) ja kunnallisasiat (6%). Asiaryhmissä ei tapahtunut suuria muutoksia.

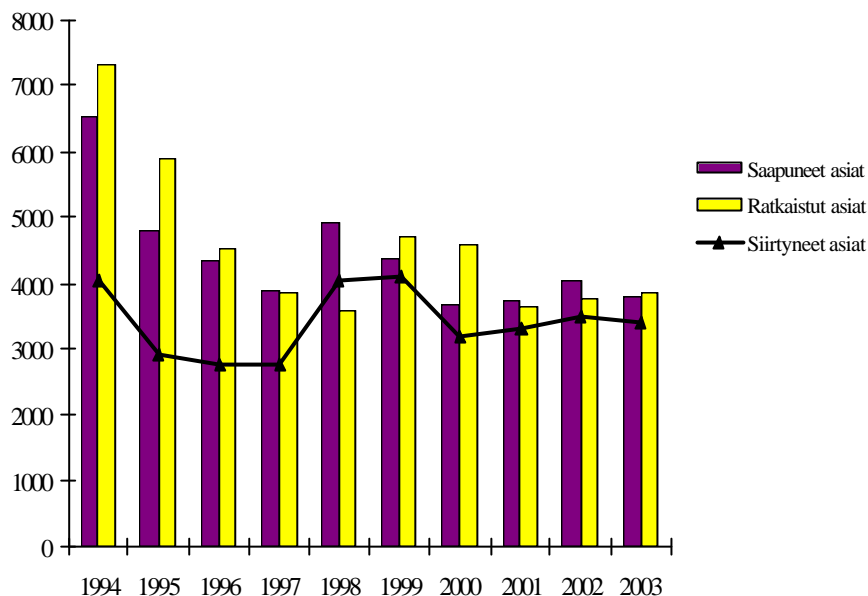
Vuonna 2003 KHO ratkaisi 3 879 lainkäyttöasiaa. Niistä 52 %:ssa muutoksenhaun alaista päätöstä ei muutettu, 14 %:ssa sen lopputulosta ei muutettu, 32 %:ssa valituslupahakemus hylättiin ja 10 %:ssa päätöstä muutettiin tai asia palautettiin alemmalle viranomaiselle. Muutoksenhakemus jätettiin tutkimatta 5 %:ssa ratkaistuista asioista.

Vaikka määrälliset tavoitteet KHO:n ratkaisemissa asioissa eivät vuonna 2003 toteutuneet, edellisvuoteen verrattuna keskimääräinen käsittelyaika lyheni 11,4 kuukaudesta 11 kuukauteen ja vuoden vahteessa vireillä olevien asioiden määrä (3372) laski noin 10 %.

KHO:n käsittelemillä asioilla on usein laajoja yhteiskunnallisia ja kansantaloudellisiakin vaikutuksia. Niiden joutuisa käsittely lisää hyvinvointia ja suomalaisen yhteiskunnan kilpailukykyä. Työmenetelmien jatkuva kehittäminen edistää asioiden käsittelylle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. On todennäköistä, että oikeudellisesti vaativien ja laajojen asioiden määrä kasvaa edelleen. KHO:n käsittelemistä asioista suunnilleen kolmasosassa sovelletaan EY-oikeutta.

Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot olivat vuonna 2003 yhteensä 8 milj. euroa, mikä on 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kuva 11. Korkeimman hallinto-oikeuden työtilanteen kehitys v. 1994-2003

Taulukko 10. Korkeimman hallinto-oikeuden tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	3 752	4 036	4 000	3 806	-5 %	-6 %
Ratkaistut asiat (kpl)	3 612	3 778	4 000	3 879	-3 %	3 %
Siirtyneet asiat (kpl)	3 281	3 486	3 486	3 372	-3 %	-3 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	100	99	102	97,9	-4	-1,1
TOIMINTAMENOT (eur)	7 163 374	7 843 408	7 880 000	7 968 001	1 %	2 %
Tuomioistuintulot (eur)	254 342	264 250		275 202		4 %
TALOUDELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / ratkaistut asiat	1 983	2 076	1 970	2 054	4 %	-1 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
ratkaistut asiat/ htv	36	38	39	40	1 %	4 %
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk)	10,9	11,2	8	11,0	3,0	-0,2

2.3.3 Hovioikeudet

Hovioikeuksiin saapui vuonna 2003 yhteensä noin 12 500 asiaa, 5% vähemmän kuin vuonna 2002. Asioista oli 67 % rikosasioita ja 25 % riita-asioita. Riita-asioiden määrä on vähentynyt vuodesta 1993 lähtien. Hovioikeuksissa kertomusvuonna ratkaistujen asioiden määrä pysyi samana kuin edellisenä vuonna ja oli noin 12 400 asiaa. Saapuneiden asioiden vähentymisestä johtuen ruuhkautumiskehitys hovioikeuksissa hidastui ja vireillä olevien asioiden määrä pysyi suunnilleen ennallaan. Rikosasioissa yleisimmät rikosnimikkeet olivat pahoinpitely, törkeä rattijuopumus ja varkaus, joita oli kolmannes ratkaistuista asioista. Yksityisoikeutta koskevissa asioissa puolestaan yleisin nimike oli vahingonkorvauslakiin perustuva riita-asia.

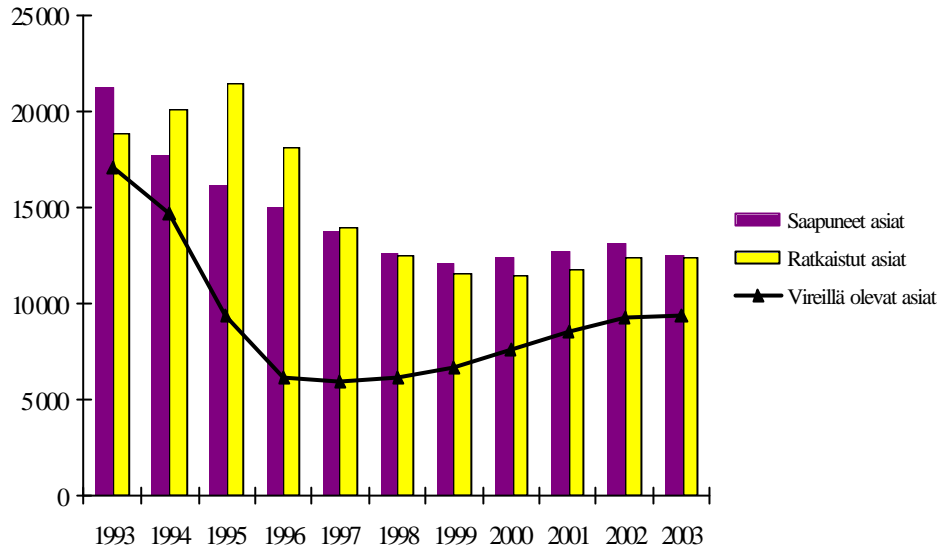
Keskimääräinen käsittelyaika oli noin 8,7 kuukautta. Hovioikeuskohtaisesti käsittelyaika vaihteli Rovaniemen hovioikeuden 5,5 kuukaudesta Helsingin hovioikeuden 11,7 kuukauteen. Alle kolmessa kuukaudessa ratkaistiin 19 %, 3-6 kuukaudessa 24 %, 6-9 kuukaudessa 17 % ja 9-12 kuukaudessa 14 % asioista. Neljäsosa asioista viipyi hovioikeudessa yli vuoden. Näiden ns. vanhojen asioiden osuus on viime vuosina jonkin verran kasvanut. Pääkäsittelyssä ratkaistujen asioiden kesto oli 12,4 kuukautta, kun taas esittelystä ratkaistut viipyivät hovioikeudessa keskimäärin 7,5 kuukautta.

Vuonna 1998 voimaan tullut hovioikeusmenettelyn uudistus lisäsi suullisten käsittelyjen määrää. Vuonna 2003 pääkäsittelyjen määrä kuitenkin väheni edelliseen vuoteen verrattuna 5 % ja niitä järjestettiin 26 prosentissa ratkaistuista asioista. Lokakuun alusta tuli voimaan hovioikeusprosessia koskeva uudistus, joka mahdollistaa ns. seulontamenettelyn käyttöönoton. Sen arvioidaan nopeuttavan hovioikeuskäsittelyä.

Hovioikeuksien ratkaisuilla käräjäoikeuden päätösten perusteluja ja lopputulosta muutettiin vuonna 2003 yhteensä 24 prosentissa asioista. Niiden päätösten osuus, joissa käräjäoikeuden ratkaisua ei muutettu, muutettiin vain perusteluja tai muutos koski vain ratkaisun epäoleellista osaa oli 63 %. Loput 13 % asioista raukesi, palautettiin käräjäoikeuteen tai jätettiin tutkimatta.

Hovioikeuksien toimintamenot olivat vuonna 2003 yhteensä 32,5 milj.euroa, mikä on 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Hovioikeudet saavuttivat taloudellisuudelle, tuottavuudelle ja käsittelyajalle asetetut määrälliset tavoitteet.

Kuva 12. Hovioikeuksien työtilanteen kehitys v. 1994-2003

Taulukko 11. Hovioikeuksien tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	12 725	13 143	13 120	12 492	-5 %	-5 %
Ratkaistut asiat (kpl)	11 736	12 410	12 050	12 413	3 %	0 %
Siirtyneet asiat (kpl)	8 556	9 288	10 358	9 365	-10 %	1 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	546	545	524	523	-1	-22
TOIMINTAMENOT (eur)	30 130 994	31 782 301	32 465 000	32 505 678	0 %	2 %
Tuomioistuintulot (eur)	395 723	439 461		479 399		9 %
TALOUDELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / ratkaistut asiat	2 567	2 561	2 694	2 619	-3 %	2 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
ratkaistut asiat/ htv	21	23	23	24	3 %	4 %
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk)	7,8	8,3	8,8	8,7	-0,1	0,4

Hovioikeuskohtaiset toiminnan tuloksellisuutta kuvaavat taulukot on esitetty liitteessä A.

2.3.4 Hallinto-oikeudet

Hallinto-oikeuksiin vuonna 2003 saapuneiden asioiden määrä laski 4 % ja oli noin 20 800 asiaa. Eniten vähenivät vero- ja tulliasiat sekä rakennus- ja ympäristöasiat. Suurimman asiaryhmän muodostivat edelleen sosiaaliasiat, joiden osuus oli 30 %. Veroasioita oli 23 %, rakennus- ja ympäristöasioita 12 % ja ulkomaalaisasioita 10 % saapuneista asioista.

Hallinto-oikeudet ratkaisivat vuonna 2003 noin 21 200 asiaa eli 400 asiaa enemmän kuin saapui. Näin ollen vireillä olevien asioiden määrä laski ja oli vuoden lopussa noin 14 800 asiaa.

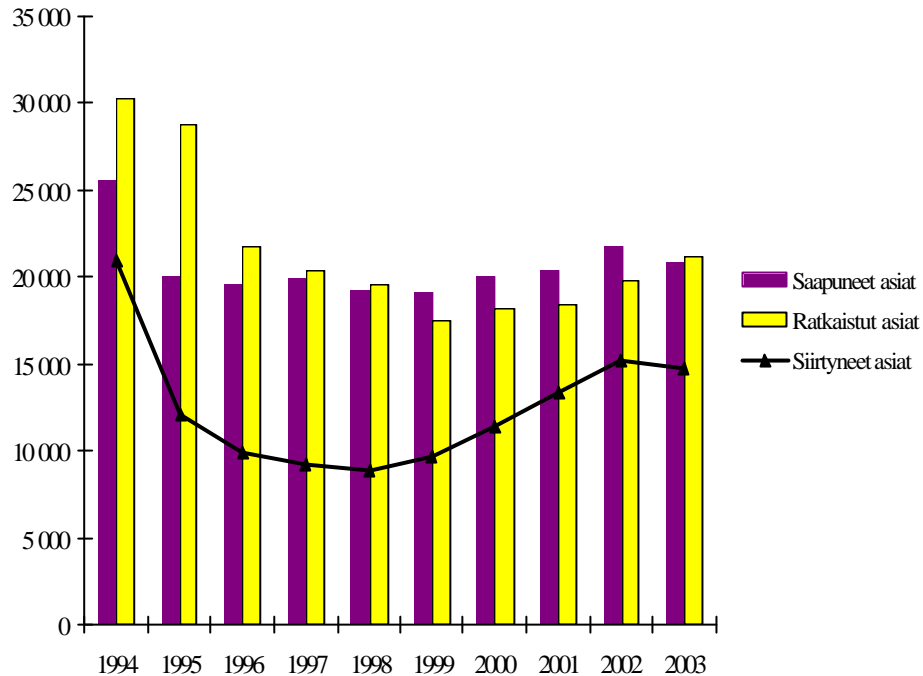
Keskimääräinen käsittelyaika oli 9,4 kk, vaihdellen Vaasan hallinto-oikeuden 7 kuukaudesta Kouvolan hallinto-oikeuden 11,6 kuukauteen. Asiaryhmittäin tarkasteltuna pisimpään kestivät tulli- ja valmisteveroa koskevat valitukset, joissa ennakkopäätöstä odottaneet noin 800 autoveroasiaa pidensivät käsittelyajan 20 kuukauteen. Välitöntä verotusta koskevat asiat viipyivät 13 kk, arvonlisäveroasiat 12,4 kk, rakennus- ja ympäristöasiat 10,8 kuukautta, kunnallisasiat 10,7 kuukautta, ulkomaalaisasiat ja vesiasiat 9,3 kuukautta. Sosiaaliasioissa, mitkä muodostavat hallinto-oikeuksien suurimman asiaryhmän, käsittelyaika oli keskimäärin 5,6 kuukautta. Vanhoja, yli vuoden vireillä olleita asioita ratkaistiin noin 6200 eli 29 % asioiden kokonaismäärästä. Veroasioita oli näistä 2300, mikä tarkoittaa sitä, että yli puolet veroasioista viipyivät hallinto-oikeudessa kauemmin kuin 12 kuukautta. Ulkomaalaisasioissakin 25 % ratkaistuista oli vanhoja asioita. Yli vuoden viipyneiden osuus on kaksinkertaistunut vuodesta 2000.

Hallinto-oikeudet järjestävät noin 2 prosentissa ratkaistuista asioista suullisen käsittelyn tai katselemuksen.

Hallinto-oikeuksien ratkaisusta noin 26 % johti muutoksenhaun kohteena olleen päätöksen muuttamiseen tai päätöksen kumoamiseen ja palauttamiseen päätöksen tehneelle viranomaiselle. Suhteellisesti eniten muutettiin vero- ja vesiasioita koskevia päätöksiä, vähiten sosiaaliasioita koskevia. Tutkimatta jätettiin noin 9 % asioista.

Hallinto-oikeuksien toimintamenot olivat vuonna 2003 yhteensä 24,9 milj. euroa, mikä on 3 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Hallinto-oikeudet saavuttivat taloudellisuudelle ja tuottavuudelle asetetut määrälliset tavoitteet. Käsittelyaikataavoite jäi saavuttamatta, johtuen ennen muuta mainituista autovero- ym. ennakkopäätöstä odottaneista veroasioista.

Kuva 13. Hallinto-oikeuksien työtilanteen kehitys v. 1994-2003

Taulukko 12. Hallinto-oikeuksien tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	20 401	21 714	21 450	20 836	-3 %	-4 %
Ratkaistut asiat (kpl)	18 439	19 842	20 400	21 236	4 %	7 %
Siirtyneet asiat (kpl)	13 340	15 202	16 252	14 784	-9 %	-3 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	427	432	426	426	0	-6
TOIMINTAMENOT (eur)	22 537 096	24 127 509	24 878 000	24 882 624	0 %	3 %
Tuomioistuintulot (eur)	195 766	205 093		227 792		11 %
TALOUDELLISUUS (€/kpl)						
toimintamenot / ratkaistut asiat	1 222	1 216	1 220	1 172	-4 %	-4 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
ratkaistut asiat/ htv	43	46	48	50	4 %	9 %
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk)	8	8	8,9	9,4	0,5	1,4

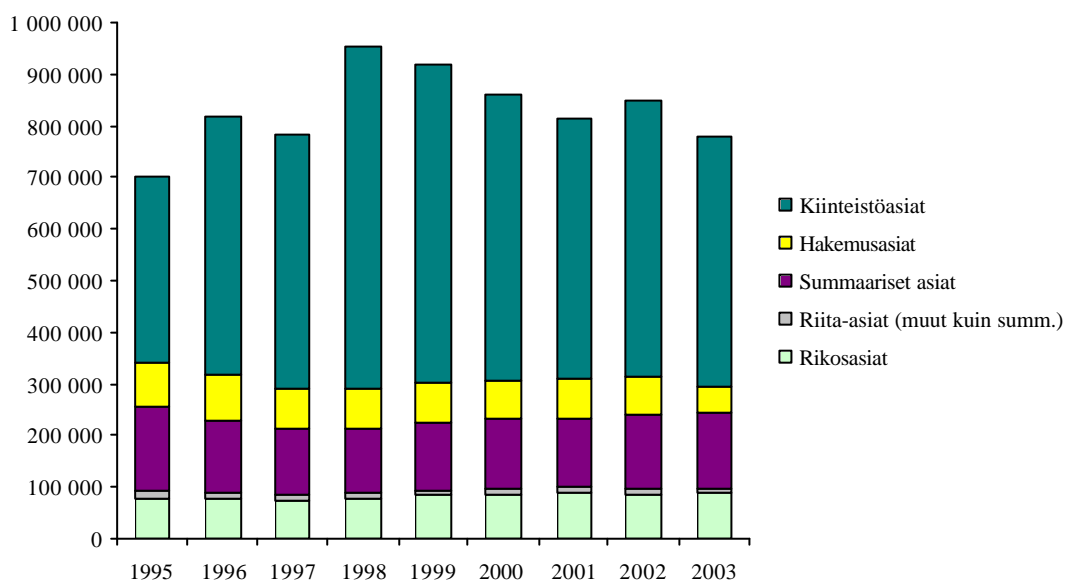
Hallinto-oikeuskohtaiset toiminnan tuloksellisuutta kuvaavat taulukot on esitetty liitteessä C.

2.3.5 Käräjäoikeudet

Käräjäoikeuksien asiamäärät yhteensä vuonna 2003

Käräjäoikeuksiin saapui vuonna 2003 yhteensä 779 586 (867 796). Saapuneiden asioiden määrä vähentyi edelliseen vuoteen verrattuna kahdeksan prosenttia. Saapuneista asioista kiinteistöasioita oli 486 389, joten siviili- ja rikosasioita oli 293 197. Käräjäoikeudet ratkaisivat yhteensä 781 397 (847 507) asiaa eli enemmän kuin asioita saapui. Näin ollen vireillä olleiden asioiden määrä väheni runsaalla 700 asialla.

Kuva 14. Käräjäoikeuksiin saapuneet asiat v. 1994-2003

Rikosoikeudelliset asiat

Vuoden 2002 aikana rikosasiain asianhallintajärjestelmä Sakari saatiin levitetyksi kaikkiin käräjäoikeuksiin. Väliaikaisen RD2000-diaarijärjestelmän ylläpito lopetettiin vuoden 2003 lopussa. RD2000-järjestelmässä vireillä olevat asiat siirrettiin Sakariin, ratkaistiin asiaratkaisulla ja erheenä vireillä olleet poistettiin. Näiden asioiden päättäminen on pidentänyt käsittelyaikoja.

Vuonna 2003 saapuneiden varsinaisten rikosasioiden ja muiden rikosoikeudellisten asioiden sekä pakkokeino- ja sakonmuuntoasioiden määrä oli 88 147 (85 372) asiaa eli 11 % käräjäoikeuksiin saapuneista asioista. Rikosoikeudellisten asioiden osuus oli 30 % muista kuin kiinteistöasioista. Varsinaisia rikosasioita saapui 58 563 (56 406) ja ratkaistiin 58 370 (59 264) asiaa, joten vireillä olevien asioiden määrä pysyi ennallaan.

Keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa oli 3,9 kuukautta. Käsittelyajan keskiarvo on hieman pidentynyt edellisestä vuodesta. Käsittelyajat olivat kaksi kuukautta tai lyhyemmät 14 käräjäoikeudessa. Pääkaupunkiseudun isoista käräjäoikeuksista käsittelyajat ovat lyhentyneet Espoossa 4,3 kk (5,5 kk) ja pidentyneet Vantaalla 5,3 (4,5 kk) ja Helsingissä 9,6 kk (7,5). Käsittelyaikojen piteneminen johtunee vanhan diaarin päättämisestä. Sakariin kirjatuiissa asioissa käsittelyajan keskiarvo oli Helsingissä 6,6 kk ja Vantaalla 4,3 kk.

Saapuneiden pakkokeinoasioiden määrä oli 7 545 (6 370) ja on lisääntynyt vuonna 2003 peräti 18 prosentilla. Sakonmuuntoasioiden määrä on pysynyt suunnilleen edellisen vuoden tasolla ja oli 22 039 (22 596).

Rikosasioiden asiarakennetarkastelussa on syytä keskittyä varsinaisten rikosasioiden asiarakenteeseen, joita ratkaistiin 54 801. Muita rikosoikeudellisia asioita oli 3569 asiaa, joista suurin asiaryhmä oli lähestymiskielloasiat. Varsinaisista rikosasioista lähes 24 000 asiaa eli 44 % oli liikenne rikoksia, joista yli 19 000 oli liikennejuopumuksia koskevaa asiaa. Liikenne rikosten osuus oli puolet tai enemmän 27 käräjäoikeudessa ja enimmillään 60 % ratkaistuista rikosasioista. Omaisuusrikokset olivat toiseksi suurin asiaryhmä, runsaat 13 000 asiaa ja 24 %. Enimmillään omaisuusrikosten osuus oli Helsingin käräjäoikeudessa, 34 %. Kolmantena olivat henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, noin 8 700 asiaa ja 16 %.

Muutoksenhakeminen rikosasioissa on ollut samalla tasolla useamman vuoden ajan, kuten oheisesta taulukosta ilmenee.

	2001	2002	2003
Rikosasiat			
Ratkaistut asiat	69 984	68 908	66 030
*näistä käsittelyratkaisuja	10 080	9 644	7 660
*näistä asiaratkaisut	59 904	59 264	58 370
Muutostenhakujen lkm	6 845	6 817	6 381
Muutostenhaut, %	11,4 %	11,5 %	10,9 %

Riita-asiat

Saapuneiden riita-asioiden määrä oli vuonna 2003 kaikkiaan 155 199 (153 946) asiaa ja ratkaistujen riita-asioiden määrä 159 741 (148 119) asiaa eli 20 prosenttia käräjäoikeuksien käsittelemien asioiden kokonaisasiamäärästä. Saapuneiden asioiden määrä kaikissa riita-asioiden ryhmissä oli jokseenkin edellisen vuoden tasolla.

Laajat riita-asiat

Saapuneita laajoja riita-asioita oli vuonna 2003 yhteensä 9 631 (9 710) asiaa ja ratkaistuja asioita 10 023 (9 590) asiaa. Näissä luvuissa on mukana 1 069 asiaa, jotka ovat tulleet summaarisena vireille, mutta riitautettuina ratkaistu istuntokäsittelyssä. Luvuissa ovat mukana myös aiemmassa asunto-oikeusmenettelyssä ratkaistut riitaiset huoneenvuokra-asiat. Laajalla haastehakemuksella vireille tulleiden asioiden määrä oli 8 522 asiaa ja ratkaistujen asioiden määrä 8 774 asiaa. Käräjäoikeuksien ratkaisemista laajoista riita-asioista tuotetut tilastot, esimerkiksi asiaryhmit-

täinen jakauma, perustuvat alkuaan laajana vireille tulleisiin asioihin, jolloin perusluku edellä mainituissa asioissa on 8 774 asiaa.

Laajoista riita-asioista ja riitautetuista summaarisista asioista on ratkaistu istutokäsittelyssä 5 690 asiaa, joista 272 on ratkaistu kolmen tuomarin pääkäsittelyssä. Näiden lisäksi kärjäoikeuksissa on ratkaistu 462 maoikeusasiaa, joista istutokäsittelyssä on ollut 343 asiaa.

Laajalla haastehakemuksella vireille tulleista asioista on tuomiolla ratkaistujen asioiden osuus 42 % (42 %) ja sovintoratkaisujen osuus 31 % (31 %). Koko maan tasolla tarkasteltuna sovintojen osuus on ollut kohtalaisen vakaa vuosina 2000-2003. Kärjäoikeuksittain tarkasteltuna sovintojen osuus vaihtelee kuitenkin melko paljon. Vuonna 2003 sovintojen osuus oli 6 (11) kärjäoikeudessa vähemmän kuin 20 % minimin ollessa 7 %. Vastaavasti 11 (12) kärjäoikeudessa sovintojen osuus oli yli 40 % tai enemmän, maksimin ollessa 51 %. Hovioikeuspiireittäin tarkasteltuna eniten sovintoja saatiin neuvotelluksi Rovaniemen, Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeuspiireissä.

Keskimääräinen käsittelyaika laajoissa riita-asioissa oli 8,6 kuukautta (9 kk). Tavoitteena oli 8,1 kuukauden käsittelyaika, joka jäi siis saavuttamatta. Käsittelyaika oli yli 10 kuukautta kakkiaan yhdeksässä kärjäoikeudessa. Istunnossa ratkaistujen riita-asioden keskimääräinen käsittelyaika oli 10,3 (10,4) kuukautta. Pääkaupunkiseudun kärjäoikeuksista riita-asioden käsittelyaika on hieman lyhentynyt Espoossa, jossa se oli 14,1 (14,4) kuukautta ja pidentynyt Helsingissä myös 14,1 kuukauteen, mutta lyhentynyt Vantaalla 8,6 kuukauteen (11 kk). Pienimmissä kärjäoikeuksissa käsittelyaikaa saattaa pidentää merkittävästi yhdenkin pitkään vireillä olleen asian ratkaiseminen.

Istutokäsittelyyn edenneiden riita-asioden keskimääräiset käsittelyajat vaihtelivat merkittävästi kärjäoikeuksittain. Lyhyimmät käsittelyajat olivat Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeuspiirien kärjäoikeuksissa alle 8 kuukautta ja pisimmät Helsingin hovioikeuspiirin kärjäoikeuksissa hieman yli vuoden.

Laajana vireille tulleiden riita-asioden asiajakaua on melko vakaa. Ratkaistuista asioista neljänsosan muodostavat edellisten vuosien tapaan palvelussopimuksiin, toimeksiantoihin ja työntulosopimuksiin kohdistuvat riidat, lähes 2300 asiaa, perheoikeusasiat yli 1000 asiaa ja vahingonkorvaukset yli 1100 asiaa. Vuonna 2003 ratkaistiin istunnossa työsuhdetta koskevia riita-asioita 1 661, mikä oli 240 asiaa ja 17 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Istunnossa ratkaistujen lasten elatusapuja koskevien asioiden määrä on kasvamassa pitkällä aikavälillä tarkastellen. Asunto-oikeudet lakkautettiin erityistuomioistuimina 1.1.2003 lukien, joten koko maassa käsitellyt riitaisat huoneenvuokra-asiat on tilastoitu laajoina riita-asioina asianomaiseen ryhmään.

Vuoden 2001 maaliskuun alusta lukien lakkautettiin maoikeudet ja niissä käsiteltävät asiat siirrettiin Hämeenlinnan, Turun, Vantaan, Kuopion, Mikkelin, Vaasan, Oulun ja Rovaniemen kärjäoikeuksiin. Maoikeuksien henkilöstö siirtyi samalla kärjäoikeuksiin. Maoikeusasiat on laskettu vuodesta 2002 lukien kärjäoikeuksien kokonaisasiamääriin. Saapuneiden maoikeusasioiden määrä on ollut alle 500 asiaa vuosittain. Vuonna 2003 maoikeusasioita saapui 478 (457) asiaa ja niitä ratkaistiin 462 (492) asiaa. Keskimääräinen käsittelyaika maoikeusasioissa oli 6,9 (7,2) kuukautta.

Muutoksenhakeminen laajoissa riita-asioissa on viime vuosina ollut lukumääriltään ja prosentiosuudeltaan varsin vakaa, 45 % koko maan tasolla tarkasteltuna. Summaarisissa asioissa muutoksenhakujen määrä on ollut alle 300 asiaa ja 8 prosenttia. Muutoksenhaun prosentuaalinen

osuus lasketaan niiden asioiden lukumäärästä, joissa on valitusoikeus hovioikeuteen. Sovintojen määrä vähentää mahdollisuuksia muutoksenhakuun. Näin ollen suuri sovintojen määrä saattaa kasvattaa muutoksenhakujen prosentuaalista osuutta etenkin pienissä käräjäoikeuksissa, joissa laajojen riita-asioiden määrä on vähäinen.

Summaariset asiat

Vuonna 2003 saapuneiden summaaristen asioiden kokonaismäärä oli 144 822 (143 384) ja ratkaistujen asioiden määrä 148 095 (137 653). Saapuneiden summaaristen asioiden määrä oli edellisen vuoden tasolla. Summaarisia asioita ratkaistiin runsaat 10 000 enemmän kuin edellisenä vuonna ja yli 4000 enemmän kuin saapui, joten vireillä olevien asioiden määrä vastaa tavoitteellista käsittelyaikaa. Summaarisena vireille tulevat asiat ovat lähes kaikki velkomuksia. Hieman alle 500 niistä on erillisenä vireille tulleita häätöjä.

Keskimääräinen käsittelyaika summaarisissa asioissa oli 2,1 kuukautta, mikä oli hieman tavoitetta 2,3 kk lyhyempi. Suurimmassa osassa käräjäoikeuksia käsittelyajan keskiarvo on alle kaksi kuukautta ja vain kahdessa käräjäoikeudessa yli kolme kuukautta.

Työnjako on summaarisissa asioissa vakiintunut. Edellisten vuosien tapaan kansliahenkilöstö ratkaisi pääosan summaarisista asioista, maksimissaan 98 prosenttia ja keskiarvona 86 prosenttia. Notaarien ratkaisemien asioiden osuus oli 12 prosenttia ja tuomarien kolme prosenttia.

Hakemusasiat

Saapuneiden hakemusasioiden kokonaismäärä oli vuonna 2003 yhteensä 49 851 (72 749) asiaa ja ratkaistujen asioiden 49 560 (73 176). Hakemusasioiden osuus käräjäoikeuksien asiamäärästä oli kuusi prosenttia. Saapuneiden asioiden määrä väheni lähes 23 000 asialla, joista pääosa muodostivat isyysasiat. Ne ja eräät muut rekisteröintiasiat siirrettiin maistraateille 1.3.2003 lukien (L 927-931/2002).

Hakemusasioista oli avioeroasioita 17 829 (17 740) ja muita hakemusasioita 21 764 (45 742). Kansliahenkilöstön käsittelyyn on delegoitu pääasiassa yhteisellä hakemuksella vireille pantuja avioerohakemuksia, joista kansliahenkilöstö ratkaisi 68 (59) prosenttia ja notaarit 26 (31) prosenttia.

Saapuneiden insolvenssiasioden määrä oli vuonna 2003 yhteensä 10 258 (9 267) ja ratkaistujen 9 967 (9 576). Insolvenssiasioista suurimman ryhmän muodostavat yksityishenkilön velkajärjestelyasiat, joissa saapuneiden asioiden määrä oli 5 726 (4 655). Velkajärjestelyasioiden määrän lisääntyminen johtuu lainmuutoksesta (L 98/2002), jolla laajennettiin edellytyksiä päästä velkajärjestelyyn. Lainmuutos tuli voimaan 1.1.2003. Velkajärjestelyasioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 6,2 (6,3) kuukautta. Keskimääräinen käsittelyaika oli tavoitetta, 6,6 kk, lyhyempi. Poikkeuksellisen pitkät käsittelyajat olivat Ahvenanmaan, Porvoon ja Turunseudun käräjäoikeuksissa.

Muutoksenhakeminen hakemusasioissa vaihtelee asiaryhmittäin melko paljon. Eniten muutosta haetaan ulosottovalituksia koskevilla asioilla.

	Avioero	Hakemus	Velka- järjestely	Yritys- saneeraus	Konkurssi	Ulosotto- asiat
Ratkaistut asiat	18055	21672	8415	606	3093	1128
Tuomiot, joista valitusoikeus	13747	20223	4686	361	815	895
Valitettu, lkm	65	545	359	59	17	269
Valitettu, %	0,5 %	3 %	8 %	16 %	2 %	30 %

Kiinteistöasiat

Käräjäoikeuksiin saapuneista asioista lukumääräisesti suurimman asiaryhmän (62 %) muodostavat kiinteistöasiat, joita vuonna 2003 saapui 486 389 (534 853) asiaa ja ratkaistiin 485 218 (537 982) asiaa. Saapuneiden kiinteistöasioiden määrä väheni edellisestä vuodesta 48 464 asialla eli yhdeksän prosenttia. Vuonna 2002 käynnistyi kiinteistötietojärjestelmän perusparannustyö. Tästä aiheutunut työ on vuoden 2002 osalta tilastoitu saapuviin ja ratkaistuihin asioihin. Vuoden 2003 tilastoissa perusparannustyö ei ole mukana saapuneiden ja ratkaistujen asioiden lukumäärissä. Vuonna 2003 kiinteistötietojärjestelmään tehtiin viranpuolesta yhteensä 51 027 merkintää. Jos tilastointitavan muutos neutralisoidaan, voidaan todeta, että vuonna 2003 kiinteistöasioiden lukumäärässä ei ole tapahtunut muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Kiinteistöasioiden kokonaistyömäärää arvioitaessa perusparannustyö on otettu huomioon.

Työnjako kiinteistöasioissa on vakiintunut. Kiinteistöasioista ratkaisevat tuomarit noin kaksi prosenttia, notaarit 16 prosenttia ja kansliahenkilöstön käsittelyyn on delegoitu 82 prosenttia. Keskimääräinen käsittelyaika päivinä lainhuutoasioissa oli 26 (26) ja muissa kiinteistöasioissa 12 (11). Toteutuneet käsittelyajat olivat tavoitetta parempia.

Tiedoksiantaminen

Haastemiesten antamien tiedoksiantojen lukumäärä laski hieman vuonna 2003 edellisestä vuodesta ja oli 311 354 (317 059) tiedoksiantoa, joista rikosasioita koskevia oli kaikkiaan 133 418 eli 43 %. Esteellä palautettuja tiedoksiantoja oli lähes 34 000 eli 11 prosenttia, mikä on edellisen vuoden tasolla.

Käräjäoikeuksien ilmoittaman mukaan haastemiesten virkojen kokonaismäärä vuonna 2003 oli yhteensä 274 henkilötyövuotta, josta noin 77 prosenttia kuului tiedoksiantamiseen, 14 prosenttia käräjäpäivystykseen ja 9 prosenttia muuhun.

Tiedoksiantamisesta aiheutuviin kustannuksiin vaikuttaa keskeisesti tiedoksiantotavan valinta. Siviiliasioiden järjestelmässä annetuista tiedoksiannoista 54 prosentissa oli valittu haastemiestiedoksianto. Haastemiestiedoksiantojen osuus kasvoi edelleen edellisestä vuodesta kaksi prosenttiyksikköä. Haastemiestiedoksiantotapaa käytetään vaihtelevasti käräjäoikeuksittain; osuudet vaihtelevat 31 prosentista 95 prosenttiin.

Postitiedoksianto on haastemiestiedoksiantoa edullisempaa ja erityisesti siviiliasioissa sen käyttöä tulisi suosia, koska kalliimman tiedoksiantotavan valinnalla ei useinkaan ole merkittäviä toiminnallisia hyötyvaikutuksia. Esimerkiksi kahden vierekkäisen käräjäoikeuden kohdalla oli tiedoksiantotavan valinnassa merkittäviä eroja. Toinen käyttää siviilitiedoksiantoon koko maassa eniten vastaanottotodistusta (68 %) ja haastemiestiedoksiantoa vähiten (31 %). Tästä huolimatta käsittelyajat ovat suunnilleen samaa luokkaa kuin viereisessä käräjäoikeudessa, joka käyttää vastaavasti eniten haastemiestiedoksiantoa (95 %).

Ratkaistut asiat ratkaisuvaiheen mukaan henkilötyövuotta kohti

Seuraavaan taulukkoon on koottu tulosoajauksessa käytetyllä jaottelulla käräjäoikeuksissa ratkaistut asiat ratkaisuvaiheen mukaan vuonna 2003 ja laskettu samalla ratkaistujen asioiden määrä henkilötyövuotta kohti.

ASIOIDEN RATKAISUVAIHE VUONNA 2003 RATKAISTUISSA ASIOISSA

*sisältää kiinteistötietojärjestelmään viran puolesta tehdyt korjaukset

Alioikeus	Yhteensä ratkaistut	Kanslia- henk.	Notaarit		Tuomarit			
			Kanslia	Yksijäs. ist.	Kanslia	Yksijäs. ist.	Lautam.	Tuom.
Rikosoikeudelliset asiat	86 878			39 080		6 469	41 329	
Laajat riita-asiat (M, L,T, ist.summ.)	10 857		47	344	4 739	5 200	253	274
Summaariset (SM, S, E, kirj. valm.)	148 884	127 302	17 611		3 971			
Avioero ja muut hakemusasiat	39 723	13 171	15 503	512	8 595	1 806	76	60
Insolvenssiasiat	9 837		946	445	6 662	1 761	0	23
Kiinteistöasiat*	536 245	447 906	78 132		10 207			
Yhteensä,asiat*	832 424	588 379	112 239	40 381	34 174	15 236	41 658	357
Henkilöstö, htv	2228	1187	207	207	485	485	485	485
Ratkaistut asiat/htv	374	496	543	195	71	31	86	0,7

Koko maan tasolla laskettuna istunnossa käsiteltyjen asioiden kokonaismäärä on 90 024 asiaa eli 11 prosenttia ratkaistujen asioiden kokonaismäärästä.

Käräjäoikeuksien ratkaisemien asioiden kokonaismäärä on jaettu henkilötyövuosien kokonaismäärällä (2 228), jossa ovat siis mukana haastemiehet. Kansliahenkilöstön ratkaisemien asioiden määrää on laskettu kansliavirkkojen lukumäärällä. Tuomarien lukumäärässä ovat käräjäviskaalit, mutta eivät maaoikeusasioita käsittelevät insinöörijäsenet.

Rikosasioiden kokonaismäärässä olevista sakon muuntoasioista kerätään vain lukumäärää koskevat tiedot. Sakon muuntoasiat on pantu kokonaisuudessaan notaarien ratkaisemiksi. Pakkokeinoasiat ovat istuntoasioiden joukossa, vaikka niistä osa ratkaistaan kirjallisessa valmistelussa. Vastaisuudessa tietojen saaminen Sakarista mahdollistaa tätä tarkemman jaottelun.

Käräjäoikeuksien henkilöstö

Vuonna 2003 käräjäoikeuksien henkilöstön määrä oli 2 230 henkilötyövuotta, joista 2 henkilötyövuotta oli Ahvenanmaan hallinto-oikeudessa. Vuonna 2002 käräjäoikeuksissa oli yhteensä 2 267 henkilötyövuotta eli vähennystä on 37 henkilötyövuotta. Vuonna 2003 vakinaisina virkoina oli 2 143 henkilötyövuotta ja määräaikaisia 87 henkilötyövuotta.

Henkilöstömäärää koskevat luvut ovat hieman suuremmat kuin aiemmin henkilöstömäärää koskevissa tilastoissa. Tämä johtuu siitä, että henkilöstömäärään lasketaan nyt mukaan myös viransijaisuudet eli tapaukset, joissa virkaa tosiasiallisesti hoitaa sijainen, mutta myös vakinaiselle viranhaltijalle maksetaan poissaoloajalta palkkaa. Vanhalla tavalla tilastoituna henkilötyövuosimäärä oli vuonna 2003 yhteensä 2184 eli edelliseen vuoteen nähden vähennystä oli 31 henkilötyövuotta.

Henkilöstön vähennys johtuu tiukasta budjettitilanteesta. Käräjäoikeuksille ei ole voitu myöntää riittävästi määrärahoja henkilöstön palkkaamiseen. Myös viransijaisten käyttöä on merkittävästi jouduttu vähentämään. Henkilöstövoimavaroja on voitu siirtää jonkin verran niihin käräjäoikeuksiin, joissa asioita on ruuhkautunut. Vakinaisia virkoja on voitu siirtää tuomiopiirijärjestelyjen yhteydessä. Lähes puolet (40 %) määräaikaisesta henkilöstöstä oli sijoitettu Helsingin hovioikeuspiiriin käräjäoikeuksiin.

Koko maan väestömäärä oli 5 219 732 asukasta vuodenvaihteessa 2003-2004 eli yli 13 000 asukasta enemmän kuin vuotta aiemmin. Väestön lisäys ei jakaannu tasaisesti koko maahan vaan keskittyy Etelä-Suomeen.

Helsingin hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvien käräjäoikeuksien väestöpohja on kahdessa vuodessa kasvanut noin 20 700 asukkaalla. Turun hovioikeuspiirissä väestölisäys oli 9 100 asukasta. Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä väestö on vähentynyt noin 6700 asukkaalla. Rovaniemen hovioikeuspiirissä väestö keskittyy Oulun käräjäoikeuden tuomiopiiriin. Kahden viime vuoden aikana Oulun käräjäoikeuden väestölisäys oli 5 500 asukasta. Ilman Oulun käräjäoikeuden lisäystä hovioikeuden väestövähennys oli 3 100 asukasta.

Suurimpien käräjäoikeuksien väestöpohja jatkaa kasvamista, kun samanaikaisesti pienimpien käräjäoikeuksien tuomiopiireissä asukasmäärä vähenee. Yli 100 000 asukkaan väestöpohja on 13 käräjäoikeudessa. Niissä väestömäärä on kahden vuoden aikana lisääntynyt lähes 33 000 asukkaalla. Lähes puolet (28) käräjäoikeuksista on väestöpohjaltaan alle 50 000 asukkaan tuomiopiirejä. Lukuun ottamatta Ahvenanmaata, Loimaata, Orimattilaa ja Toijalaa, kaikissa alle 50 000 asukkaan tuomiopiireissä väestö on kahden viime vuoden aikana vähentynyt. Väestömäärältään pienentyneissä alle 50 000 asukkaan käräjäoikeuksissa vähennystä oli yhteensä 12 000 asukasta.

Neljän suurimman käräjäoikeuden (Helsinki, Tampere, Oulu ja Espoo) väestölisäys oli kahden vuoden aikana yli 19 000 asukasta. Muutos on noin 2 000 asukasta suurempi kuin koko Kemijärven käräjäoikeuden väestömäärä oli vuoden 2004 alussa. Kemijärven käräjäoikeuden henkilöstömäärä on yhdeksän henkilötyövuotta vuonna 2004. Oikeusministeriö on pystynyt lisäämään neljän suurimman käräjäoikeuden henkilöstömäärää vuoden 2002 tasosta siten, että vuonna 2004 henkilötyövuosiarvio on 13 henkilötyövuotta suurempi. Tästä kaksi henkilötyövuotta johtuu organisaatiomuutoksesta, jolla maa- ja metsätalouden oikeudet lakkautettiin. Ministeriö on kohdentanut kyseisille käräjäoikeuksille 11 lisähenkilötyövuotta muun muassa väestömäärän lisäyksestä johtuvan työmäärän kasvun vuoksi.

Henkilöstövoimavarojen tarvetta ei voi laskea suoraviivaisesti väestömäärän perusteella. Käräjäoikeuteen saapuvien asioiden määrä ei ole täysin riippuvainen väestöpohjasta. Muun muassa väestön ikärakenne ja tuomiopiirin elinkeinoelämän toimeliaisuus vaikuttavat saapuvien asioiden määrään. Käräjäoikeuksiin saapuvien asioiden asiarakenteissa on myös merkittäviä eroja. Tiukan budjettitilanteen vuoksi ministeriöllä ei ole kuitenkaan ollut mahdollisuuksia täysin vastata käräjäoikeuksien resurssipyyntöihin. Vaikka väestö vähenee pienten käräjäoikeuksien alueelta ja kaikkien pienten käräjäoikeuksien yhteenlaskettu väestötappio on merkittävä, ei väestövähennys useinkaan ole yhden pienen käräjäoikeuden alueella niin oleellinen, että sillä olisi huomattavaa vaikutusta saapuvien asioiden lukumäärään ja työmäärään. Henkilöstövoimavaroja on vaikea irrottaa jo muutenkin pienistä ja haavoittuvista yksiköistä.

Käräjäoikeuksien toimintamenot

Vuoden 2003 käyttösuunnitelma ei sisältänyt palkankorotuksia, joten toimintamenojen toteuma oli 1,8 % arviota suurempi. Toimintamenot olivat 117,9 milj. euroa eli noin 3 % edellisvuotta enemmän. Käräjäoikeuksien kustannusmuutos vastasi toimintamenuutosta eli oli sama 3 %. Sen sijaan toimintamenuutos saattaa yksittäisen käräjäoikeuden kohdalla poiketa kustannusmuutoksesta. Lohjan käräjäoikeuden toimintamenot vähenivät -2,1 %, mutta kustannusmuutos oli 3,1 %. Vantaan käräjäoikeuden toimintamenot kasvoivat edellisestä vuodesta 10,6 %, mutta kustannukset kasvoivat 4,5 %. Molemmissa tapauksissa toimintamenojen ja kustannusten välinen ero johtuu uusien toimitilojen käyttöön ottamisesta ja siinä yhteydessä tehdyistä investoinneista.

Käräjäoikeuksien henkilöstökulut olivat vuonna 2003 kaikkiaan 86 944 665 (84 145 428) euroa eli 2 799 237 euroa (3,3 %) suurempi kuin edellisenä vuonna. Edellä mainittujen lisäksi palkkioita ja niihin liittyviä sivukuluja aiheutui lautamiesjärjestelmästä. Lautamiesmenot olivat kokonaisuudessaan vuonna 2003 yhteensä 5 613 426 (5 367 941) eli 245 486 euroa (4,6 %) suuremmat kuin edellisenä vuonna. Lautamiesmenojen lisääntyminen johtuu osin istuntopalkkioiden korottamisesta kesäkuun alusta lukien vuonna 2002.

Käräjäoikeuksien kulutusmenot olivat vuonna 2003 noin 25,2 miljoonaa euroa. Kulutusmenot kasvoivat edellisestä vuodesta 0,6 miljoonaa euroa (2,5 %). Kulutusmenojen hieman suurempi kasvu elinkustannusindeksiin nähden johtuu lähinnä uusien toimitilojen käyttöön ottamisen yhteydessä lisääntyneistä vuokrista.

Käräjäoikeuksien perimiä tuomioistuinmaksuja korotettiin vuoden 2003 alusta lukien. Vuonna 2003 käräjäoikeuksien tuomioistuintulot olivat 29,9 miljoonaa euroa, kasvua edellisestä vuodesta oli noin 4 miljoonaa euroa (16 %). Tulot olivat 25 prosenttia toimintamenojen kokonaismäärästä.

Tulostavoitteiden saavuttaminen käräjäoikeuksissa

Työmäärältään käräjäoikeuksien käsittelemät asiaryhmät poikkeavat toisistaan paljon. Tästä syystä tuottavuus- ja taloudellisuustunnuslukujen laskennassa joudutaan käyttämään painotettua työmäärää. Painotetun työmäärän laskennassa on otettu huomioon se, että hakemusasioiden keskimääräinen työmäärä lisääntyi, kun suuri osa rekisteröintityyppisistä hakemusasioista siirrettiin maistraattien käsiteltäviksi.

Vuonna 2003 painotettu työmäärä oli 179 616 (177 488) painotettua työsuoritetta prosentin suurempi kuin edellisenä vuonna. Painotettujen suoritteiden kokonaismäärä oli kuitenkin kolme prosenttia tavoitetta alempi. Käräjäoikeuksien painotettua työmäärää kuvaavat tavoitteet on asetettu todellisiksi tavoitteiksi. Tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttaa myös olennaisesti saapuvien asioiden määrässä tapahtuva kehitys. Asioita ei voida ratkaista juurikaan enempää kuin niitä saapuu. Jos asioita saapuu arvioitua vähemmän, tulostavoitteen saavuttaminen voi olla mahdotonta. Vuonna 2003 käräjäoikeudet ratkaisivat noin 2000 asiaa enemmän kuin niitä saapui eli vireillä olevien määrä ei kasvanut, vaikka tilastoihin on lisätty myös vireillä olevien pakkokeinoasioiden lukumäärä. Pakkokeinoasioiden osalta ei vireillä olevien lukumäärää ole aiemmin raportoitu, koska tietoa ei ole ollut saatavilla tietojärjestelmistä.

Tuottavuus oli 81 (80) painotettua työsuoritetta henkilötyövuotta kohti eli lähes sama kuin edellisenä vuonna, mutta viisi prosenttia tavoitetta (85) alempi. Vuoden 2003 osalta henkilötyövuosia koskevat tiedot sisältävät kaikki oikeusministeriön rahoittamat palvelusjaksot, jolloin

esimerkiksi sairauspoissalon ajalta saattaa tulla kaksinkertainen henkilötyövuosimäärä. Tämä vaikuttaa tuottavuutta laskettaessa tunnuslukua alentavasti.

Taloudellisuustunnusluku oli 656 (643) euroa painotettua työsuoritetta kohti. Tunnusluku oli kaksi prosenttia edellisvuoden lukua suurempi. Taloudellisuusmittarilla arvoituna toiminta oli viisi prosenttia kalliimpaa kuin tavoitteena oli.

Taulukko 13. Käräjäoikeuksien tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed.vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	813 788	846 920	867 796	779 586	-10 %	-8 %
Ratkaistut asiat (kpl)	820 152	847 507	867 545	781 397	-10 %	-8 %
Vuoden lopussa vireillä olevat asiat (kpl)	87 456	87 125	104 114	86 429	-17 %	-1 %
Painotettu työmäärä	166 529	177 488	185 963	179 616	-3 %	1 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	2 172	2 214	2 184	2 228	44	13
TOIMINTAMENOT (eur)	109 051 369	114 107 606	115 771 800	117 862 756	2 %	3 %
Tuomioistuintulot (eur)	25 788 385	25 806 734	25 470 650	29 945 865	18 %	16 %
Lautamiesmenot (eur)	5 182 058	5 367 941	5 485 731	5 613 426	2 %	5 %
TALOUELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / painotettu työmäärä	655	643	623	656	5 %	2 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
painotettu työmäärä/ htv	77	80	85	81	-5 %	1 %
Rikosasiat (kk)	3,6	3,5	3,4	3,9	0,5	0,4
Laajat riita-asiat (kk)	8,3	9,0	8,1	8,6	0,5	-0,4
Summaariset asiat (kk)	2,2	2,3	2,3	2,1	-0,2	-0,2
Velkajärjestelyasiat (kk)	6,6	6,5	6,6	6,2	-0,4	-0,3
Lainhuutoasiat (pv)	30	26	29	26	-3,0	0,0
Kiinnitysasiat (pv)	13	11	12	12	0,0	1,0

Käräjäoikeuksien toiminnan tuloksellisuutta kuvaavat taulukot on esitetty liitteessä B.

2.3.6 Erityistuomioistuimet

Vakuutusoidessa vuosi 2003 oli muutosten vuosi. Toukokuussa tuli voimaan uusi laki, jonka mukaisesti vakuutusoidessa jakaantui entisten yhdeksän jaoston sijasta kolmeen, eri asiarhythmiin erikoistuneeseen osastoon. Uudistuksen toteuttaminen on edellyttänyt virastolta mittavaa, jokaisen työtä ja menettelytapoja koskettavaa kehittämistyötä. Tämä heijastui vuoden 2003

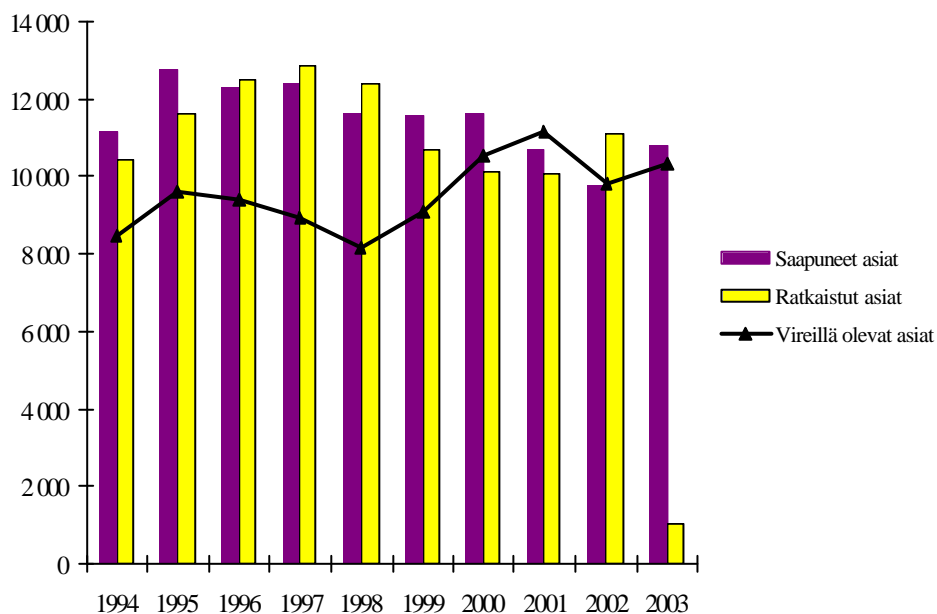
määrällisiin tuloksiin heikentävästi, mutta voidaan olettaa, että kehittäminen näkyy jatkuvuuden tuloksellisuudessa.

Vakuutusosoikeudessa käsiteltävien asioiden määrä on kasvanut lähes joka vuosi. Vuonna 2003 vakuutusosoikeuteen saapui noin 10 800 asiaa, mikä on noin 1000 asiaa enemmän kuin edellisellä vuonna. Suurimpia asiaryhmiä olivat työttömyysturva-, opintotuki-, työtapaturma-, työeläke- ja kansaneläkeasiat, joiden osuus kaikista asioista on noin 65 %.

Vakuutusosoikeudessa ratkaistujen asioiden määrä oli noin 10 300 asiaa, mikä on yli 800 asiaa vähemmän kuin vuonna 2002. Kun asioita ratkaistiin vähemmän kuin niitä saapui, vireillä olevien asioiden määrä kasvoi ja vuodelle 2004 siirtyi ratkaisemattomana 10 300 asiaa, mikä vastaa noin vuoden työmäärää. Keskimääräinen käsittelyaika kuitenkin lyheni vuoden 2002 13,8 kuukaudesta 12,6 kuukauteen vuonna 2003. Suullisia käsittelyjä järjestettiin 19 asiaa.

Vakuutusosoikeuden toimintamenot olivat 5,5 milj.euroa, mikä on 9% enemmän kuin vuonna 2002. Määrälliset tulostavoitteet jäivät saavuttamatta.

Kuva 15. Vakuutusosoikeuden työtilanteen kehitys v.1994-2003

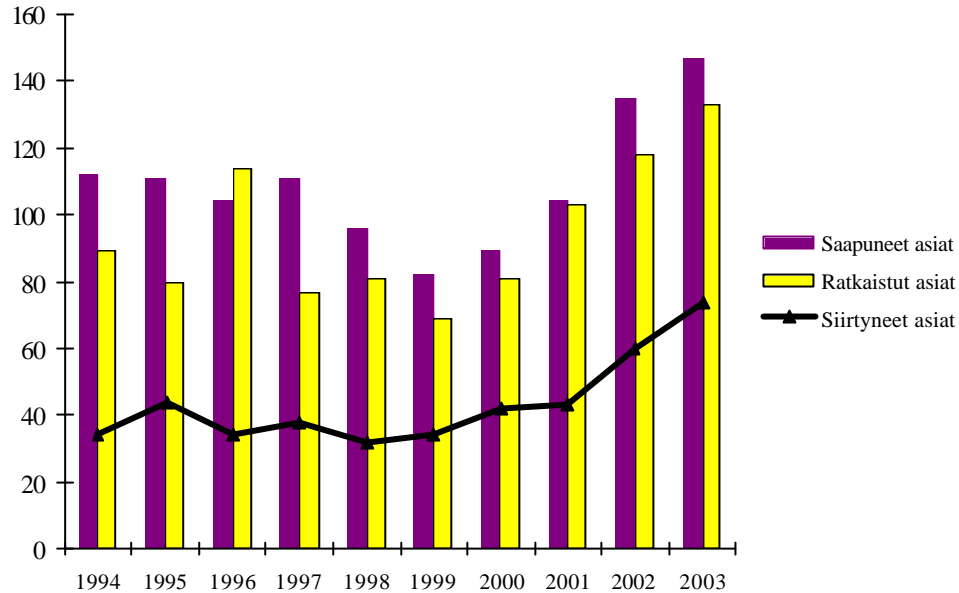
Taulukko 14. Vakuutusoikeuden tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	10 684	9 777	10 000	10 782	8 %	10 %
Ratkaistut asiat (kpl)	10 089	11 128	11 100	10 259	-8 %	-8 %
Siirtyneet asiat (kpl)	11 134	9 791	8 691	10 330	19 %	6 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	100,9	102,8	99	99,4	0,4	-3,4
TOIMINTAMENOT (eur)	4 895 690	5 356 753	5 460 000	5 516 168	1 %	3 %
Tuomioistuintulot (eur)	109	363		380		5 %
TALOUDELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / ratkaistut asiat	485	481	492	538	9 %	12 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
ratkaistut asiat/ htv	100	108	112	103	-8 %	-5 %
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk)	12,9	13,8	12	12,6	0,6	-1,2

Työtuomioistuimessa käsiteltävien asioiden määrä väheni 1990-luvulla, mutta on vuodesta 2000 lähtien kasvanut. Vuonna 2003 saapui 147 asiaa, joista 44 oli työnantajapuolen ja 84 työntekijäpuolen ajamia kanteita. Työnantajapuolen ajamat kanteet ovat aikaisempien vuosien tavoin koskeneet työrauhavelvollisuuden vastaista menettelyä ja johtaneet useimmiten kanteen kokonaan tai osittain hyväksyvään tuomioon. Työntekijäpuolen kanteissa on puolestaan ollut kysymys palkkauksesta tai lomautuksesta ja irtisanomissuojasta. Ratkaistujen asioiden määrä 133, oli 3 % enemmän kuin vuonna 2002. Keskimääräinen käsittelyaika työtuomioistuimen ratkaisemissa riita-asioissa oli 5,5 kk.

Työtuomioistuimen toimintamenot olivat 0,9 milj. euroa, mikä on 3% enemmän kuin vuonna 2002. Käsittelyaikaa lukuun ottamatta työtuomioistuin saavutti sille asetetut määrälliset tulostavoitteet.

Kuva 16. Työtuomioistuimen työtilanteen kehitys v. 1994-2003

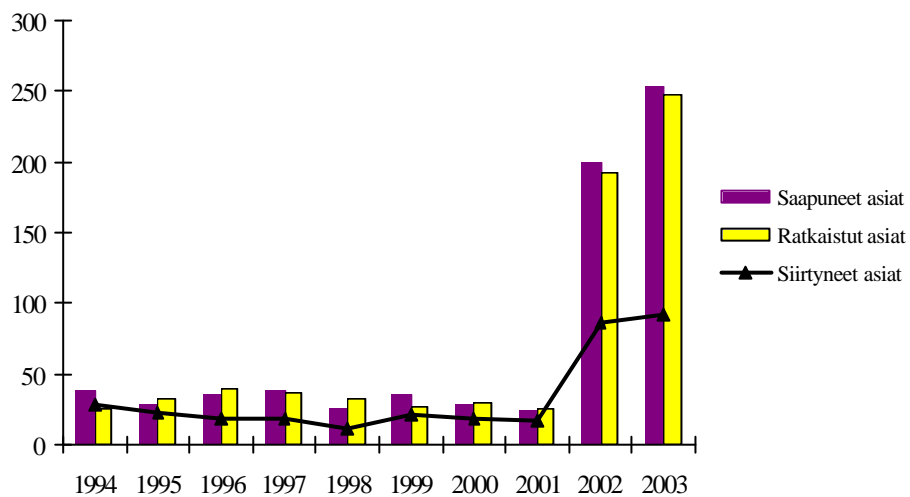
Taulukko 15. Työtuomioistuimen tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	104	135	130	147	13 %	9 %
Ratkaistut asiat (kpl)	103	118	130	133	2 %	13 %
Siirtyneet asiat (kpl)	43	60	60	74	23 %	23 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	11,5	12,4	12	11,8	-0,2	-0,6
TOIMINTAMENOT (eur)	732 198	852 450	895 000	875 984	-2 %	3 %
Tuomioistuintulot (eur)	11 416	15 296		15 416		1 %
TALOUDELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / ratkaistut asiat	7 109	7 224	6 885	6 586	-4 %	-9 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
ratkaistut asiat/ htv	9	10	11	11	4 %	18 %
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk)	6	4,5	4,5	5,5	1	1

Markkinaoikeus perustettiin vuonna 2002 yhdistämällä kilpailuneuvoston ja markkinatuomioistuimen toiminnot. Markkinaoikeus käsittelee asiat, joista säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi kilpailunrajoitus- ja hankintalainsäädännössä, eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyssä annetussa laissa tai muussa laissa. Vuonna 2003 markkinaoikeuteen saapui 253 ja siellä ratkaistiin 247 asiaa. Asioista yli 80 % koski julkisia hankintoja. Keskimääräinen käsittelyaika oli 3,8 kuukautta. Käsittelyaika vaihteli asiaryhmittäin; kun julkisia hankintoja koskevat asiat (199 kpl) ratkaistiin keskimäärin 2,8 kuukaudessa ja kuluttajansuojalain mukaiset asiat (10 kpl) 7 kuukaudessa, niin kilpailunrajoitusasioissa (9 kpl) käsittelyaika oli 14 kk.

Markkinaoikeuden toimintamenot olivat 0,9 milj.euroa, mikä on 9% vähemmän kuin vuonna 2002. Markkinaoikeus saavutti sille asetetut määrälliset tulostavoitteet.

Kuva 17. Markkinaoikeuden työtilanteen kehitys v. 1994-2003

Taulukko 16. Markkinaoikeuden tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	24	199	275	253	-8 %	27 %
Ratkaistut asiat (kpl)	26	192	200	247	24 %	29 %
Siirtyneet asiat (kpl)	17	86	161	92	-43 %	7 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	3	12	13	12,9	-0,1	0,9
TOIMINTAMENOT (eur)	258 299	1 006 488	912000	913 760	0 %	-9 %
Tuomioistuintulot (eur)	3 300	17 382		35 116		102 %
TALOUDELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / ratkaistut asiat	9 935	5 242	4 560	3 699	-19 %	-29 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
ratkaistut asiat/ htv	9	16	15	19	24 %	20 %
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk)	8,1	5,3	6	3,8	-2,2	-1,5

2.4 OIKEUSAPUTOIMISTOT

Valtion oikeusaputoimistot avustavat oikeudenkäynnissä henkilöitä, jotka eivät taloudellisen asemansa vuoksi pysty itse vastaamaan oikeudenkäynnin kustannuksista. Lisäksi oikeusaputoimistot tarjoavat näille henkilöille muita heidän tarvitsemiaan oikeudellisia palveluja: avustavat sovintoneuvotteluissa, laativat asiakirjoja sekä antavat oikeudellista neuvontaa. Toisena tehtävänä oikeusaputoimistoilla on oikeusapupäätösten tekeminen.

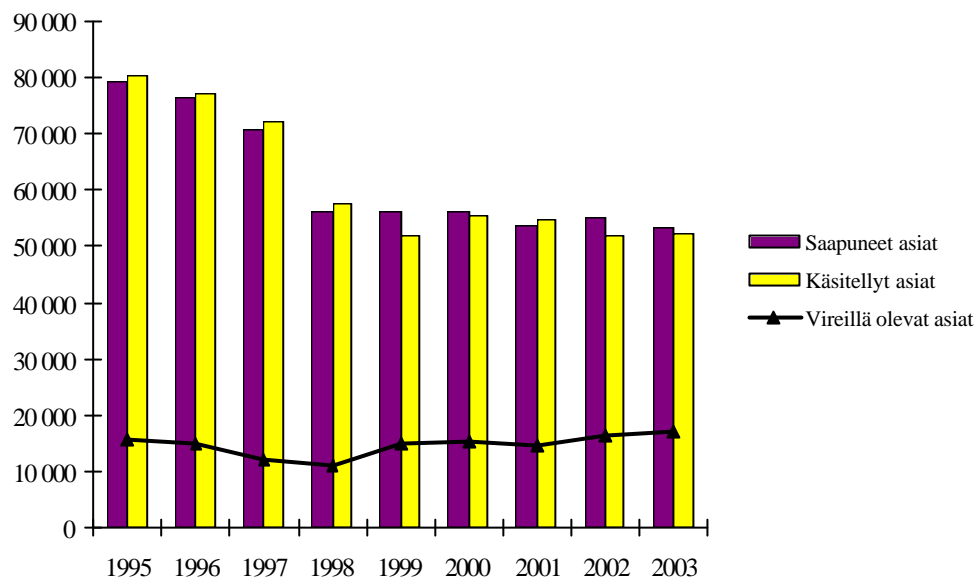
Oikeusaputoimistojen nettotoimintamenot vuonna 2003 olivat 18,6 milj. euroa, mikä on saman verran kuin edellisenä vuonna. Vuoden 2003 henkilöstömäärä oli 460 henkilötyövuotta mikä on 0,4 % vähemmän kuin vuonna 2002.

Vuonna 2003 valtion oikeusaputoimistoihin saapui yhteensä noin 53 200 asiaa. Saapuneiden asioiden määrä laski hieman edellisiin vuosiin verrattuna. Oikeusaputoimistojen asioista 82 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita. Suurin osa näistä oli perhe- ja perintöoikeudellisia asioita. Rikosasoiden osuus kaikista asioista oli 18 %.

Käsiteltyjen asioiden määrä oikeusaputoimistoissa oli noin 52 300 asiaa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 1 %. Syynä kasvuun oli lähinnä vuonna 2002 olleen oikeusapuudistuksen jälkeinen toiminnan vakiintuminen. Oikeusaputoimistojen vuonna 2003 käsittelemistä asioista noin 34 %:ssa annettiin oikeudellinen neuvo, asiakirjan laatimiseen päättyi noin 24 %, asioista käsiteltiin tuomioistuimissa 23 % ja loput 19 % päättyivät joko hallintoviran-

omaisen käsittelyyn tai muuhun toimenpiteeseen. Tyypillisimpiä tuomioistuinkäsittelyyn meneviä riita-asioita ovat avioeroihin, lasten huoltoon ja elatukseen liittyvät asiat.

Kuva 18. Oikeusaputoimistojen työtilanteen kehitys v. 1995-2003

Taulukko 17. Oikeusaputoimistojen tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	53 820	54 981	56 937	53 240	-6	-3
Ratkaistut asiat (kpl)	54 769	51 773	56 051	52 317	-7	1
Siirtyneet asiat (kpl)	14 468	16 175	17 061	17 039	0	5
Oikeusapupäätökset (kpl)*		14 023	24 619	22 109	- 10	58
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	447	461,7	455,8	459,7	3,9	-1,9
TOIMINTAMENOT (eur)	17 766 735	18 570 405	19 685 914	18 696 964	-5	1
Oikeusaputoiminnan tulot (eur)	-3 124 071	-3 208 991	-2 815 650	-3 564 657	27	11
TALOUDELLISUUS						
nettotoimintamenot / käsitelty työyksikkö	75	88	77	74	-4	-16
TUOTTAVUUS						
käsitelty työyksikkö/htv	529	458	562	549	-2	20

* Oikeusapupäätösten teko oikeusaputoimistojen tehtäväksi 1.6.2002

Oikeusapukohtaiset toiminnan tuloksellisuutta kuvaavat taulukot on esitetty liitteessä D.

Oikeusaputoimistot tekevät oikeusapupäätökset sekä yksityisten asiamiesten hoitamisessa että oikeusaputoimistoissa hoidettavissa oikeusapuasioissa. Vuonna 2003 oikeusaputoimistot tekivät 22 229 oikeusapupäätöstä ja 1 579 taloudellista selvitystä yksityisten asiamiesten asiakkaille. Tämän lisäksi oikeusapupäätös tehtiin laadittiin jokaisessa oikeusaputoimiston hoidettavaksi tullessa asiassa.

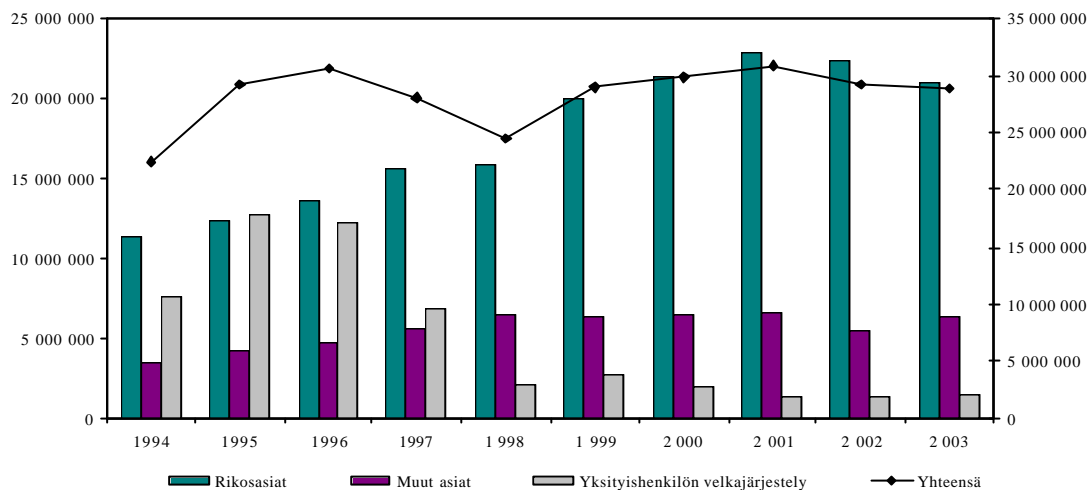
Asiakkaan taloudellisen aseman perusteella oikeusapua annetaan korvauksetta tai osakorvausta vastaan. Tietyissä erityistilanteissa asiakasta voidaan palvella myös täyttä korvausta vastaan. Vuonna 2003 oikeusaputoimistojen hoitamista asioista 60 % hoidettiin korvauksetta. Osakorvausta vastaan oikeusapua annettiin 33 %:ssa asioista ja täyden korvauksen maksaneita asiakkaita oli noin 7 %. Verrattuna vuoteen 2002 korvausvelvollisuuksien täysin maksavien asiakkaiden määrä on laskenut 1 % ja korvauksetta hoidettujen asiakkaiden määrä puolestaan vähentynyt 4 %.

Yksityisille oikeudenkäyntiavustajille suoritetaan julkisista varoista palkkioita ja kulukorvauksia heidän toimiessaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain nojalla määrättyinä julkisena puolustajana tai asianomistajan avustajana, tai heidän toimiessaan oikeusapulain nojalla määrättyinä oikeudenkäyntiavustajana. Näillä perusteilla oikeudenkäyntiavustajille maksetut palkkiot ja kulukorvaukset ovat nousseet usean vuoden ajan, mutta vuodesta 2000 lähtien kulujen kasvu on taittunut. Vuonna 2003 yksityisille avustajille maksetut palkkiot ja kulukorvaukset olivat noin 27,4 milj. euroa, mikä on noin 1,4 % vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Yksityinen avustaja määrättiin 31 286:lle asia noisaiselle, joten menot olivat 872 euroa/asianosainen. Yhtenä kustannusten alenemiseen johtavina tekijänä oli rikosasioiden määrän lasku käräjäoikeuksissa ja hovioikeuksien pääkäsitelyjen määrän väheneminen.

Yksityisille asiamiehille oikeusavusta suoritettavista kustannuksista noin 79 % kertyy käräjäoikeuksista, 18 % hovioikeuksista sekä noin 3 % muista tuomioistuimista.

Yksityishenkilön velkajärjestelylain perusteella maksettiin vuonna 2003 korvauksia selvittäjille noin 1,4 milj. euroa, eli saman verran kuin vuonna 2002. Syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikuluja korvattiin valtion varoista noin 1,2 milj. euroa, kun vuonna 2001 vastaava luku oli 1,3 milj. euroa.

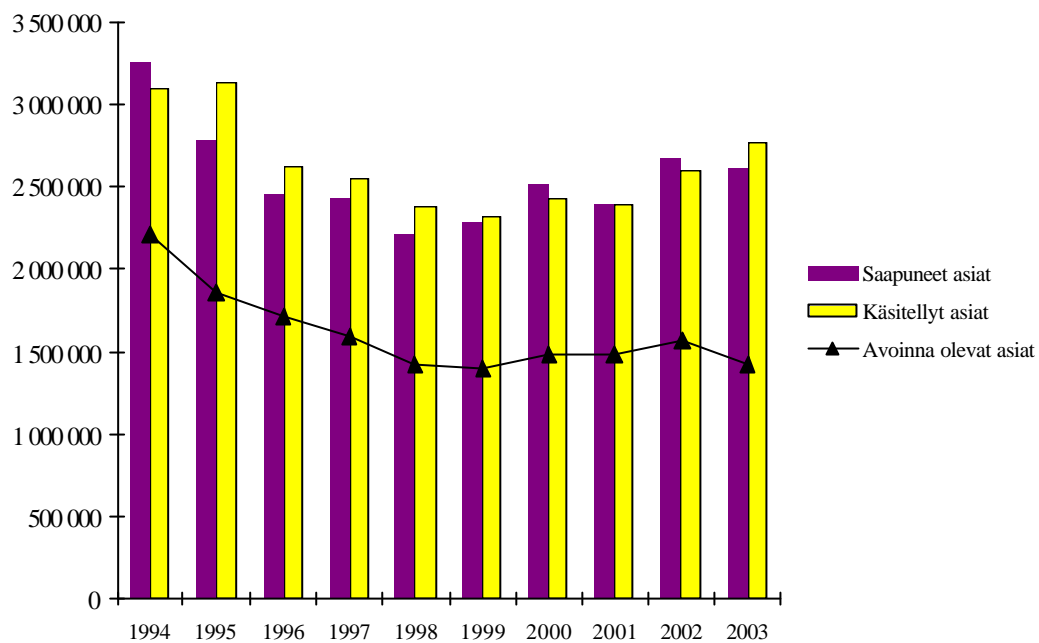
Kuva 19. Maksuttomasta oikeudenkäynnistä ja yksityishenkilön velkajärjestelystä aiheutuvat menot v. 1994-2003

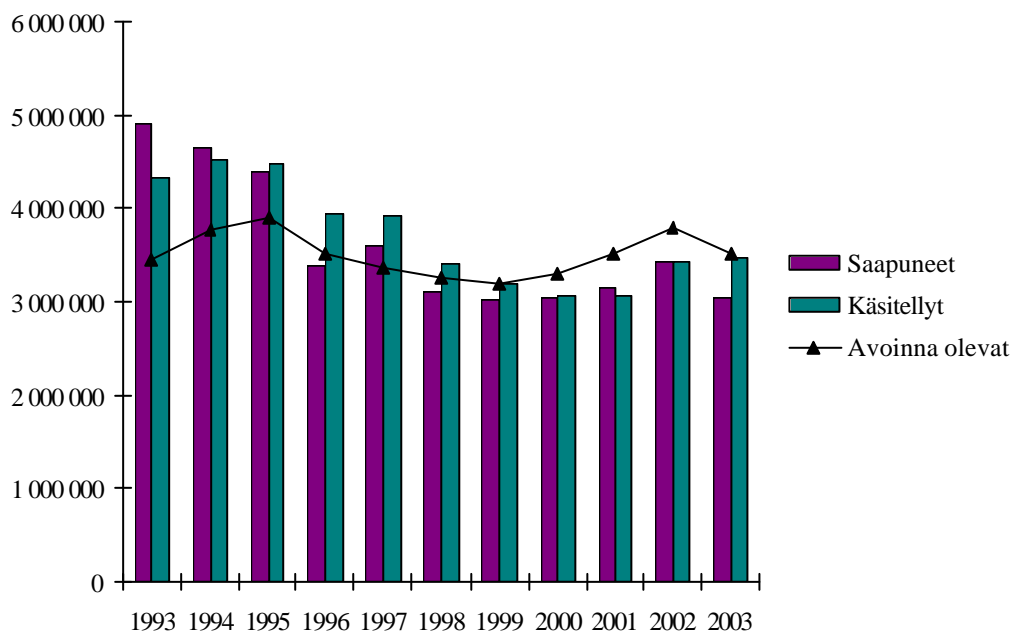
2.5 ULOSOTTOLAITOS

Vuonna 2003 ulosottoon saapui 2,6 milj. asiaa ja ulosotossa käsiteltiin 2,8 milj. asiaa. Vuoden lopussa oli vireillä 1,4 milj. asiaa. Vuonna 2003 ulosottoon saapui perittäväksi 3 038 milj. euroa, ulosotossa käsiteltiin viivästysseuraamuksineen 3 463 milj. euroa ja vuoden lopussa oli perittävänä 3 509 milj. euroa.

Kuva 20. Ulosoton työtilanteen kehitys v. 1994-2003

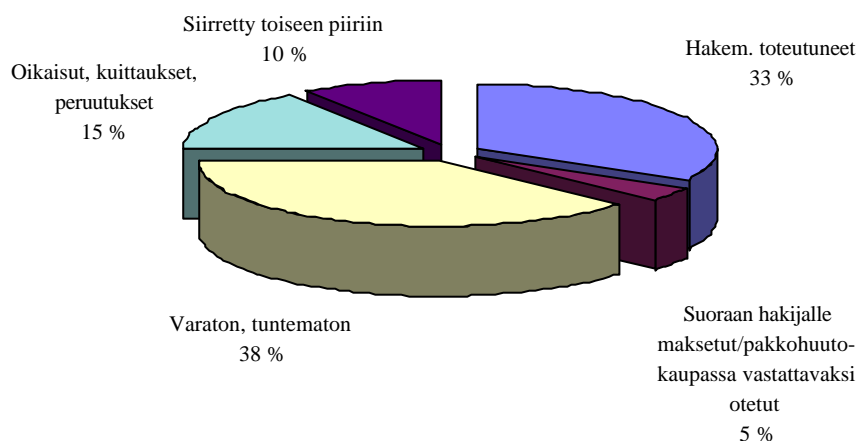
Kuva 21. Ulosotossa perittävänä olevat euromäärät v. 1994-2003

Vuonna 2003 ulosottoon saapui perittäväksi 3 038 milj. euroa, ulosotossa käsiteltiin viivästysseuraamuksineen 3 463 milj. euroa ja vuoden lopussa oli perittävänä 3 509 milj. euroa.

Ulosottovelallisten määrä oli vuoden lopussa 307 000. Velallisten määrä oli 24 000 pienempi kuin edellisen vuoden lopussa. Voimassa olevien palkan, eläkkeen ja elinkeinotulon maksukieltojen määrä vuoden lopussa oli yhteensä 74 000, mikä on 500 maksukieltoa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vähennys kohdistui palkan ja elinkeinotulon saajiin. Eläkkeensaajien maksukiellot lisääntyivät jonkin verran. Toteutuneiden kiinteistöjen pakkohuutokauppojen määrä oli 312. Määrä väheni edelleen. Peruuntuneita huutokauppoja oli 118, sama määrä kuin edellisenä vuonna. Asunto-osakkeiden pakkohuutokauppojen määrä oli 101, vähennystä edellisestä vuodesta 30. Myös muiden irtainten pakkohuutokaupat vähenivät.

Kuva 22. Ulosottopiireissä käsitellyt asiat toimenpiteittäin v. 2003

Ulosottopiirien toimintaan vuonna 2003 on vaikuttanut valmistautuminen maaliskuussa 2004 voimaan tulevaan ulosottolain muutokseen ja tietojärjestelmän uudistamiseen. Vuoden aikana piirit käsitelivät enemmän asioita kuin saapui uusia asioita ja enemmän kuin tulosneuvotteluissa arvioitiin, mikä merkitsi sovittua parempaa tuttavuutta, parantunutta taloudellisuutta ja lyhentyneitä käsittelyaikoja. Keskimääräinen käsittelyaika oli puoli vuotta. Piirien yksikköhintoja alensi myös koko henkilöstölle tarkoitetun tietojärjestelmän koulutuksen siirtyminen vuodelle 2004 uudistuksen voimaan tulon lykkäytymisen vuoksi. Täytäntöönpanon onnistuminen asiämäärästä oli 37 %, hiukan alhaisempi kuin asetettu tavoite. Sen sijaan täytäntöönpano onnistui euromäärissä asetettua tavoitetta paremmin. Se oli 20 %.

Vaikeiden ja laajoja selvityksiä vaativien ulosottoasioiden hoitamista varten on suurimpiin ulosottopiireihin perustettu ulosoton erikoisperintäyksikköjä. Osana erikoisperintää on viran-

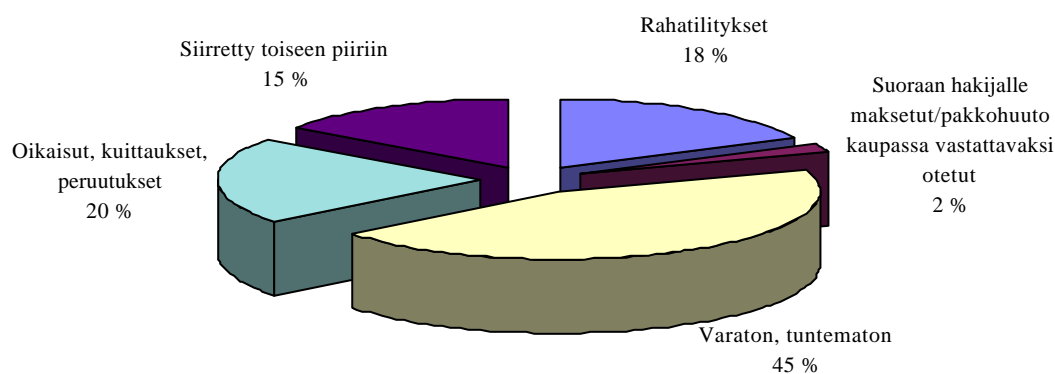
omaisyhteistyönä toteutettu rikoshyödyn jäljitystoiminta. Erikoisperinnän taloudellinen tulos ilmenee joko erikoisperinnän omana rahakertymänä tai muille tulosityksiköille osoitettuna omaisuutena.

Erikoisperintätehtävissä työskenteli vuoden 2003 lopulla päätoimisesti kolme kihlakunnanvoutia, kolme ylitarkastajaa ja 29 avustavaa ulosottomiestä. Osa-aikaisesti näissä tehtävissä toimi 5 avustavaa ulosottomiestä. Helsingin ulosottovirastossa erikoisperintätehtäviä hoidetaan kahdessa eri osastossa. Muissa erikoisperintäyksiköissä mainittuja tehtäviä hoitaa 19 ulosoton virkamiestä.

Erikoisperinnän vastuulle siirrettiin vuonna 2003 yli 94 milj. euron ulosottoasiat. Erikoisperintäyksiköt tilittivät velkojille tilastovuonna 13 milj. euroa kun vastaava määrä vuonna 2002 oli 12,8 milj. euroa. Muulle ulosotolle tai muille viranomaisille ulosmitattavaksi tai takavarikoitavaksi osoitettiin omaisuutta yhteensä 14,7 milj. euron arvosta. Summaan sisältyvät myös konkurssipesille osoitettu omaisuus.

Ulosottolaitoksen henkilöstömäärä oli 1 436 henkilötyövuotta vuonna 2003. Sisäasiainministeriön hallinnonalan määrärahoilla palkattujen virkamiesten työpanos ulosottotehtävissä oli runsas 14 henkilötyövuotta. Ulosottolaitoksen toimintamäärärahoilla oli lisäksi palkattuna 9 henkilöä uuden 1.3.2004 käyttöön otettavan tietojenkäsittelyjärjestelmän kehittämiseen. Ulosoton menot vuonna 2003 olivat 78,8 milj. euroa, mikä oli 3 % enemmän kuin vuonna 2002.

Kuva 23. Ulosottopiireissä käsitellyt rahasaatavat toimenpiteittäin v. 2003

Taulukko 18. Ulosottovirastojen ja -osastojen tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet ulosottoasiat (kpl)	2 389 927	2 676 760	2 569 920	2 614 808	2 %	-2 %
Käsitellyt ulosottoasiat (kpl)	2 393 414	2 597 256	2 568 635	2 772 580	8 %	7 %
* ulosottovirastot (kpl)	1 042 532	1 150 189	1 146 300	1 225 815		
* ulosotto-osastot (kpl)	1 318 582	1 416 459	1 390 225	1 513 939		
* ulosotto-osastot (nim.) (kpl)	32 300	30 608	32 110	32 826		
Siirtyneet ulosottoasiat (kpl)	1 487 671	1 570 243	1 523 409	1 416 131	-7 %	-10 %
Toimitetut tiedoksiannot (kpl)	8 667	8 287	9 243	7 194	-22 %	-13 %
* ulosottovirastot (kpl)	1 763	1 547	1 784	1 369		
* ulosotto-osastot (kpl)	5 758	5 799	6 472	4 911		
* ulosotto-osastot (nim.) (kpl)	1 146	941	987	914		
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ ** (htv)	1 470,4	1 464,1	1 472,6	1 450,2	-22,4	-14
* ulosottovirastot (htv)	631,0	625,5	631,3	621,7		
* ulosotto-osastot (htv)	828,8	826,7	814,5	801,3		
* ulosotto-osastot (nim.) (htv)*	10,6	11,9	26,8	27,2		
** sis. poliisin henkilöstöä ulosottotehtävissä 15,1 htv						
TOIMINTAMENOT (eur)	62 792 104	65 317 313	67 782 164	67 363 188	-1 %	3 %
* ulosottovirastot (eur)	29 077 212	30 501 859	31 719 450	31 771 949		
* ulosotto-osastot (eur)	33 172 408	34 245 928	35 482 949	35 005 821		
* ulosotto-osastot (nim.) (eur)	542 484	569 526	579 765	585 418		
** atk ja muut keskitetysti maksetut	11 105 227	11 330 576		11 405 826		
Tulot, myös tied.annot ja kaupan- vahvist. (eur)	42 442 076	45 812 286		47 581 533		4 %
TALOUDELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / käsitelty asiat						
* ulosottovirastot (eur/kpl)	27,84	26,48	28,00	25,89	-8 %	-2 %
* ulosotto-osastot (eur/kpl)	25,05	24,08	26,00	23,05	-11 %	-4 %
* ulosotto-osastot (nim.) (eur/kpl)	16,22	18,05	18,00	17,35	-4 %	-4 %
** atk ja muut keskitetysti maksetut	4,64	4,36		4,11		
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
käsitellyt asiat/ htv	1 615	1 755	1 751	1 917	9 %	9 %
** sisältää poliisin henkilöstöä ulosottotehtävissä (14,3 arvio)						
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA	7,5	7,3	7,1	6,1	-1	-1,2
KÄSITTELYAIKA (kk)						
TÄYTÄNTÖÖNPANON ONNISTUMINEN (%-yks.)						
Asiamääristä - %	39,6	38,2	39	36,5	-0,8	-1,7
Euromääristä - %	20,5	20,2	19	19,7	1,2	-0,5

Ulosottovirasto ja –osastokohtaiset toiminnan tuloksellisuutta kuvaavat taulukot on esitetty liitteessä E.

2.6 SYYTTÄJÄLAITOS

Syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta rikosasian käsittelyssä, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun vaatimalla tavalla. Syyttäjien keskushallintoviranomaisena on valtakunnansyyttäjän johtama Valtakunnansyyttäjänvirasto.

Valtakunnansyyttäjänvirastossa on valtakunnansyyttäjän ja apulaisvaltakunnansyyttäjän lisäksi valtiosyyttäjiä sekä muuta henkilökuntaa. Valtiosyyttäjillä on toimivalta syyttäjentehtävissä koko maassa. He toteuttavat rikosvastuuta yhteiskunnan kannalta merkittävimmissä rikosasioissa..

Paikalliset syyttäjäyksiköt voivat olla joko kihlakunnan syyttäjänvirastoja tai kihlakunnanvirastojen syyttäjäosastoja. Lisäksi Ahvenanmaalla on maakunnansyyttäjänvirasto ja Kittilässä ja Käsivarressa syyttäjentehtäviä hoitaa nimismies. Oikeusministeriö voi lääninhallitusta kuultuaan määrätä syyttäjäyksikön hoitamaan syyttäjentehtäviä myös toisen kihlakunnan alueella. Vuonna 2003 aikana tehdyt päätökset huomio on ottaen paikallisia syyttäjäyksiköitä on 70.

Valtakunnansyyttäjänviraston toiminnan keskeisimpiä painopistealueista oli uusien yhteistoiminta-alueiden toiminnan käynnistäminen. Vuoden aikana on päätoimisten talousrikossyyttäjien rinnalle nimetty osatoimisia talousrikossyyttäjiä, lisätty huumausaine- ja kansainvälisiin rikoksiin erikoistuneiden avainsyyttäjien määrää sekä muodostettu uusi, prosessioikeuden avainsyyttäjien ryhmä.

Valtakunnansyyttäjänvirasto vastaa syyttäjälaitoksen koulutuksesta. Vuonna 2003 olivat erityisinä teemoina koulutuksessa haastehakemusten laadun parantaminen ja esitutkintayhteistyö. Koulutuksen avulla on pyritty edistämään myös syyttämiskäytännön yhdenmukaisuutta. Lisäksi käynnistettiin kansainväliseen oikeusapuun, rikoksentehtäjän luovuttamiseen ja eurooppalaiseen pädätysmääräykseen liittyvien uusien säännösten ja menettelytapojen koulutus.

Valtakunnansyyttäjänvirastoon otettiin syyteharkintaan 30 uutta asiaa. Asioita ratkaistiin 39. Muutosharkintakanteluita saapui 306 ja ratkaistiin 290. Syyttäjän menettelyä koskevia kanteluita saapui 92 ja ratkaistiin 95. Muita kanteluita saapui 94 ja ratkaistiin 103.

Valtakunnansyyttäjänviraston henkilöstömäärä vuonna 2003 oli 36 henkilötyövuotta ja toimintamenoja 2,8 milj. euroa.

Yhteis toiminta-alueet ja paikalliset syyttäjäyksiköt

Vuonna 2003 yhteistoiminta-alueet ja paikalliset syyttäjäyksiköt kehittivät alueellisen yhteistoiminnan edellytyksiä perustamalla alueille johtoryhmät. Alueille laadittiin yhteistoimintasuojimukset ja toimin tasuunnitelmat. Alueryhmiä on yhteensä 10 ja ne on muodostettu yhdestä tai useammasta yhteistoiminta-alueesta. Saapuneita asioita on siirretty työmäärien tasaamiseksi toistaiseksi melko vähän yksiköstä toiseen.

Syyttäjät käyttivät yhä enemmän aikaa esitutkintayhteistyöhön. Seurantatiedot vuodelta 2003 ovat tosin puutteellisia. Esitutkinnan rajoittamispäätöksiä tehtiin 890 vuonna 2001, 1237 vuon-

na 2002 ja 1 309 vuonna 2003. Yhteistoiminta- alueet toimittivat Valtakunnansyyttäjänvirastolle selvityksen esitutkintayhteistyön alueellisesta toteutumisesta.

Projektia talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi jatkettiin. Projektia toteuttavat ensi sijassa päätoimiset talousrikossyyttäjät, joita on Valtakunnansyyttäjänvirastossa kaksi ja paikallisissa syyttäjyksiköissä yhteensä 22. Myös huumausaineprojekti jatkui. Huumausainerikoksiin erikoistuneita syyttäjiä oli Valtakunnansyyttäjänvirastossa yksi ja paikallisissa syyttäjyksiköissä seitsemän.

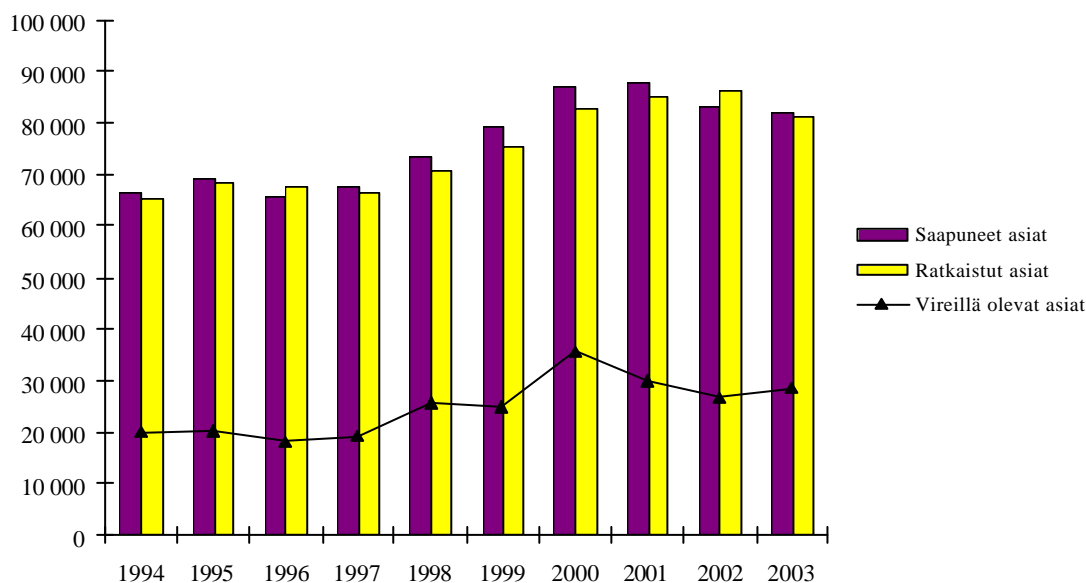
Vuonna 2003 tavoitteena oli, että syyteharkinta suoritetaan erityisen joutuisasti silloin, kun asian esitutkinta on kestänyt pitkään. Muutoinkin syyteharkinta pyrittiin suorittamaan joutuisasti. Yksittäisessä asiassa se ei saanut syyttäjistä riippuvasta syystä kestää yli kuutta kuukautta ja yksinkertaisissa asioissa syyteharkinta tuli suorittaa huomattavasti lyhyemmässä ajassa. Syyteharkinta suoritettiin 62 %:ssa asioista alle kuukaudessa ja 92,7 %:ssa asioista alle kuudessa kuukaudessa. Yli vuoden syyteharkinta kesti 1,2 %:ssa asioista (946 asiaa). Rutiiniasioissa käsittelyajat pysyivät varsin lyhyinä. Kuitenkin isot, työläät asiat viipyivät syyteharkinnassa ja lisäksi tällaiset asiat vielä käsiteltiin lähes pääsääntöisesti hovioikeudessa. Näin ollen näiden asioiden kokonaiskäsittelyajat muodostuivat varsin pitkäksi.

Syyttäjyksiköihin saapui asioita 88 223 vuonna 2001, 83 099 vuonna 2002 sekä 82 099 vuonna 2003 ja niissä ratkaistiin asioita 85 603 vuonna 2001, 86 362 vuonna 2002 sekä 81 166 vuonna 2003.

Ratkaistujen asamäärien väheneminen on osittain näennäistä, asioiden kirjaamis- ja tilastointikäytännön muutoksista johtunutta. Sen lisäksi ratkaistujen asioiden määrään on vaikuttanut vaativien, paljon työtä aiheuttavien asioiden osuuden lisääntyminen.

Syyttäjyksiköiden henkilöstömäärä vuonna 2003 oli 508 henkilötyövuotta ja toimintamenot 25,5 milj. euroa.

Kuva 24. Syyttäjien työtilanteen kehitys v. 1994-2003

Taulukko 19. Syyttäjänvirastojen ja –osastojen tunnusluvut v. 2003

	Toteutuma v. 2001	Toteutuma v. 2002	Arvio/tavoite v. 2003	Toteutuma v. 2003	Vertailu tavoitteeseen	Vertailu ed. vuoteen
Saapuneet asiat (kpl)	88 223	83 099	87 180	82 009	-6 %	-1 %
Ratkaistut asiat (kpl)	85 603	86 362	88 540	81 166	-8 %	-6 %
* syyttäjänvirastot (kpl)	37 719	37 732	39 140	35 099		
* syyttäjäsastot (kpl)	47 884	48 630	49 400	46 067		
Vireillä syyttäjällä (kpl)	12 508	11 775	10 370	12 078	16 %	3 %
HENKILÖSTÖMÄÄRÄ (htv)	519	518	500	508	8	-10
* syyttäjänvirastot (htv)	216,5	225	216	221,6	6	-3,4
* syyttäjäsastot (htv)	302,5	293	283	286,4	3	-6,6
TOIMINTAMENOT (eur)	24 189 117	25 048 087	25 015 000	25 472 743	2 %	2 %
* syyttäjänvirastot (eur)	11 089 416	11 674 823	11 639 000	11 998 482	3 %	3 %
* syyttäjäsastot (eur)	13 099 701	13 373 264	13 376 000	13 474 261	1 %	1 %
Tulot (eur)	104 867	89 755	90 000	77 573	-14 %	-14 %
TALOUDELLISUUS (eur/kpl)						
toimintamenot / ratkaistut asiat	283	290	283	314	11 %	8 %
* syyttäjänvirastot (eur/kpl)	294	309	297	342	15 %	10 %
* syyttäjäsastot (eur/kpl)	274	275	271	292	8 %	6 %
TUOTTAVUUS (kpl/htv)						
ratkaistut asiat/ htv	165	167	177	160	-10 %	-4 %
* syyttäjänvirastot (kpl/htv)	175	168	181	158	-13 %	-6 %
* syyttäjäsastot (kpl/htv)	162	166	175	161	-8 %	-3 %

Syyttäjänvirasto- ja osastokohtaiset toiminnan tuloksellisuutta kuvaavat taulukot on esitetty liitteessä F.

2.7 MAKSULLINEN TOIMINTA

Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen tuotot olivat kertomusvuonna 88,7 milj. euroa (83,9 milj. euroa). Näistä 98 % oli maksullisen toiminnan tuottoja ja niitä kertyi yhteensä 86,7 milj. euroa (83,1 milj. euroa). Maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat edellisestä vuodesta 4 %. Maksullisen toiminnan tuotoista 99 % (86,3 milj. euroa) kertyi erillislakien mukaisista suoritteista ja 1 % (0,6 milj. euroa) maksuperustelain mukaisista suoritteista. Tuotot maksuperustelain mukaisista tuotoista laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 7 milj. eurosta 0,6 milj. euroon, mikä johtuu suurimmaksi osaksi säädosmuutoksesta, jonka mukaisesti kiinteistötietojärjestelmän tietosuoritteista kertyneet tuotot on kertomusvuonna kirjattu erillislakien mukaisiin tuottoihin. Maksullisen toiminnan tileistä poistoja kirjattiin 0,2 milj. euroa, mikä on lähes vastaava määrä kuin edellisenä vuonna. Ulosottomaksuja kertyi 47,4 milj. euroa (45,5 milj. euroa), tuomioistuintuloja 31,3 milj. euroa (27,2 milj. euroa), oikeusapu- ja asiakaslaskutustuloja sekä vastapuolen korva-

uksia yhteensä 3,5 milj. euroa (3,2 milj. euroa) ja tietosuoritetuloja 4,4 milj. euroa (7 milj. euroa). Muut toiminnan tuotot olivat 1,9 miljoonaa euroa. Muiden tuottojen määrä on yli kaksinkertainen edelliseen vuoteen verrattuna. Muut toiminnan tuotot koostuvat käyttömaisuuden myyntivoitoista (0,1 milj. euroa), yhteistoiminnan tuotoista (1,6 milj. euroa) ja muista tuotoista (0,2 milj. euroa). Yhteistoiminnan tuotot valtion virastoilta ja laitoksilta kasvoivat miljoonalla eurolla, mikä aiheutui rikosseuraamusalalle varainhoitovuoden alusta lukien tuotetuista tietohallintopalveluista. Yhteistoiminnan tuotot muilta lähes viisinkertaistuivat ja ne sisältävät lähinnä Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimushankkeiden tuottoja. Myös vuokrien ja käyttökorvausten määrä kasvoi kertomusvuonna.

Laskelmissa kohdassa maksullisen toiminnan tuotot on esitetty liikekirjanpidossa maksullisen toiminnan tuottojen tileille kertyneet tuotot. Toiminnan muut tuotot sisältävät maksullisen toiminnan osuuden käyttömaisuuden myyntituotoista ynnä muista tuotoista. Maksullisen toiminnan tileistä poistot on huomioitu muissa erilliskustannuksissa. Kustannusten kohdentamisessa maksulliselle toiminnalle on käytetty Tarmo-toimintolaskentajärjestelmän tuottamia tietoja toiminto- ja suoritekohtaisista kustannuksista. Suoritekohtaiset kustannukset ja suoritekohtaiset maksullisen toiminnan osuudet toimivat lähtötietoina laskelmien laadinnassa. Suoritekohtaisia kustannuksia laskettaessa on Tarmoon määritelty toiminnot ja toimintokohtaisesti henkilöstöryhmät, joilta suoritteiden kuuluu kerätä kustannuksia. Tarmon tuottama kyseinen tieto ei ole ollut käytettävissä korkeimman oikeuden (KKO), korkeimman hallinto-oikeuden (KHO), markkinaoikeuden ja julkaisujen (OHOI ja HAASTE) laskelmissa.

Tukitoimintojen kustannuksissa (osuus yhteisyhteiskustannuksista) on huomioitu virastojen omien tukitoimintokustannusten lisäksi osuus niin sanotuista yhteisistä kustannuksista sekä osuudet ministeriöltä vyörytetyistä talous- ja henkilöstöhallinnon ja tietohallinnon kustannuksista.

Kustannusten erottelua erilliskustannuksiin ja yhteiskustannuksiin on tarkennettu edelliseen vuoteen verrattuna, mikä selittää sen, että laskelmissa, joissa on käytetty toimintolaskentajärjestelmän tietoja eivät erilliskustannukset ja tukitoimintojen kustannukset ole suoraan vertailukelpoisia edellisen vuoden tietoihin verrattuna. Vuoden 2002 laskelmia ei ole ollut mahdollista muuttaa vastaamaan vuoden 2003 erilliskustannusten ja yhteiskustannusten erittelytarkkuutta. Sidotun pääoman korko 4,2 % (4,9 %) on laskettu käytössä olleen omaisuuden jäännösarvosta 31.12.2003.

Laskelmista on laadittu erillinen laskentadokumentti.

JO –merkintä laskelmassa merkitsee julkisoikeudellista ja LT –merkintä liiketaloudellista maksullista toimintaa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen maksullisesta toiminnasta ei ole kertomusvuodelta laadittu kustannusvastaavuuslaskelmaa, koska liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuottoja kertyi vain 3 089 euroa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustoiminnasta kertyneistä tuotoista oli yhteistoiminnan tuottoja 0,3 milj. euroa.

Pääosa **tuomioistuintuloista** on tuomioistuinten oikeudenkäynti-, hakemus- ym. maksuja, joita kertyi varainhoitovuonna yhteensä 30,9 milj. euroa (26,7 milj. euroa), kun arvio oli 27,7 milj. euroa. Tuomioistuintulojen kustannusvastaavuus oli 46 % (arvio 46 %). Tuomioistuintuloihin kirjataan myös ulosotto- ja syyttäjälaitoksen sekä oikeusaputoimistojen perimät kaupanvahvistusmaksut sekä ulosottolaitoksen perimät tiedoksiantomaksut, joita kertyi 0,4 milj. euroa (0,3 milj. euroa). Lisäksi tuomioistuintuloihin kirjataan syyttäjänvirastojen ja -osastojen perimät todistukset ja toimituskirjamaksut. Näiden osalta maksullisesta toiminnasta ei ole laadittu kus-

tannusvastaavuuslaskelmaa, koska tulot ovat vähäisiä. Lisäksi valtakunnansyyttäjänviraston, tietosuojavaltuutetun toimiston, tietosuojalautakunnan, Helsingin kriminaalipolitiikan instituutin (HEUNI) ja onnettomuus tutkinta keskuksen maksullisesta toiminnasta ei ole laadittu kustannusvastaavuuslaskelmaa toiminnan vähäisyyden vuoksi. Kyseisten virastojen maksullisen toiminnan tuotot olivat kertomusvuonna yhteensä 20 140 euroa.

Maanmittauslaitos tilitti kiinteistötietojärjestelmän tietosuoritteista kertyneistä tuotoista oikeusministeriölle 4,3 milj. euroa järjestelmän ylläpidosta aiheutuneiden kustannusten kattamiseen. Oikeusministeriön osalta tuotoista ei ole laadittu kustannusvastaavuuslaskelmaa.

**KÄRÄJÄOIKEUKSIEN MAKSULLISEN TOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUS
(tuomioistuintulot)**

	Käräjäoikeudet		MUUTOS
	2002	2003	2002/2003
TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot			
- maksullisen toiminnan myyntituotot	25 687 599	29 819 598	16 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot	182 325	143 190	-21 %
Tuotot yhteensä	25 869 924	29 962 788	16 %
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	722 951	641 720	-11 %
- henkilöstökustannukset	30 502 613	23 078 744	-24 %
- vuokrat	5 712 834	4 345 475	-24 %
- palvelujen ostot	1 715 987	1 458 747	-15 %
- muut erilliskustannukset	343 878	558 116	62 %
Erilliskustannukset yhteensä	38 998 262	30 082 803	-23 %
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-13 128 339	-120 015	99 %
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista			
- tukitoimintojen kustannukset	5 323 467	15 911 016	199 %
- poistot	325 071	474 254	46 %
- korot	32 082	37 318	16 %
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	5 680 620	16 422 588	189 %
Kokonaiskustannukset yhteensä	44 678 882	46 505 391	4 %
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-18 808 958	-16 542 603	12 %
Kustannusvastaavuus-%	58 %	64 %	
Käyttäjäämä % tuloista	-51 %	0 %	
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	-73 %	-55 %	

Käräjäoikeuksien maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma on laadittu oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen toimintolaskentajärjestelmällä. Järjestelmän osana oleva työajan kirjaussovellus oli vuonna 2003 käytössä Forssan, Lahden ja Tampereen käräjäoikeuksissa. Virastoryhmäkohtaisia kustannuksia laskettaessa on käytetty hyväksi työajanseurannan mukaisia toimintokohtaisia htv-määriä. Vuoden 2002 laskelmaa ei ole ollut mahdollista toteuttaa samoilla laskentaperiaatteilla.

Maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 16 %. Käräjäoikeuksien suoritteista perittäviä maksuja korotettiin keskimäärin 19 % 1.1.2003 lukien.

Maksullisten suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 36 % (35 %). Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset kasvoivat 4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Käräjäoikeuksien toiminnasta johtuvia merkittäviä muutoksia kustannusten määrään tai kohdistumiseen ei vuoden 2003 aikana ollut. Tukitoimintojen kustannuksista virastojen omien tukitoimintokustannusten osuus oli 75 %, virastoryhmän yhteisten tietohallintokustannusten osuus oli 18 % ja ministeriöltä vyörytettyjen talous- henkilöstö- sekä tietohallintokustannusten 7 %.

Kustannusvastaavuus oli 64 % (58 %).

**KORKEIMMAN OIKEUDEN JA KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN
MAKSULLISEN TOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUS**

	KKO 2002	KKO 2003	MUUTOS 2002/2003	KHO 2002	KHO 2003	MUUTOS 2002/2003
TUOTOT						
Maksullisen toiminnan tuotot						
- maksullisen toiminnan myynti- tuotot	122 204	115 110	-6 %	264 250	275 202	4 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot	6 215	2 147	-65 %	3 218	3 038	-6 %
Tuotot yhteensä	128 420	117 247	-9 %	267 468	278 240	4 %
KUSTANNUKSET						
Maksullisen toiminnan erillis- kustannukset						
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	43 875	43 226	-1 %	53 142	62 621	18 %
- henkilöstökustannukset	2 266 587	2 050 465	-10 %	3 087 031	2 956 336	-4 %
- vuokrat	272 789	253 438	-7 %	442 850	429 800	-3 %
- palvelujen ostot	55 691	51 361	-8 %	123 035	112 385	-9 %
- muut erilliskustannukset	21 167	16 130	-24 %	19 054	19 417	2 %
Erilliskustannukset yhteensä	2 660 108	2 414 619	-9 %	3 725 113	3 580 559	-4 %
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-2 531 689	-2 297 372	9 %	-3 457 644	-3 302 319	4 %
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista						
- tukitoimintojen kustannukset	126 942	109 049	-14 %	151 439	130 556	-14 %
- poistot	27 065	24 250	-10 %	26 486	24 440	-8 %
- korot	2 437	1 306	-46 %	2 303	1 703	-26 %
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	156 443	134 605	-14 %	180 227	156 699	-13 %
Kokonaiskustannukset yh- teensä	2 816 552	2 549 223	-9 %	3 905 340	3 737 258	-4 %
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-2 688 132	-2 431 977	10 %	-3 637 872	-3 459 018	5 %
Kustannusvastaavuus-%	5 %	5 %		7 %	7 %	
Käyttäjäämä % tuloista	-1971 %	-1959 %		-1293 %	-1187 %	
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	-2093 %	-2074 %		-1360 %	-1243 %	

Korkeimman oikeuden (KKO) maksullisen toiminnan tuotot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 9 %. **Korkeimman hallinto-oikeuden (KHO)** tuotot kasvoivat 4 %. KKO:n maksullisten suoritteiden määrä väheni 21 % ja KHO:n 3 %. KKO:n ja KHO:n suoritteista perittäviä maksuja korotettiin keskimäärin 19 % 1.1.2003 lukien. Kustannukset on kohdennettu maksulliselle toiminnalle maksullisten ja maksuttomien suoritteiden suhteessa. Korkeimman oikeuden kokonaiskustannuksista on kohdennettu maksulliselle toiminnalle 36 % (40 %) ja korkeimman hallinto-oikeuden kustannuksista 46 % (48 %). KKO:n maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset alenivat 9 % ja KHO:n 4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2003 maksulliselle toiminnalle vyörytetyt ministeriön tukitoimintokustannukset olivat KKO:n osalta n. 39 000 euroa ja KHO:n osalta noin 57 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli KKO:ssa 5 % (5 %) ja KHO:ssa 7 % (7%).

HOVIOIKEUKSIEN JA HALLINTO-OIKEUKSIEN KUSTANNUSVASTAAVUUS- LASKELMA (tuomioistuintulot)

	Hovioikeudet		MUUTOS 2002/2003	Hallinto-oikeudet		MUUTOS 2002/2003
	2002	2003		2002	2003	
TUOTOT						
Maksullisen toiminnan tuotot						
- maksullisen toiminnan myynti- tuotot	431 550	470 027	9 %	203 572	225 560	11 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot	14 574	14 762	1 %	3 338	3 122	-6 %
Tuotot yhteensä	446 124	484 789	9 %	206 910	228 682	11 %
KUSTANNUKSET						
Maksullisen toiminnan erilliskus- tannukset						
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	110 612	115 549	4 %	48 255	31 403	-35 %
- henkilöstökustannukset	5 719 154	6 352 476	11 %	2 730 369	1 650 052	-40 %
- vuokrat	685 626	669 888	-2 %	281 146	177 827	-37 %
- palvelujen ostot	135 154	198 444	47 %	73 193	60 588	-17 %
- muut erilliskustannukset	57 659	86 732	50 %	11 907	14 908	25 %
Erilliskustannukset yhteensä	6 708 204	7 423 089	11 %	3 144 870	1 934 778	-38 %
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-6 262 079	-6 938 300	-11 %	-2 937 960	-1 706 096	42 %
Maksullisen toiminnan osuus yh- teiskustannuksista						
- tukitoimintojen kustannukset	291 620	2 726 814	835 %	166 310	1 022 844	515 %
- poistot	47 532	86 673	82 %	14 327	19 284	35 %
- korot	4 772	6 464	35 %	1 252	1 357	8 %
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	343 924	2 819 951	720 %	181 889	1 043 485	474 %
Kokonaiskustannukset yhteensä	7 052 128	10 243 040	45 %	3 326 759	2 749 263	-10 %
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-6 606 004	-9 758 251	-48 %	-3 119 849	-2 749 581	12 %
Kustannusvastaavuus-%	6 %	5 %		6 %	8 %	
Käyttäjäämä % tuloista	-1404 %	-1431 %		-1420 %	-746 %	
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	-1481 %	-2013 %		-1508 %	-1202 %	

Hovioikeuksien ja hallinto-oikeuksien kustannusvastaavuuslaskelma on laadittu oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen toimintolaskentajärjestelmällä. Järjestelmän osana oleva työajankirjaussovellus oli vuonna 2003 käytössä Kouvolan hovioikeudessa sekä Rovaniemen ja Turun hallinto-oikeudessa. Virastoryhmäkohtaisten kustannusten laskennassa on käytetty työajanseurannan mukaisia htv-määriä. Vuoden 2002 laskelmaa ei ole ollut mahdollista toteuttaa samoilla laskentaperiaatteilla.

Hovioikeuksien maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 9 %. Hovioikeuksien suoritteista perittäviä maksuja korotettiin keskimäärin 19 % 1.1.2003 lukien. Maksullisten suoritteiden tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 30 % (21 %). Hovioikeuksien maksullisen toiminnan kustannukset kasvoivat 45 %, mikä johtuu maksullisten suoritemäärien kasvusta ja kustannusinformaation luotettavuuden parantumisesta. Tukitoimintojen kustannuksista virastojen omien tukitoimintokustannuksien osuus oli 92 %, virastoryhmän yhteisten tietohallintokustannusten osuus oli 1 % ja ministeriöltä vyörytettyjen talous- henkilöstö- sekä tietohallintokustannusten 7 %. Hovioikeuksien maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 5 % (6 %).

Hallinto-oikeuksien maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 11 %. Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset alenivat 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Maksullisten suoritteiden tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 12 % (13 %). Tukitoimintojen kustannuksista virastojen omien tukitoimintokustannusten osuus oli 93 %, virastoryhmän yhteisten tietohallintokustannusten osuus oli 1 % ja ministeriöltä vyörytettyjen talous- henkilöstö- sekä tietohallintokustannusten 6 %. Hallinto-oikeuksien maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 8 % (6 %).

**TYÖTUOMIOISTUIMEN JA MARKKINAOIKEUDEN KUSTANNUSVASTAAVUUS
(tuomioistuintulot)**

	Työtuomioistuin		MUUTOS	Markkinaoikeus		MUUTOS
	2002	2003	2002/2003	2002	2003	2002/2003
TUOTOT						
Maksullisen toiminnan tuotot						
- maksullisen toiminnan myynti- tuotot	15 296	15 416	1 %	17 382	35 116	102 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot	2 568	0	-100 %	2 648	2 350	-11 %
Tuotot yhteensä	17 864	15 416	-14 %	20 030	37 466	87 %
KUSTANNUKSET						
Maksullisen toiminnan erilliskus- tannukset						
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	7 147	7 598	6 %	38 782	8 861	-77 %
- henkilöstökustannukset	509 212	392 931	-30 %	277 915	489 866	76 %
- vuokrat	114 023	72 923	-36 %	67 696	127 930	89 %
- palvelujen ostot	19 226	18 587	-3 %	27 814	25 383	-9 %
- muut erilliskustannukset	388	702	81 %	900	3 023	236 %
Erilliskustannukset yhteensä	649 996	492 741	-24 %	413 107	655 062	59 %
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-632 132	-477 325	24 %	-393 077	-617 596	-57 %
Maksullisen toiminnan osuus yh- teiskustannuksista						
- tukitoimintojen kustannukset	43 210	258 400	498 %	26 568	16 804	-37 %
- poistot	5 176	3 844	-26 %	1 537	4 018	161 %
- korot	327	340	4 %	355	794	124 %
Osuus yhteiskustannuksista yh- teensä	48 713	262 584	439 %	28 459	21 616	-24 %
Kokonaiskustannukset yhteensä	698 709	755 325	8 %	441 566	676 678	53 %
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-680 845	-739 909	-9 %	-421 536	-639 212	-52 %
Kustannusvastaavuus-%	3 %	2 %		5 %	6 %	
Käyttäjäämä % tuloista	-3539 %	-3096 %		-1962 %	-1648 %	
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	-3811 %	-4800 %		-2105 %	-1706 %	

Työtuomioistuimen kustannusvastaavuuslaskelma on laadittu Tarmo –toimintolaskentajärjestelmällä. Vuoden 2002 laskelmaa ei ole ollut mahdollista toteuttaa samoilla laskentaperiaatteilla.

Maksullisen toiminnan tuotot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 14 %. Maksullisten suoritteiden määrä väheni 8 %. Työtuomioistuimen suoritteista perittävien maksujen suuruudet tarkistettiin vuoden 2003 alusta lukien, jolloin maksuja korotettiin keskimäärin 19 %.

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset kasvoivat 8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Maksullisten suoritteiden tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 85 % (75 %). Tukitoimintojen kustannuksista virastojen omia tukitoimintokustannuksia oli 95 %. Ministeriöltä vyörytettyjen talous- henkilöstö- ja tietohallintokustannusten osuus oli 5 %.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 2 % (3 %).

Markkinaoikeuden maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 87 %. Maksullisten suoritteiden määrä kasvoi 56 %. Tuottojen kasvuun on vaikuttanut maksujen korottamisen lisäksi se, että markkinaoikeuden käsiteltäväksi on tullut uusia maksullisia suoritteita.

Kustannukset on kohdennettu maksulliselle toiminnalle maksullisten ja maksuttomien suoritteiden suhteessa. Markkinaoikeuden kokonaiskustannuksista on kohdennettu maksulliselle toiminnalle 70 % (40 %). Maksullisen toiminnan kustannukset kasvoivat 45 %. Henkilöstö- ja vuokra-kustannusten nousu selittyy sillä, että markkinaoikeus aloitti toimintansa kesken vuotta 2002. Vuonna 2003 maksulliselle toiminnalle vyörytetyt ministeriön tukitoimintokustannukset olivat markkinaoikeuden osalta noin 11 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 6 % (5 %).

**ULOSOTTO- JA SYYTTÄJÄLAITOKSEN KAUPANVAHVISTUSMAKSUJEN
KUSTANNUSVASTAAVUUS**

	Kaupanvahvistusmaksut		MUUTOS
	2002	2003	2002/2003
TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot			
- maksullisen toiminnan myyntituotot	145 308	126 042	-13 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot	0	26	
Tuotot yhteensä	145 308	126 068	-13 %
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 574	927	-41 %
- henkilöstökustannukset	140 481	115 933	-17 %
- vuokrat	0	4 017	
- palvelujen ostot	0	1 901	
- muut erilliskustannukset	0	1 026	
Erilliskustannukset yhteensä	142 055	123 804	-13 %
KÄYTTÖJÄÄMÄ	3 253	2 264	-30 %
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista			
- tukitoimintojen kustannukset	2 890	27 432	849 %
- poistot	558	577	3 %
- korot	40	41	1 %
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	3 487	28 050	704 %
Kokonaiskustannukset yhteensä	145 542	151 854	4 %
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-234	-25 786	-10921 %
Kustannusvastaavuus-%	100 %	83 %	
Käyttöjäämä % tuloista	2 %	2 %	
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	0 %	-20 %	

Kaupanvahvistusmaksutulot olivat kertomusvuonna 0,14 milj. euroa (0,16 milj. euroa), kun arvio varainhoitovuodelle oli 0,1 milj. euroa. Ulosottoyksiköiden osuus oli noin 36 % (0,05 milj. euroa) ja syyttäjäyksiköiden osuus noin 53 % (0,07 milj. euroa). Lisäksi maksuista noin 11 % (0,02 milj. euroa) perittiin oikeusaputoimistoissa. Oikeusaputoimistojen suorittamista kaupanvahvistuksista ei ole laadittu kustannusvastaavuuslaskelmaa.

Kaupanvahvistuksista peritään kiinteän kaupanvahvistusmaksun lisäksi myös jäljennösmaksuja ja kulukorvauksia. Tuotot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 13 %. Tuottojen aleneminen johtuu kaupanvahvistusten lukumäärän alentumisesta 2 047 kappaleesta 1 801 kappaleeseen. Kokonaiskustannukset kasvoivat 4 % edelliseen vuoteen verrattuna, mikä osaksi johtuu siitä, että laskelman laadinnassa on käytetty Tarmo –toimintolaskentajärjestelmästä saatuja aikaisempia vuosia tarkempia kustannustietoja. Kustannusten osuutta kasvattaa myös se, että suoritekohtaisia kustannuksia laskettaessa on syyttäjä- ja ulosottolaitoksen kaupanvahvistustoiminnon kustannukset laskettu työajanseurannan piirissä olevien yksiköiden perusteella (Jyväskylän ja Lahden ulosottovirastot, Kouvolan ja Ylä-Savon ulosotto-osastot, Kouvolan syyttäjäosasto ja Lahden syyttäjänvirasto) ja kyseisissä yksiköissä tehdään keskimääräistä enemmän kaupanvahvistuksia (11 % kaupanvahvistusten kokonaismäärästä).

Kaupanvahvistusten kustannusvastaavuus oli 83 % (100 %), kun se arvioitiin 95 %:ksi. Kaupanvahvistus maksuja on korotettu 1.1.2004.

ULOSOTTOLAITOKSEN MAKSULLISEN TOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUS

	Ulosottomaksutulot		MUUTOS
	2002	2003	2002/2003
TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot			
- maksullisen toiminnan myyntituotot	45 692 846	47 481 258	4 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot	33 522	34 014	1 %
Tuotot yhteensä	45 726 368	47 515 272	4 %
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	651 298	650 927	0 %
- henkilöstökustannukset	38 664 888	37 466 136	-3 %
- vuokrat	4 751 517	3 400 640	-28 %
- palvelujen ostot	1 200 986	1 846 123	54 %
- muut erilliskustannukset	62 125	565 766	811 %
Erilliskustannukset yhteensä	45 330 813	43 929 592	-3 %
KÄYTTÖJÄÄMÄ	395 555	3 585 680	806 %
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista			
- tukitoimintojen kustannukset	5 309 692	23 567 824	344 %
- poistot	265 706	446 774	68 %
- korot	16 843	29 050	72 %
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	5 592 241	24 043 648	330 %
Kokonaiskustannukset yhteensä	50 923 054	67 973 240	33 %
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-5 196 686	-20 457 968	-294 %
Kustannusvastaavuus-%	90 %	70 %	
Käyttäjäämä % tuloista	1 %	8 %	
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	-11 %	-43 %	

Ulosottomaksutuloja kertyi kertomusvuonna 47,5 milj. euroa (45,7 milj. euroa), kun arvio oli 44 milj. euroa. Ulosottomaksutulot kasvoivat 4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vastaavasti käsiteltyjen ulosottoasioiden määrä kasvoi 7 %.

Ulosottoyksiköt perivät rahasaatavan täytäntöönpanossa ulosottomaksuina taulukkomaksuja, estemaksuja ja myyntimaksuja. Muussa täytäntöönpanossa maksuna on täytäntöönpanomaksu. Pyynnöstä erikseen annetuista todistuksista ja toimituskirjoista peritään todistus- tai jäljennös-maksu. Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset kasvoivat 33 %. Laskennassa on huomioitu sisäasiainministeriön hallinnonalan kustannuksia 5,6 milj. euroa, josta laskelmaan on kohdennettu maksullisen toiminnan osuudet. Kustannusten nousua edelliseen vuoteen verrattuna selittävät tarkentuneet laskentasäännöt, joiden mukaisesti laskelma on laadittu suoritekohtaisten kustannusten perusteella. Aikaisempina vuosina maksullisen toiminnan osuus on perustunut asiaryhmittäiseen arvioon. Tukitoimintojen kustannuksista virastojen omien tukitoimintojen osuus oli noin 66 %. Ulosottolaitoksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 70 % (90 %), kun arvio oli 90 %.

OIKEUSAPUTOIMISTOJEN MAKSULLISEN TOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUS

	Oikeusapumaksutulot			Oikeusapumaksutulot		
	(LT)	(LT)	MUUTOS	(JO)	(JO)	MUUTOS
	2002	2003	2002/2003	2002	2003	2002/2003
TUOTOT						
Maksullisen toiminnan tuotot						
- maksullisen toiminnan myyntituotot	788 490	789 490	0 %	2 399 886	2 746 746	14 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot	1 791	448	-75 %	26 045	2 453	-91 %
Tuotot yhteensä	790 280	789 938	0 %	2 425 931	2 749 199	13 %
KUSTANNUKSET						
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset						
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	21 821	10 157	-53 %	175 603	60 463	-66 %
- henkilöstökustannukset	734 702	389 225	-47 %	5 197 464	2 324 547	-55 %
- vuokrat	76 280	36 661	-52 %	555 046	223 604	-60 %
- palvelujen ostot	40 430	24 387	-40 %	285 575	145 291	-49 %
- muut erilliskustannukset	6 420	11 080	73 %	46 219	65 022	41 %
Erilliskustannukset yhteensä	879 653	471 511	-46 %	6 259 906	2 818 927	-55 %
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-89 373	318 427	456 %	-3 833 975	-69 728	98 %
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista						
- tukitoimintojen kustannukset	86 525	364 103	321 %	611 267	2 177 005	256 %
- poistot	7 558	10 238	35 %	53 164	61 142	15 %
- korot	606	740	22 %	3 759	4 457	19 %
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	94 690	375 081	296 %	668 190	2 242 605	236 %
Kokonaiskustannukset yhteensä	974 343	846 592	-13 %	6 928 096	5 061 532	-27 %
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-184 063	-56 653	69 %	-4 502 165	-2 312 333	49 %
Kustannusvastaavuus-%	81 %	93 %		35 %	54 %	
Käyttäjäämä % tuloista	-11 %	40 %		-158 %	-3 %	
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	-23 %	-7 %		-186 %	-84 %	

Oikeusaputoimistojen tuotot julkisoikeudellisista suoritteista olivat 2,7 milj. euroa (2,2 milj. euroa), kun arvio oli 2,2 milj. euroa. Tuotot muodostuivat kiinteistä oikeusapumaksuista ja osakorvauksista. Liiketaloudellisista suoritteista (täysi korvaus) tuottoja kertyi edellisen vuoden tapaan n. 0,8 milj. euroa, kun arvio oli 0,8 milj. euroa. Toisin kuin edellisen vuoden laskelmassa kustannukset on kohdennettu maksulliseen toimintaan suoritteiden painotetun työmäärän mukaisessa suhteessa. Kustannukset on saatu Tarmo –toimintolaskentajärjestelmästä. Työajanseurannan piirissä olivat kertomusvuonna Hyvinkään ja Lahden oikeusaputoimistot. Vuoden 2002 julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan laskelmaa on korjattu vastapuolen korvausten osalta (0,2 milj. euroa) siten, että vastapuolen korvaukset on huomioitu maksullisen toiminnan tuotoissa, kun ne edellisen vuoden laskelmassa oli kohdennettu täysimääräisinä maksullisen toiminnan muihin tuottoihin.

Julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 13 %. Tuottojen kasvu johtuu 1.6.2002 tapahtuneesta oikeusapu-uudistuksesta, jonka vaikutukset alkoivat näkyä kokonaisuudessaan vuoden 2003 aikana. Kokonaiskustannukset alenivat 27 %. Kustannusten kohdentamisessa on käytetty asianhallintajärjestelmän tietoja, jonka mukaisesti maksullisen toiminnan osuus painotetusta työmäärästä oli 20,8 %. Kustannusvastaavuus oli 54 % (35 %), kun arvio oli 37 %. Kustannusvastaavuuden paranemiseen vaikutti se, että vuodelta 2003 on ollut käytettävissä asianhallintajärjestelmän tieto julkisoikeudellisten suoritteiden vaatiman työmäärän suhteellisesta osuudesta. Aiempina vuosina työmäärät on jouduttu arvioimaan kappalemäärien perusteella.

Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuotot pysyivät vuoden 2002 tasolla. Edellisenä vuonna liiketaloudellisen toiminnan työmääräksi oli arvioitu 5 %, kun se varainhoitovuonna oli asianhallintajärjestelmän tietojen mukaan 3,8 % oikeusaputoimistojen painotetusta kokonaistyömäärästä. Kustannukset sisältävät vain niiden oikeusaputoimistojen kustannukset, jotka ovat hoitaneet täyden korvauksen asioita.

Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 93 % (81 %), kun arvio oli 71 %. Liiketaloudellisen toiminnan tuotot pysyivät edellisen vuoden tasolla, vaikka käsiteltyjen asioiden määrä laski 19 %. Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset alenivat 13 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kustannusvastaavuuden paranemiseen on vaikuttanut muun muassa se, että varainhoitovuodelta on ollut käytettävissä asianhallintajärjestelmän tuottama edellisiä vuosia luotettavampi työmäärätieto. Lisäksi viime vuosien aikana oikeusaputoimistojen hinnoittelua on yhtenäistetty ohjeistuksella.

Oikeusapulain mukaisesti oikeusaputoimistojen on sovittava täyden korvauksen asiakkaiden laskutus paikalliseen hintatasoon. Toinen täyden korvauksen asioiden kustannusvastaavuutta osittain alentava tekijä on suurten kaupunkien asiarakenne. Näissä täyden korvauksen asioiden työmäärä ei vastaa 3,8 %:n osuutta kokonaistyömäärästä.

Oikeusaputoimistojen laskelmissa tukitoimintojen kustannuksista noin 85 % on virastojen omista tukitoiminnoista aiheutuvia kustannuksia. Loput 15 % muodostuvat ns. oikeusaputoimistojen yhteisvastuualueen kustannuksista ja ministeriön talous-, henkilöstö- ja tietohallinnolta vyörytyistä kustannuksista.

**OIKEUSHALLINNON TIETOTEKNIKKAKESKUKSEN
MAKSULLISEN TOIMINNAN KUSTANNUSVASTAVUUS**

**Oikeushallinnon
tietotekniikkakeskus
2003**

TUOTOT

Maksullisen toiminnan tuotot	
- maksullisen toiminnan myyntituotot	93 329
- maksullisen toiminnan muut tuotot	0
Tuotot yhteensä	93 329

KUSTANNUKSET

Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	0
- henkilöstökustannukset	3 510
- vuokrat	0
- palvelujen ostot	24 578
- muut erilliskustannukset	16
Erilliskustannukset yhteensä	28 103

KÄYTTÖJÄÄMÄ 65 226

Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista	
- tukitoimintojen kustannukset	65 044
- poistot	13 835
- korot	972
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	79 851

Kokonaiskustannukset yhteensä 107 955

Ylijäämä (+) / alijäämä (-) -14 626

Kustannusvastaavuus-%	86 %
Käyttäjäämä % tuloista	70 %
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	-16 %

Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen maksuperustelain mukaisia julkisoikeudellisia suoritteita ovat lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä sekä saantorekisteristä verotusta tai väestökirjantpitoa varten toimitettavat luettelot. Näistä suoritteista kertyi tuottoja kertomusvuonna noin 93 000 euroa ja kustannusvastaavuus oli 86 %. Kustannusten laskennassa on käytetty työajanseuramassa maksullisen tietopalvelun toiminnolle kohdennettua työajan mukaista htv-määrää. Vuoden 2002 laskelmaa ei ole esitetty, koska toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi laskelmat eivät olisi vertailukelpoisia.

**OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN MAKSULLISEN TOIMINNAN
KUSTANNUSVASTAAVUUS**

	Oikeusrekisterikeskus (JO)			MUUTOS 2002/2003	Oikeusrekisterikeskus (LT)		
	2002	2003	2002/2003		2002	2003	2002/2003
TUOTOT							
Maksullisen toiminnan tuotot							
- maksullisen toiminnan myynti- tuotot	79 182	78 090	-1 %	254 221	239 767	-6 %	
- maksullisen toiminnan muut tuotot	0	486		0	1 494		
Tuotot yhteensä	79 182	78 576	-1 %	254 221	241 261	-5 %	
KUSTANNUKSET							
Maksullisen toiminnan erillis- kustannukset							
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	5 861		0	848		
- henkilöstökustannukset	55 640	208 422	375 %	39 225	33 489	-15 %	
- vuokrat	0	15 817		0	2 299		
- palvelujen ostot	0	50 024		55 751	18 429	-67 %	
- muut erilliskustannukset	0	355		0	74		
Erilliskustannukset yhteensä	55 640	280 479	504 %	94 976	55 139	-42 %	
KÄYTTÖJÄÄMÄ	23 542	-201 903	-858 %	159 245	186 122	17 %	
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista							
- tukitoimintojen kustannukset	76 236	259 578	340 %	56 268	36 613	-35 %	
- poistot	1 465	5 118	349 %	1 033	750	-27 %	
- korot	140	362	259 %	99	44	-56 %	
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	77 841	265 058	341 %	57 399	37 407	-35 %	
Kokonaiskustannukset yhteensä	133 480	545 537	409 %	152 375	92 546	-39 %	
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-54 298	-466 961	-860 %	101 846	148 715	46 %	
Kustannusvastaavuus-%	59 %	14 %		167 %	261 %		
Käyttäjäämä % tuloista	30 %	-257 %		63 %	77 %		
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	-69 %	-594 %		40 %	62 %		

Oikeusrekisterikeskuksen maksuperustelain mukaisia julkisoikeudellisia suoritteita ovat rikosrekisterilain (770/1993) 4a ja 5 §:n perusteella luovutettavat tiedot rikosrekisteristä sekä ilmoitukset liikennerikosta koskevasta päätöksestä ajokorttirekisteriä pitävälle viranomaiselle. Liiketaloudellisesti hinnoiteltavia suoritteita ovat muut tulosteet oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämistä rekistereistä.

Oikeusrekisterikeskuksen tuotot vähenivät hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset nelinkertaistuivat edelliseen vuoteen verrattuna. Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset alenivat sitä vastoin 40 %. Kustannusten laskennassa on edellisistä vuosista poiketen käytetty työajanseurannassa toiminnolle ja projekteille kohdennettua työaika (htv). Julkisoikeudelliselle maksulliselle toiminnalle on kohdistunut 22 % ja liiketaloudelliselle maksulliselle toiminnalle 4 % oikeusrekisterikeskuksen suoritustuotantoon liittyvien projektien kokonaiskustannuksista. Vuoden 2002 laskelmia ei ole ollut mahdollista laatia samoilla periaatteilla.

OIKEUSMINISTERIÖN JULKAISUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUS (LT)

Julkaisut (OHOI ja HAASTE)	MUUTOS		
	2002	2003	2002/2003
TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot			
- maksullisen toiminnan myyntituotot	31 353	30 261	-3 %
- maksullisen toiminnan muut tuotot			
Tuotot yhteensä	31 353	30 261	-3 %
 KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	595	271	-54 %
- henkilöstökustannukset	8 306	11 784	42 %
- vuokrat	1 965	2 299	17 %
- palvelujen ostot	12 300	10 188	-17 %
- muut erilliskustannukset	168	340	103 %
Erilliskustannukset yhteensä	23 333	24 882	7 %
 KÄYTTÖJÄÄMÄ	 8 020	 5 379	 -33 %
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista			
- tukitoimintojen kustannukset	415	369	-11 %
- poistot	799	822	3 %
- korot	121	80	-34 %
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	1 335	1 271	-5 %
 Kokonaiskustannukset yhteensä	 24 668	 26 153	 6 %
 Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	 6 684	 4 109	 -39 %
 Kustannusvastaavuus-%	 127 %	 116 %	
Käyttöjäämä % tuloista	26 %	18 %	
Ylijäämä/alijäämä % tuloista	21 %	14 %	

Oikeusministeriölle kertyi tuottoja OHOI- ja HAASTE –lehtien tilausmyynnistä yhteensä n. 0,3 milj. euroa. Tuotot pysyivät vuoden 2002 tasolla. Kustannukset on kohdennettu maksulliseen toimintaan arvioidun työajankäytön mukaan (1,5 htv) sekä tilausten ja painosmäärien suhteessa. OHOI –lehden painosmäärästä 9 % (10 %) ja HAASTE –lehden painosmäärästä 23 % (23 %) on tilausmyyntiä. OHOI ilmestyy viisi kertaa vuodessa ja HAASTE neljä kertaa vuodessa. Laskelmaan on kohdennettu suoraan lehtien tuottamisesta aiheutuneet kustannukset sekä henkilötyövuosien mukainen osuus ministeriön talous-, henkilöstö –ja tietohallinnon kustannuksista. Kustannusvastaavuus oli 116 % (127 %). Vuoden 2002 laskelmaa on tarkennettu palvelujen ostoista aiheutuvien kustannusten, muiden erilliskustannusten ja tukitoimintojen kustannusten osalta.

3 TALOUS

3.1 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1.1 Tuotto – ja kululaskelma

	1.1.-31.12.2003		1.1. -31.12.2002	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	86 749 750,65		83 067 713,39	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	41 521,84		33 180,34	
Muut toiminnan tuotot	1 927 878,45	88 719 150,94	797 955,56	83 898 849,29
	<hr/>		<hr/>	
TOIMINNAN KULUT				
Aineet ja tarvikkeet				
Ostot tilikauden aikana	8 001 537,18		9 554 467,02	
Henkilöstökulut	291 445 707,52		282 480 534,92	
Vuokrat	32 624 295,92		31 558 488,92	
Palvelujen ostot	50 046 199,95		47 670 018,60	
Muut kulut	7 051 851,48		7 169 608,50	
Valmistus omaan käyttöön (-)	-5 430 864,36		-5 341 500,00	
Poistot	3 401 228,00		3 519 444,00	
Sisäiset kulut	155 388,19	-387 295 343,88	222 084,92	-376 833 146,88
JÄÄMÄ I		-298 576 192,94		-292 934 297,59
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	140 068,24		133 765,07	
Rahoituskulut	-28 151,02	111 917,22	-82 098,56	51 666,51
	<hr/>		<hr/>	
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	5 313,70		2 623,90	
Satunnaiset kulut	-1 005 913,76	-1 000 600,06	-578 703,10	-576 079,20
JÄÄMÄ II		-299 464 875,78		-293 458 710,28
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut kunnille	7 014 688,24		116 078,00	
Siirtotalouden kulut kuntayhtymille	8 534,07		15 576,80	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	75 685,00		75 685,00	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoitte- mattomille yhteisöille	1 455 981,06		1 299 952,00	
Siirtotalouden kulut ulkomaille	301 908,88		245 603,71	
Muut siirtotalouden kulut	30 187 915,49		30 451 480,73	
Siirtotalouden kulujen palautukset	-7 199,50	-39 037 513,24	0,00	-32 204 376,24
JÄÄMÄ III		-338 502 389,02		-325 663 086,52
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Muut pakolliset maksut	62 895 096,47		58 950 049,07	
Perityt arvonnalisäverot	462 993,08		1 709 007,83	
Suoritetut arvonnalisäverot	-23 435 047,07	39 923 042,48	-22 482 840,75	38 176 216,15
	<hr/>		<hr/>	
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ		-298 579 346,54		-287 486 870,37

3.1.2 Tase

	31.12.2003		31.12.2002	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	441 637,00		612 195,00	
Muut pitkävaikutteiset menot	2 254 027,00		2 540 115,00	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	21 279 568,52	23 975 232,52	16 275 040,16	19 427 350,16
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	3 233 183,00		4 929 738,00	
Kalusteet	1 019 897,00		752 311,00	
Muut aineelliset hyödykkeet	83 591,00	4 336 671,00	62 548,00	5 744 597,00
KÄYTTÖMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit		84 068,00		87 460,00
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAI- KAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ				
		28 395 971,52		25 259 407,16
RAHOITUSMAISUUS LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	3 247 918,57		3 011 193,84	
Siirtosaamiset	7 644 231,22		6 758 640,32	
Muut lyhytaikaiset saamiset	382 874,03		267 371,43	
Ennakkomaksut	4 483,07	11 279 506,89	11 630,72	10 048 836,31
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	82 125,03		80 490,63	
Muut rahat ja pankkisaamiset	72 125 669,47	72 207 794,50	69 854 355,27	69 934 845,90
RAHOITUSMAISUUS YHTEENSÄ				
		83 487 301,39		79 983 682,21
VASTAAVAA YHTEENSÄ				
		111 883 272,91		105 243 089,37
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	-24 052 801,86		-24 052 801,86	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-5 436 714,40		-3 936 803,55	
Pääoman siirrot	300 343 429,77		285 986 959,52	
Tilikauden kulujäämä	-298 579 346,54	-27 725 433,03	-287 486 870,37	-29 489 516,26
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	72 142 052,59		69 859 262,73	
Saadut ennakot	41 916,09		84,09	
Ostovelat	11 652 117,30		10 387 568,23	
Tilivirastojen väliset tilitykset	7 037 998,60		6 933 153,29	
Edelleen tilittävät erät	7 568 267,48		7 376 389,03	
Siirtovelat	41 056 142,66		40 102 042,52	
Muut lyhytaikaiset velat	110 211,22	139 608 705,94	74 105,74	134 732 605,63
VASTATTAVAA YHTEENSÄ				
		111 883 272,91		105 243 089,37

3.1.3 Talousarvion toteutumalaskelma

	Varainhoitovuosi 2003			
	Edellinen tilinpäätös 31.12.2002	Talousarvio 2003	Tilinpäätös 31.12.2003	Tilinpäätös- talousarvio Suurempi Pienempi (-)
Tuloarviotilit				
	1 697 316,46	226 620,99	226 620,99	0,00
11.04.01 Arvonlisävero				
12.25.01 Tuomioistuintulot	27 186 774,61	29 300 000,00	31 300 965,14	2 000 965,14
12.25.47 Ulosottomaksut	45 539 958,67	47 000 000,00	47 419 272,37	419 272,37
12.25.99 Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	247 990,01	300 000,00	103 391,15	-196 608,85
12.39.01 Sakkorahat	58 950 049,07	62 895 096,47	62 895 096,47	0,00
12.39.10 Muut sekalaiset tulot	5 281,79	7 490,89	7 490,89	0,00
13.03.01 Osinkotulot	2 508,00	3 558,00	3 558,00	0,00
Tuloarviotilit yhteensä	133 629 878,61	139 732 766,35	141 956 395,01	2 223 628,66
Menoarviotilit				
	389 000,00	608 000,00	608 000,00	0,00
24.50.66 Lähialueyhteistyö (S3V) (6htv)				
25.01.19 Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)		23 176 522,48	23 176 522,48	0,00
25.01.21 Oikeusministeriön toimintamenot (netto) (S2V)	23 849 000,00	24 819 000,00	24 819 000,00	0,00
25.01.22 Eräiden virastojen toimintamenot (netto) (S2V)	6 757 000,00	6 992 000,00	6 992 000,00	0,00
25.01.29 Erytymenot (A)	2 827 338,82	1 960 000,00	1 975 749,88	15 749,88
25.01.51 Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (A)	1 411 163,59	1 600 000,00	1 481 670,89	-118 329,11
25.01.51.2 Avustukset rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yhteisöille (EK)	161 848,79	210 000,00	146 638,00	-63 362,00
25.01.51.3 Avustukset saamelaisen kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (EK)	1 017 000,00	1 120 000,00	1 120 000,00	0,00
25.01.51.5 Muut avustukset (EK)	232 314,80	270 000,00	215 032,89	-54 967,11
25.10.21 Korkeimman oikeuden toimintamenot (S2V)	6 324 000,00	7 034 000,00	7 034 000,00	0,00
25.10.22 Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (S2V)	7 821 000,00	8 027 000,00	8 027 000,00	0,00
25.10.23 Muiden tuomioistuinten toimintamenot (netto) (S2V)	181 116 000,00	189 533 000,00	189 533 000,00	0,00
25.10.29 Erytymenot (A)	6 481 289,31	7 000 000,00	6 950 018,41	-49 981,59
25.30.21 Oikeusaputoimistojen toimintamenot (netto)(S2V)	17 323 000,00	17 826 000,00	17 826 000,00	0,00
25.30.50 Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (A)	30 505 904,85	33 800 000,00	30 238 342,95	-3 561 657,05
25.30.50.1 Oikeusapu ja puolustus (EK)	27 731 823,58	30 390 000,00	27 411 483,81	-2 978 516,19
25.30.50.2 Asianomistajan avustaminen (EK)	101 419,68	160 000,00	133 513,60	-26 486,40
25.30.50.3 Yksityishenkilön velkajärjestely (EK)	1 396 627,65	1 750 000,00	1 487 634,37	-262 365,63
25.30.50.4 Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus (EK)	1 276 033,94	1 500 000,00	1 205 711,17	-294 288,83
25.40.21 Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen toimintamenot (S2V)	105 696 000,00			
25.40.21 Toimintamenot (S2V)		78 568 000,00	78 568 000,00	0,00
25.60.21 Toimintamenot (S2V)		29 470 000,00	29 470 000,00	0,00
25.70.21 Vaalimenot (A)	764 498,69	13 722 000,00	13 597 642,52	-124 357,48
25.70.21.1 -Eduskuntavaalit		12 275 000,00	12 263 069,47	-11 930,53
25.70.21.5 -Saamelaiskäräjävaalit		337 000,00	200 000,00	-137 000,00
25.70.21.6 -Muut vaalimenot		1 110 000,00	1 134 573,05	24 573,05
26.75.21 Toimintamenot (netto) (S2V)	28 500,00			
28.01.19 Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)		1 111,91	1 111,91	0,00

28.80.24 VEL-perusteinen kuntoutus ja hyvinvoinnin tuki (S2V)	57 437,49	31 750,00	31 750,00	0,00
28.81.01 Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (A) (25 htv)	45 830,81	42 000,00	42 000,00	0,00
28.81.23 Arvonlisäveromenot (A)	22 448 246,64			
28.81.23.05 Oikeusministeriön hallinnonala	22 448 246,64			
28.81.24 Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (A)	22 743,94	20 897,36	20 897,36	0,00
28.81.24.2 - Lähialueyhteistyö	22 743,94	20 897,36	20 897,36	0,00
29.98.50 Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (A)(4 htv)	16 820,00	17 000,00	16 820,00	-180,00
29.98.50.06. -Liikuntapaikkarakentaminen	16 820,00	17 000,00	16 820,00	-180,00
29.98.50.06.2. -Rakentamisen tutkimus	16 820,00	17 000,00	16 820,00	-180,00
31.24.21 Perustienpito (nettob) (S2V)	27 200,00			
31.24.21.2 Muu perustienpito	27 200,00			
34.01.19 Työministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)		21,85	21,85	0,00
34.06.02 Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (A)	1 493 477,31	1 815 863,46	1 815 863,46	0,00
34.06.02.1 - Palkkaukset	1 493 477,31	1 815 764,13	1 815 764,13	0,00
34.06.21.2 Muut menot (EK)(enintään)		99,33	99,33	0,00
Menoarviotilit yhteensä	415 405 451,45	446 064 167,06	442 225 411,71	-3 838 755,35
Tilikauden alijäämä	-281 775 572,84	-300 269 016,70		

3.1.4 Oikeusministeriön (TV 150) määrärahat, menot ja tulot 2003 (Talousarvion toteutumalaskelman täydentäminen)

Menoarviotilit (brutto- ja nettob)	Määräraha		Käytettävissä	Käytetty	Siirretty	Vertailu TA:han säästö/- ylitys
	Varainhoitovuodelta	Edellisiltä vuosilta				
PÄÄLUOKKA 25						
25.01. Oikeusministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	58 547 522	2 096 337	60 643 859	57 788 265	2 753 014	102 579
25.01.19 Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	23 176 522		23 176 522	23 176 522		
25.01.21 Toimintamenot (nettob)(S2V)	24 819 000	1 395 036	26 214 036	24 334 986	1 879 049	
25.01.22 Eräiden virastojen toimintamenot (nettob)(S2V)	6 992 000	701 301	7 693 301	6 819 336	873 965	
25.01.29 Erityismenot (A)	1 960 000		1 960 000	1 975 750		-15 750
25.01.51 Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (A)	1 600 000		1 600 000	1 481 671		118 329
25.10. Tuomioistuinelaitos	211 594 000	8 574 610	220 168 610	209 054 226	11 064 403	49 982
25.10.21 Korkeimman oikeuden toimintamenot (S2V)	7 034 000	521 781	7 555 781	6 884 220	671 561	
25.10.22 Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (S2V)	8 027 000	482 474	8 509 474	7 968 001	541 473	
25.10.23 Muiden tuomioistuinten toimintamenot (nettob)(S2V)	189 533 000	7 570 356	197 103 356	187 251 986	9 851 370	
25.10.29 Erityismenot (A)	7 000 000		7 000 000	6 950 018		49 982
25.30. Oikeusapu	51 626 000	4 891 373	56 517 373	50 262 241	2 693 476	3 561 657
25.30.21 Oikeusaputoimistojen toimintamenot (nettob)(S2V)	17 826 000	4 891 373	22 717 373	20 023 898	2 693 476	
25.30.50 Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (A)	33 800 000		33 800 000	30 238 343		3 561 657
25.40. Ulosottolaitos	78 568 000	5 069 931	83 637 931	80 017 006	3 620 925	
25.40.21 Toimintamenot (S2V)	78 568 000	5 069 931	83 637 931	80 017 006	3 620 925	
25.60. Syyttäjälaitos	29 470 000	1 445 568	30 915 568	29 117 926	1 797 642	
25.60.21 Toimintamenot (S2V)	29 470 000	1 445 568	30 915 568	29 117 926	1 797 642	
25.70. Vaalimenot	13 722 000		13 722 000	13 597 643		124 357
25.70.21 Vaalimenot (A)	13 722 000		13 722 000	13 597 643		124 357
Päätösluokka 25 yhteensä	443 527 522	22 077 819	465 605 341	439 837 306	21 929 459	3 838 575
Muut päätösluokat yhteensä	2 536 645	204 741	2 741 386	2 400 571	340 635	180
Tiliviraston menoarviotilit yhteensä	446 064 167	22 282 560	468 346 727	442 237 877	22 270 094	3 838 755

Tuloarviotili	Tuloarvio v. 2003	Kertyneet tulot v. 2003	Vertailu talousarvioon Suurempi (+) Pienempi (-)
12.25.01 Tuomioistuintulot	29 300 000	31 300 965	2 000 965
12.25.47 Ulosottomaksut	47 000 000	47 419 272	419 272
12.25.99 Oikeusministeriön hallinnon- alan muut tulot	300 000	103 391	-196 609
Luku 25 yhteensä	76 600 000	78 823 629	2 223 629
Muut luvut/osastot yhteensä	63 132 766	63 132 766	0
Tiliviraston tuloarviotilit yhteensä	139 732 766	141 956 395	2 223 629

Menoarviotilit (nettobudjetoidut)	Määräraha		Käytettävissä	Käytetty	Siirretty vuodelle 2004	Vertailu TA:han säästö/-ylitys
	Varainhoito- vuodelta	Edellisiltä vuosi lta				
25.01.21 Oikeusministeriön						
toimintamenot (nettomenot)	24 819 000	1 395 036	26 214 036	24 334 987	1 879 049	
Bruttomenot	25 009 000			24 625 582		
bruttotulot-	-190 000			-290 595		
25.01.22 Eräiden virastojen						
toimintamenot (nettomenot)	6 992 000	701 301	7 693 301	6 819 336	873 965	
Bruttomenot	7 842 000			7 731 086		
bruttotulot-	-850 000			-911 750		
25.10.23 Muiden tuomioistuinten						
toimintamenot (nettomenot)	189 533 000	7 570 356	197 103 356	187 251 986	9 851 370	
Bruttomenot	197 442 000			193 010 878		
bruttotulot-	-7 909 000			-5 758 892		
25.30.21 Oikeusaputoimistojen						
toimintamenot (nettomenot)	17 826 000	4 891 373	22 717 373	20 023 897	2 693 476	
Bruttomenot	20 826 000			23 825 285		
bruttotulot-	-3 000 000			-3 801 388		

3.2 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN LIITTEENÄ ANNETTAVAT TIEDOT

- LIITE 1 Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista
- LIITE 2 Henkilöstökulut ja luontoisedut sekä lomapalkkavelat
- LIITE 3 Kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen muutokset
- LIITE 4 Arvonkorotukset
- LIITE 5 Myönnetyt varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleet lainat eriteltynä
- LIITE 6 Myönnetyt varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleet valtiontakaukset, valtiontakuut ja muut vastuusitoumukset eriteltyinä
- LIITE 7 Peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muunnettaessa ulkomaanrahan määräiset velat, saamiset ja muut sitoumukset suomen rahaksi
- LIITE 8 Hallinnassa olevat eri yhtiöiden erilaiset osakkeet ja osuudet sekä muut osakkeisiin rinnastettavat arvopaperit
- LIITE 9 Virastojen hallinnassa oleva kansallisomaisuus, jota ei ole merkitty taseeseen
- LIITE 10 Selvitys kirjanpidon täydentämisestä tilinpäätöksessä talousarvioasetuksen 42 f §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla
- LIITE 11 Erittely seuraavaan vuoteen siirretyistä määrärahoista
- LIITE 12 Talousarviossa myönnetyt valtuudet sekä niiden käyttö ja käytöstä aiheutuvat menot
- LIITE 13 Tilinpäätöksen täsmäytyslaskelma 1.1. – 31.12.2003
- LIITE 14 Oman pääoman muutokset
- LIITE 15 Tuotto- ja kululaskelmaan kirjattava talousarvion ulkopuolinen rahoitus
- LIITE 16 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- LIITE 17 Taseeseen sisältyvät tiliviraston hallinnoimat rahastoidut varat, säätiöt, ja yhdistykset
- LIITE 18 Arviomäärärahojen ylitykset ja niiden perustelut
- LIITE 19 Valtion saamiset, jotka eivät sisälly tiliviraston taseeseen
- LIITE 20 Muut oikeiden ja riittävien tietojen vaatimuksen edellyttämät tiedot

LIITE 1: SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA JA NIIDEN MUUTOKSISTA

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tilivirastossa yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen pitoajan mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintahinnasta.

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet eivät ole muuttuneet varainhoitovuoden aikana.

Suunnitelmanmukaiset poistoajat ovat:

Omaisuusryhmä	Poistomenetelmä	Poistoaika vuotta	Vuotuinen poisto %
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	tasapoisto	5 vuotta	20
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	5 vuotta	20
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja laitteet	tasapoisto	5 vuotta	20
Kalusteet	tasapoisto	10 vuotta	10

LIITE 2: HENKILÖSTÖKULUT JA LUONTOISEDUT SEKÄ LOMAPALKKAVELAT

Henkilöstökulut ja luontoisedut	1.1. - 31.12.2003		
Palkat ja palkkiot *)	234 053 256		
Luontoisedut	5 207		
Eläkekulut	40 571 166		
Muut henkilösivukulut	16 821 285		
Yhteensä euroa	291 450 914		
Lomapalkkavelat	1.1.2003	31.12.2003	Muutos euroa
Lomapalkkavelka	31 755 327	32 906 650	1 151 323
Henkilösivukuluvelka	7 721 476	8 007 972	286 496
Lomapalkkavelat yhteensä	39 476 803	40 914 622	1 437 819

*) Palkkoihin ja palkkioihin sisältyy erilaisia palkkioita 18 284 960 euroa.

**LIITE 3: KANSALLISOMAISUUDEN JA KÄYTTÖOMAISUUDEN
HANKINTAMENOJEN JA MUIDEN PITKÄVAIKUTTEISTEN
MENOJEN MUUTOKSET**

Käyttöomaisuus

Aineettomat hyödykkeet

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikuttei- set menot	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2003	1 229 902	7 396 127	16 275 040	24 901 069
Lisäykset	72 481	426 336	5 004 529	5 503 346
Vähennykset	0	0		0
Hankintameno 31.12.2003	1 302 383	7 822 463	21 279 569	30 404 415
Kertyneet poistot 1.1.2003	617 707	4 856 012	0	5 473 719
Vähennysten kertyneet poistot	0	0	0	0
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	243 039	712 424	0	955 463
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0	0	0	0
Tilikauden arvonalennukset	0	0	0	0
Kertyneet poistot 31.12.2003	860 746	5 568 436	0	6 429 182
Arvonkorotukset	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	441 637	2 254 027	21 279 569	23 975 233

Aineelliset hyödykkeet

	Koneet ja laitteet	Kalusteet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2003	22 966 892	1 290 123	62 548	24 319 563
Lisäykset	614 616	390 611	21 043	1 026 270
Vähennykset	-3 012 288	-5 931	0	-3 018 219
Hankintameno 31.12.2003	20 569 220	1 674 803	83 591	22 327 614
Kertyneet poistot 1.1.2003	18 035 357	537 812	0	18 573 169
Vähennysten kertyneet poistot	-3 012 060	-5 931		-3 017 991
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	2 309 367	122 304		2 431 671
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	13 373	721		14 094
Tilikauden arvonalennukset	0	0	0	0
Kertyneet poistot 31.12.2003	17 346 037	654 906	0	18 000 943
Arvonkorotukset	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	3 223 183	1 019 897	83 591	4 326 671

Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset

	Käyttöomaisuus- arvopaperit	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2003	87 460	87 460
Lisäykset	0	0
Vähennykset	-3 392	-3 392
Hankintameno 31.12.2003	84 068	84 068
Kertyneet poistot 1.1.2003	0	0
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0	0
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0	0
Tilikauden arvonalennukset	0	0
Vähennysten kertyneet poistot	0	0
Kertyneet poistot 31.12.2003	0	0
Arvonkorotukset	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	84 068	84 068

LIITE 4: ARVONKOROTUKSET

Tilivirasto ei ole tehnyt kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden arvonkorotuksia.

**LIITE 5: MYÖNNETYT VARAINHOITOVUODEN PÄÄTTYESSÄ VOIMASSA
OLLEET LAINAT ERITELTYINÄ**

Tilivirastolla ei ole lainasaamisia.

LIITE 6: MYÖNNETYT VARAINHOITOVUODEN PÄÄTTYESSÄ VOIMASSA OLLIET VALTIONTAKAUKSET, VALTION TAKUUT JA MUUT VAS-TUUSITOUKSET ERITELTYINÄ

Valtiontakaukset ja valtion takuut:

Tilivirastolla ei ole valtiontakauksia eikä valtion takuita.

Muut vas tuusitoumukset:

Leasing-vastuut 31.12.2003	Tulevana tilikau- tena maksettavat	Myöhemmin maksettavat	Sitoumukset yhteensä
puhelinjärjestelmät	94 811	91 025	185 836
kulunvalvontalaitteet	8 590	6 055	14 645
kopio koneet, atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	921 623	1 890 912	2 812 535
ajoneuvot	23 706	18 399	42 105
Leasing-vastuut yhteensä	1 048 730	2 006 391	3 055 121

**Vastuusitoumukset toisen tiliviraston puolesta
31.12.2003**

Tilivirasto ei ole antanut vastuusiotumuksia toisen tiliviraston puolesta.

**Muut vastuusitoumukset ja taloudelliset vastuut
31.12.2003**

Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet, vuoden 2003 toteutuman mukaisena			198 000
Muut vastuusitoumukset ja taloudelliset vastuut yh- teensä			198 000

LIITE 7: PERUSTE, JONKA MUKAISTA KURSSIA ON KÄYTETTY MUUNNET-TAESSA ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISET VELAT, SAAMISET JA MUUT SITOUMUKSET SUOMEN RAHAKSI

Ulkomaanrahan määräiset ostovelat ovat vähäisiä ja ne on kirjattu muihin siirtovelkoihin maksu-päivän kurssin eli toteutuneen menon mukaisena. Ulosottolaitoksen hoidossa olevien vieraiden varojen valuuttamääräinen erä on muutettu Suomen rahaksi talletuksen tekoajan kurssin mukaan.

LIITE 8: HALLINNASSA OLEVAT ERI YHTIÖIDEN ERILAJISET OSAKKEET JA OSUDET SEKÄ MUUT OSAKKEISIIN RINNASTETTAVAT ARVOPAPERIT

Arvopaperin nimi ja sarja	Omistus- osuus%	Myyntioikeuksien alaraja%	Kpl	Markkina-arvo, yht.euroa	Kirjanpitoarvo, yht.euroa	5090 Osingot, yht.euroa
1301 Muut osakkeet						
Vaasan Läänin						
Puhelin Oy						
Osakekirja			62		27 094	
Lohjan Puhelin Oy						
Osakekirja			4		2 152	
Osakekirja			1		589	
Kymen Puhelin Oy						
Osakekirja			2		740	
Tikka Communications Oy						
Osakekirja			11		3 696	40
Outokummun Puhelin Oy						
Osakekirja			1		320	
Vakka-Suomen						
Puhelin Oy						
Osakekirja			3		1 362	
Lännen-Puhelin Oy						
Osakekirja			16		6 464	1 840
Salon Seudun						
Puhelin Oy						
Osakekirja			7		3 885	160
Ikaalisten-Parkanon						
Puhelin Oy						
Osakekirja			4		1 748	
Forssan Seudun						
Puhelin Oy						
Osakekirja			1		437	
Etelä-Satakunnan						
Puhelin Oy						
Osakekirja			1		420	50

Arvopaperin nimi ja sarja	Omi stus- osuus%	Myyntioikeuksien alaraja%	Kpl	Markkina-arvo, yht.euroa	Kirjanpitoarvo, yht.euroa	5090 Osingot, yht.euroa
Pohjois-Hämeen						
Puhelin Oy						
Osakekirja SARJA A			15		6 555	
Osakekirja SARJA B			15		0	
Pietarsaaren Puhelin Oy						
Osakekirja			2		808	
Osakekirja			1		521	
Kokkola Puhelin Oy						
Liittymäsopimus			6		2 424	
Osakekirja			6		2 424	
Muut osakkeet yhteensä			158		61 639	2 090
1303 Muut osuudet						
Kuopion Puhelin Oy						
Jäsenkirja			32		12 928	1 056
Loviisan						
Puhelin Oy						
Osuustodistus			3		1 311	252
Iisalmen						
Puhelinosuuskunta IPY						
Jäsenkirja			2		1 178	
Savonlinnan						
Puhelin Oy						
Osuustodistus			6		2 622	60
Mikkelin Puhelinyhdistys						
Osuustodistus			5		2 440	100
Kajaanin						
Puhelinosuuskunta						
Osuustodistus			3		1 110	
Pohjanmaan						
Puhelinosuuskunta						
Osuustodistus			2		840	

Muut osuudet yhteensä	53	22 429	1 468
ARVOPAPERIT YHTEENSÄ	211	84 068	3 558

LIITE 9: VIRASTOJEN HALLINNASSA OLEVA KANSALLISOMAISUUS, JOTA EI OLE MERKITYY TASEESEEN

Tiliviraston hallinnassa olevaa ennen 1.1.1998 hankittua kansallisomaisuuteen luettavaa irtainta omaisuutta ei ole merkitty taseeseen. Taseeseen merkitsemättömän omaisuuden osalta ei ole tapahtunut muutoksia.

Arvostamatta jätetty omaisuus on eri tyylihuonekaluja, taide-esineitä ja tuomioistuinten toimintaan liittyviä muita vanhoja esineitä. Yksityiskohtainen erittely arvostamatta jätetystä kansallisomaisuudesta on liitetty omaisuus- ja pääomaraaporttiin per 31.12.1997.

LIITE 10: SELVITYS KIRJANPIDON TÄYDENTÄMISESTÄ TILINPÄÄTÖKSESSÄ TALOUSARVIOASETUKSEN 42 f §: N 2 MOMENTISSA TARKOITETULLA TAVALLA

Muiden kuin tuotannontekijän hankinnasta aiheutuneiden menojen ja suoritteiden myynnistä saatavien tulojen kirjaamisperusteet talousarviokirjanpidossa

Talousarviokirjanpidon tili	Tulo-/menolaji	Kirjausperuste TaKP:ssa
Tuloarviotilit		
12.39.01 Sakkorahat	sakkotuotot ja sanktionluontoiset tuotot	maksuperuste
Menoarviotilit		
25.01.51.2 Avustukset rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yhteisöille	harkinnanvaraiset valtionavut	maksupäätösperuste
25.01.51.3 Avustukset saamelaisten kulttuuri- itsehallinnon ylläpitämiseen	lakisääteiset valtionavut	maksupäätösperuste
25.01.51.5 Muut avustukset	harkinnanvaraiset valtionavut	maksupäätösperuste
25.30.21 Oikeusaputoimistojen toimintamenot	asiakkaan vastapuolen korvaukset	maksuperuste
25.30.50 Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset	muut tulonsiirrot	maksupäätösperuste

Tuotannon tekijän hankinnasta aiheutuneiden menojen ja suoritteiden myynnistä saatavien tulojen kirjaamisperusteet talousarviokirjanpidossa siltä osin kuin ne eroavat liikekirjanpidon kirjaamisperusteista (suoriteperuste)

Talousarviokirjanpidon tili	Tulo-/menolaji	Kirjausperuste TaKP:ssa
Menoarviotilit		
25.01.21 Oikeusministeriön toimintamenot	loma-ajan palkka	maksuperuste
25.01.22 Eräiden virastojen toimintamenot	loma-ajan palkka	maksuperuste
25.10.21 Korkeimman oikeuden toimintamenot	loma-ajan palkka	maksuperuste
25.10.22 Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot	loma-ajan palkka	maksuperuste
25.10.23 Muiden tuomioistuinten toimintamenot	loma-ajan palkka	maksuperuste
25.30.21 Oikeusaputoimistojen toimintamenot	loma-ajan palkka	maksuperuste
25.40.21 Toimintamenot	loma-ajan palkka	maksuperuste
25.60.21 Toimintamenot	loma-ajan palkka	maksuperuste

LIITE 11: ERITTELY SEURAAVAAN VARAINHOITOVUOTEEN SIIRRETYISTÄ MÄÄRÄRAHOISTA

	Alkusaldo 1.1.2003	Kertymä vuoden alusta	Loppusaldo 31.12.2003
Siirrettyjen määrärahojen tilit			
4.01.24.50.66 Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (S3V) (6htv)	12 616,88	12 616,88	0,00
4.02.24.50.66 Lähialueyhteistyö (S3V) (6htv)	167 435,70	139 973,54	27 462,16
4.02.25.01.21 Oikeusministeriön toimintamenot (nettob) (S2V) 1)	1 395 035,58	1 395 035,58	0,00
4.02.25.01.22 Eräiden virastojen toimintamenot (nettob) (S2V)	701 301,23	701 301,23	0,00
4.02.25.10.21 Korkeimman oikeuden toimintamenot (S2V)	521 781,00	521 781,00	0,00
4.02.25.10.22 Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (S2V)	482 473,57	482 473,57	0,00
4.02.25.10.23 Muiden tuomioistuinten toimintamenot (nettob) (S2V)	7 570 355,78	7 570 355,78	0,00
4.02.25.30.21 Oikeusaputoimistojen toimintamenot (nettob) (S2V)	4 891 373,30	4 891 373,30	0,00
4.02.25.40.21 Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen toimintamenot (S2V)	6 515 498,66	6 515 498,66	0,00
4.02.28.80.24 VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (S2V) 2)	23 238,69	23 238,69	0,00
4.02.31.24.21.2 Muu perustienpito	1 450,14	1 450,14	0,00
4.03.24.50.66 Lähialueyhteistyö (S3V)(6htv)			289 023,09
4.03.25.01.21 Oikeusministeriön toimintamenot (nettob) (S2V)			1 879 049,34
4.03.25.01.22 Eräiden virastojen toimintamenot (nettob) (S2V)			873 964,94
4.03.25.10.21 Korkeimman oikeuden toimintamenot (S2V)			671 560,58
4.03.25.10.22 Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (S2V)			541 472,59

4.03.25.10.23 Muiden tuomioistuinten toimintamenot (netto) (S2V)			9 851 369,69
4.03.25.30.21 Oikeusaputoimistojen toimintamenot (netto) (S2V)			2 693 475,75
4.03.25.40.21 Toimintamenot (S2V)			3 620 924,68
4.03.25.60.21 Toimintamenot (S2V)			1 797 641,66
4.03.28.80.24 VEL-perusteinen ja hyvinvoinnin tuki (S2V)			24 149,48
Siirretyt määrärahat yhteensä	22 282 560,53	22 255 098,37	22 270 093,96

1) Ulkoasiainministeriö (TV 130) on palauttanut vuoden 2003 aikana tilivirastolle 10 343,46 euroa, joten alkusaldo lisääntynyt ko. summalla
 2) Valtiokonttorille (TV 301) on palautettu vuoden 2003 aikana 2 543,53 euroa ja valtiokonttori on myöntänyt tilivirastolle varainhoitovuoden aikana siirrettyä määrärahaa 2 419,75 euroa, joten alkusaldo vähentynyt 123,78 euroa

LIITE 12: TALOUSARVIOSSA MYÖNNETYT VALTUUDET SEKÄ NIIDEN KÄYTTÖ JA KÄYTÖSTÄ AIHEUTUVAT MENOT

Tilivirastolla ei ole talousarviossa myönnettyjä valtuuksia.

LIITE 13: TILINPÄÄTÖKSEN TÄSMÄYTYSLASKELMA 1.1.–31.12.2003

1. Tuotto-/kulujäämä		-298 579 346,54
2. Kirjaukset, jotka ovat mukana tuotto-/kulujäämässä, mutta eivät talousarvion yli- tai alijäämässä		
Liikekirjanpidon tuotot ja kulut, joita ei kirjata talousarviokirjanpitoon		-589 799,73
Liikekirjanpidon tuotot ja kulut, jotka on kirjattu talousarviokirjanpidon tililuokassa talousarviotilille tai siirretyn määrärahan tilille kirjaamista odottavien erien tileille		-2 049,18
Liikekirjanpidon tuotot, kulut ja tekniset kirjaukset, jotka on kirjattu talousarviokirjanpidon tililuokassa siirrettyjen määrärahojen tileille		-129 769,75
Liikekirjanpidon tuotot ja kulut, jotka on kirjattu talousarviokirjanpidon tililuokassa ulkopuolisen rahoituksen tilille		0,00
3. Kirjaukset, jotka eivät ole mukana tuotto-/kulujäämässä, mutta ovat mukana talousarvion yli-/alijäämässä		
Liikekirjanpidon tasetilikirjaukset, jotka on kirjattu talousarviotulona tai -menona		-968 051,50
4. Laskelma yhteensä		-300 269 016,70
5. Talousarvion alijäämä		300 269 016,70
6. Ero		0,00

LIITE 14: OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET

OMA PÄÄOMA (euroa)	2003	2002
Valtion pääoma 1.1.1998	-24 052 801,86	-24 052 801,86
Edellisten tilikausien pääoman muutos 1.1.	-3 936 803,55	-5 125 648,40
Tilinavaussiirto (Tilikauden kulujäämä)	-287 486 870,37	-277 575 286,21
Tilinavaussiirto (Pääoman siirrot)	285 986 959,52	278 764 131,06
Edellisten tilikausien pääoman muutos 31.12.	-5 436 714,40	-3 936 803,55
Pääoman siirrot 1.1.		
Tilinavaussiirto	385 986 959,52	278 764 131,06
Siirrot valtion yleisiltä maksuliikemenotileiltä	454 938 844,65	455 247 148,95
Siirrot valtion yleisille maksuliiketulotileille	-154 592 430,68	-169 269 451,55
Siirrot läheteiden tililtä	407,80	9 262,12
Tilivirastojen väliset hallinnan siirrot	-3 392,00	0,00
Pääoman siirrot 31.12.	300 343 429,77	285 986 959,52
Tilikauden kulujäämä 1.1	-287 486 870,37	-277 575 286,21
Tilinavaussiirto	287 486 870,37	277 575 286,21
Tilikauden kulujäämän siirto taseeseen	-298 579 346,54	-287 486 870,37
Tilikauden kulujäämä 31.12.	-298 579 346,54	-287 486 870,37
Valtion pääoma yhteensä 31.12	-27 725 433,03	-29 489 516,26

LIITE 15: TUOTTO- JA KULULASKELMAAN KIRJATTAVA TALOUSARVION ULKOPUOLINEN RAHOITUS

Tilivirastolla ei ole ollut tuotto- ja kululaskelmaan kirjattavaa talousarvion ulkopuolista rahoitusta.

LIITE 16: TASEESEEN SISÄLTYVÄT RAHASTOIDUT VARAT

Tilivirastolla ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

LIITE 17: TASEESEEN SISÄLTYMÄTTÖMÄT TILIVIRASTON HALLINNOIMAT RAHASTOIDUT VARAT, SÄÄTIÖT JA YHDISTYKSET

Tilivirastolla ei ole taseeseen sisällyttömiä tiliviraston hallinnoimia rahastoituja varoja,

säätiöitä eikä yhdistyksiä.

LIITE 18: ARVIOMÄÄRÄRAHOJEN YLITYKSET JA NIIDEN PERUSTELUT

Tili	Tilin nimi	Määräraha euroa	Määrärahan ylitys euroa	%	Ylityslupa euroa	%	Perustelut
25.01.29	Erityismenot	1 960 000	1 975 750	101	20 000	1	Onnettomuustutkinnasta aiheutuvien menojen ennakoitua suurempi kasvu.

LIITE 19: VALTION SAAMISET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY TILIVIRASTON TASEESEEN OIKEUSAPUTOIMISTOJEN SAAMISET

Asiakkaan vastapuolen korvaukset oikeusaputoimistoittain (euroa)

	31.12.2003	31.12.2002	31.12.2001	31.12.2000
Forssan oikeusaputoimisto	19 205,12	14 872,42	10 757,73	14 215,67
Hämeenlinnan oikeusaputoimisto	19 991,46	14 816,80	9 732,29	8 936,09
Kankaanpään oikeusaputoimisto	9 381,71	8 996,59	6 305,31	4 889,17
Kokemäen oikeusaputoimisto	911,49	1 222,09	905,88	1 318,59
Loimaan oikeusaputoimisto	3 199,72	3 010,57	2 684,44	888,94
Mäntän oikeusaputoimisto	5 444,06	5 308,78	4 605,78	2 197,32
Paraisten oikeusaputoimisto	555,02	740,02	0,00	1 017,54
Porin oikeusaputoimisto	74 500,06	56 543,65	44 805,75	30 327,40
Rauman oikeusaputoimisto	12 030,71	7 543,22	4 331,73	2 606,76
Salon oikeusaputoimisto	16 368,97	14 965,92	8 473,18	6 211,18
Tampereen oikeusaputoimisto	79 092,46	56 135,22	45 560,02	40 686,60
Tampereenseudun oikeusaputoimisto	43 284,37	34 693,24	31 941,90	26 646,96
Toijalan oikeusaputoimisto	13 755,52	10 207,12	8 988,73	5 223,30
Turun oikeusaputoimisto	37 728,49	28 024,07	20 315,41	12 223,04
Turunseudun oikeusaputoimisto	21 866,32	15 654,39	14 837,25	10 996,33
Uudenkaupungin oikeusaputoimisto	15 375,95	11 514,60	8 161,32	6 004,31
Vammalan oikeusaputoimisto	3 954,62	2 362,21	1 941,73	1 487,62
Ahvenanmaan oikeusaputoimisto	5 069,92	3 457,12	2 765,09	2 420,30
Alavuden oikeusaputoimisto	9 525,44	3 916,85	1 901,76	1 222,73
Haapajärven oikeusaputoimisto	6 663,63	4 314,82	7 569,81	555,02
Jyväskylän oikeusaputoimisto	27 033,88	16 675,82	11 325,74	8 688,48
Jämsän oikeusaputoimisto	8 172,12	7 153,36	5 532,10	3 324,64
Kauhajoen oikeusaputoimisto	20 313,31	12 734,55	4 671,59	3 414,38
Kokkolan oikeusaputoimisto	21 549,84	12 338,73	8 460,37	7 589,55
Lapuan oikeusaputoimisto	19 562,34	12 632,95	1 961,21	3 781,14
Närpiön oikeusaputoimisto	970,70	127,50	1 042,77	420,47
Pietarsaaren oikeusaputoimisto	6 601,32	4 112,82	3 077,84	1 412,78

Raahen oikeusaputoimisto	6 310,72	6 936,40	2 759,96	2 203,93
Seinäjoen oikeusaputoimisto	19 483,77	11 061,70	8 808,00	9 827,74
Vaasan oikeusaputoimisto	36 387,86	29 245,95	15 010,10	10 862,49
Ylivieskan oikeusaputoimisto	10 965,09	5 470,25	4 807,76	2 916,92
Äänekosken oikeusaputoimisto	6 519,15	3 922,71	3 707,11	2 758,28
Iisalmen oikeusaputoimisto	15 830,68	7 461,49	3 092,12	465,88
Joensuun oikeusaputoimisto	28 187,57	17 933,84	12 894,78	10 483,83
Joensuunseudun oikeusaputoimisto	27 315,88	16 619,05	8 828,12	6 623,74
Kajaanin oikeusaputoimisto	33 864,63	14 341,00	9 068,15	8 783,77
Kiteen oikeusaputoimisto	4 587,63	223,24	223,24	4 848,41
Kuopion oikeusaputoimisto	24 909,58	20 080,83	13 082,96	9 921,58
Mikkelin oikeusaputoimisto	25 387,35	14 038,19	12 884,58	8 301,46
Nilsiän oikeusaputoimisto	2 269,50	300,00	252,63	386,83
Nurmeksen oikeusaputoimisto	8 672,00	5 638,78	3 153,94	2 599,76
Pieksämäen oikeusaputoimisto	11 360,43	7 288,54	4 919,49	2 515,12
Savonlinnan oikeusaputoimisto	16 226,90	10 566,21	8 332,77	6 354,84
Varkauden oikeusaputoimisto	22 099,38	16 434,71	10 929,00	8 182,59
Espoon oikeusaputoimisto	39 360,05	32 466,79	27 869,04	26 745,14
Helsingin oikeusaputoimisto	143 395,88	128 974,31	96 639,17	78 006,10
Hyvinkään oikeusaputoimisto	21 792,28	13 179,69	9 426,34	3 768,32
Järvenpään oikeusaputoimisto	14 912,02	14 271,44	10 404,83	6 434,00
Lohjan oikeusaputoimisto	6 617,00	3 843,50	2 700,51	3 279,83
Porvoon oikeusaputoimisto	9 785,50	8 667,22	8 228,36	7 391,72
Raaseporin oikeusaputoimisto	10 965,00	10 051,33	8 312,05	4 602,77
Vantaan oikeusaputoimisto	16 737,38	13 413,00	10 120,49	7 543,01
Heinolan oikeusaputoimisto	3 304,30	1 862,32	1 749,15	0,00
Imatran oikeusaputoimisto	20 027,08	13 495,67	11 248,85	10 853,70
Kotkan oikeusaputoimisto	12 584,47	10 165,62	11 285,12	9 313,48
Kouvolan oikeusaputoimisto	6 471,18	6 615,30	6 587,57	3 773,88
Lahden oikeusaputoimisto	38 646,18	33 532,57	26 115,16	13 912,51
Lappeenrannan oikeusaputoimisto	17 931,75	8 875,72	8 650,43	6 871,28
Riihimäen oikeusaputoimisto	11 435,32	8 914,04	7 525,91	5 471,30
Kemin oikeusaputoimisto	5 010,26	5 270,78	3 800,07	3 328,57
Kemijärven oikeusaputoimisto	355,86	444,00	0,00	0,00
Kuusamon oikeusaputoimisto	5 244,89	3 354,89	2 028,87	1 820,74
Oulun oikeusaputoimisto	19 861,47	7 860,24	7 792,98	4 012,41
Oulunseudun oikeusaputoimisto	12 310,38	6 858,80	4 797,36	2 849,00
Rovaniemen oikeusaputoimisto	12 536,46	4 391,91	2 685,10	1 242,34
Sodankylän oikeusaputoimisto	4 590,60	3 286,29	1 942,57	1 519,24
Tornion oikeusaputoimisto	9 629,41	7 847,68	3 930,22	3 877,40
Yhteensä	1 245 991,39	899 281,43	669 251,59	513 360,22
Muutos edelliseen vuoteen	38,6 %	34,4 %	30,4 %	

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN SAAMISET**Valtion saamiset rikosoikeudellisista seuraamuksista (euroa)**

	31.12.2003	31.12.2002	31.12.2001	31.12.2000
Tuomiolauselma-asiat	78 897 856,97	78 798 992,89	72 265 983,76	80 380 696,19
Rangaistusmääräysasiat	13 801 902,26	11 613 867,75	11 523 216,84	8 590 165,98
Rikesakot	2 113 427,78	1 859 959,07	1 654 302,28	1 358 098,68
Rikosvahinkosaamiset	32 847 163,77	23 021 516,98	21 949 846,95	20 226 835,17
Yhteensä	127 660 350,78	115 294 336,69	107 393 349,83	110 555 796,02
Muutos edelliseen vuoteen	10,7 %	7,4 %	-2,9 %	
Valtion saamiset yhteensä	128 906 342,17	116 193 618,12	108 062 601,42	111 069 156,24
Muutos edelliseen vuoteen	10,9 %	7,5 %	-2,7 %	

**LIITE 20: MUUT OIKEIDEN JA RIITTÄVIEN TIETOJEN VAATIMUKSEN
EDELLYTTÄMÄT TIEDOT**

**MENOMOMENTTIEN KÄYTTÖ LAADUN MUKAISESTA PÄÄRYHMITYKSESTÄ
POIKKEAVAAN KÄYTTÖTARKOITUKSEEN**

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
24.50.66 Lähialueyhteistyö	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	6 461
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus: Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan mukaisesta toiminnasta aiheutuvien valtion kulutusmenojen maksamiseen sekä enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.	41 Henkilöstökulut	65 118
	42 Vuokrat	1 958
	43 Palvelujen ostot	166 627
	45 Muut kulut	161 999
25.30.50 Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset	41 Henkilöstökulut	34 299
Momentille kirjattu eläkemaksuja, koska yksityisille oikeusavustajille maksettavista korvauksista joudutaan maksamaan elämaksuja ellei avustaja itse suorita eläkevakuutusmaksuja. Syytteestä vapautetuille maksetuista oikeudenkäyntikulujen korvauksista on maksettu myös korkoja.	51 Rahoituskulut	15 930
25.70.21 Vaalimenot	82 Siirtomenot	7 062 845
Määrärahaa saa käyttää eduskuntavaaleista, presidentinvaaleista, kunnallisvaaleista, europarlamenttivaaleista, saamelaiskäräjävaaleista ja neuvoa-antavista kansanäänestyksistä ja niiden tulosten kokoamisesta ja tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen. Siirtomenoihin on kirjattu avustus saamelaiskäräjävaalien menoihin sekä kunnille eduskuntavaaleista aiheutuviin menoihin maksetut korvaukset.		

3.3 TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN TARKASTELU

3.3.1 Tuotto – ja kululaskelma

Tiliviraston tuotto- ja kululaskelma on laadittu liikekirjanpidon periaatteita noudattaen. Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen kulut olivat kertomusvuonna 298,6 miljoonaa euroa tuottoja suuremmat.

Toiminnan tuotot (88,7 milj. euroa) olivat 4,8 miljoonaa euroa eli 6 % edellistä vuotta suuremmat. Maksullisen toiminnan tuotot lisääntyivät 3,7 miljoonaa euroa ja niitä kertyi 86,7 miljoonaa euroa. Tuotot erillislakien mukaisista suoritteista olivat yhteensä 86,3 miljoonaa euroa eli 10,7 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Tuotot maksuperustelain mukaisista tuotoista olivat 0,6 miljoonaa euroa eli 7,0 miljoonaa euroa edellistä vuotta vähemmän, mikä johtuu säädösmuutoksesta, jonka perusteella tilivuonna tietosuoritteista kertyneet tuotot on kirjattu erillislakien mukaisiin tuottoihin. Tietosuoritetulot vähenivät edellisestä vuodesta 2,5 miljoonaa euroa, tuomioistuintulot kasvoivat 4,1 miljoonaa euroa, ulosottomaksutulot 1,9 miljoonaa euroa ja oikeusapumaksutulot 0,4 miljoonaa euroa. Maksullisen toiminnan tileistä poistoja kirjattiin 0,2 miljoonaa euroa eli lähes vastaava määrä kuin edellisenä vuonna.

Muut toiminnan tuotot olivat 1,9 miljoonaa euroa. Määrä on yli kaksinkertainen edelliseen vuoteen verrattuna. Muut toiminnan tuotot koostuvat käyttömaisuuden myyntivoitoista (0,1 milj. euroa), yhteistoiminnan tuotoista (1,6 milj. euroa) ja muista tuotoista (0,2 milj. euroa). Yhteistoiminnan tuotoista 1,3 miljoonaa euroa kertyi valtion virastoilta ja laitoksilta, 0,1 miljoonaa euroa EU:lta ja muilta 0,3 miljoonaa euroa. Yhteistoiminnan tuotot valtion virastoilta ja laitoksilta kasvoivat miljoonalla eurolla, mikä aiheutui rikosseuraamusalalle varainhoitovuoden alusta lukien tuotetuista tietohallintopalveluista. Yhteistoiminnan tuotot muilta lähes viisinkertaistuivat ja ne sisältävät lähes yksinomaan Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimushankkeiden tuotot. Myös vuokrien ja käyttökorvausten määrä kasvoi tilivuonna.

Toiminnan kulut (387,3 milj. euroa), joihin sisältyy eduskuntavaaleista aiheutuneita kuluja 5,4 miljoonaa euroa, olivat 10,5 miljoonaa euroa eli 3 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Henkilöstökulut olivat toiminnan kuluista 75 %, palvelujen ostot 13 %, vuokrat 8 %, aineiden ja tarvikkeiden ostot 2 %, poistot 1,0 % ja muut kulut 2 %. Kulurakenteessa ei tapahtunut olennaisia muutoksia.

Henkilöstökuluihin (291,4 milj. euroa) sisältyvät palkat, palkkiot ja lomapalkkavelan muutos henkilösivukuluineen. Henkilöstökulujen kasvu edellisestä vuodesta oli 8,9 miljoonaa euroa eli 3 %. Lomapalkkavelan muutoksena on henkilöstökuluihin kirjattu yhteensä 1,4 miljoonaa euroa (3,3 milj. euroa) ja vuodelta 2002 aiheutuneita lisäeläkemaksuja 0,3 miljoonaa euroa. Oikaisuerinä henkilöstömenoihin on kirjattu sairausvakuutuslain, tapaturmavakuutuslain ja muiden vastaavien lakien mukaisina palautuksina yhteensä 2,4 miljoonaa euroa (2,2 milj. euroa).

Palvelujen ostot (50,0 milj. euroa) kasvoivat 2,3 miljoonaa euroa eli 5 %. Palvelujen ostoihin sisältyy 12,6 miljoonaa euroa atk:n käyttöpalveluja (13,4 milj. euroa), tietoliikennepalveluja 11,0 miljoonaa euroa (8,8 milj. euroa), asiantuntijapalveluja 11,5 miljoonaa euroa (11,1 milj. euroa). Näiden ostojen yhteismäärä 35,1 miljoonaa euroa oli 1,8 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna, mikä johtuu eduskuntavaaleihin liittyvistä 2 miljoonan euron postipalveluluista. Lisäksi palvelujen ostot sisältävät siivouspalveluja 2,5 miljoonaa euroa (2,3 milj. euroa), koulutuspalveluja 1,3 miljoonaa euroa (1,5 milj. euroa), työterveyspalveluja 1,8 miljoonaa euroa (1,6 milj. euroa), painatuspalveluja 1,2 miljoonaa euroa (1,1 milj. euroa), ilmoituspalveluja 1,1

miljoonaa euroa (1,0 milj. euroa) ja erilaisia muita palveluja 6,2 miljoonaa euroa (6,7 milj. euroa).

Vuokrat (32,6 milj. euroa) olivat 1,0 miljoonaa euroa ja 3 % edellistä vuotta suuremmat. Vuokarakuluista 30,8 miljoonaa euroa (29,8 milj. euroa) oli toimitilavuokria, 0,2 miljoonaa euroa (0,4 milj. euroa) työpaikkaruokaloiden vuokria, koneiden ja laitteiden sekä kuljetusvälineiden vuokria 1,3 miljoonaa euroa (1,2 milj. euroa).

Aineiden ja tarvikkeiden ostot (8,0 milj. euroa) laskivat 16 % edellisestä vuodesta, mikä johtuu ensi sijassa kone-, kalusto- ja atk-ohjelmaostojen vähenemisestä. Erään sisältyy 2,8 miljoonaa euroa (4,2 milj. euroa) koneiden ja kalusteiden sekä atk-ohjelmistojen ostoja, toimistotarvikkeiden ostoja 2,1 miljoonaa euroa (2,3 milj. euroa), kirjojen, lehtien ja muiden painotuotteiden ostoja 1,7 miljoonaa euroa (1,7 milj. euroa) sekä lämmitys-, vesi- ja sähkömaksuja 0,9 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa) sekä muiden aineiden ja tarvikkeiden ostoja 0,5 miljoonaa euroa (0,6 milj. euroa).

Muut kulut (7,1 milj. euroa) olivat 2 % edellistä vuotta pienemmät, mikä johtuu lähinnä matkakulujen vähenemisestä. Henkilöstön matkakulut olivat 6,8 miljoonaa euroa (6,9 milj. euroa). Niistä 1,8 miljoonaa euroa (1,9 milj. euroa) on aiheutunut koulutuksesta.

Valmistus omaan käyttöön (5,4 milj. euroa) sisältää itse valmistettujen atk-järjestelmien hankintamenot, jotka tilinpäätöksessä on aktivoitu taseeseen. Valmistus omaan käyttöön oli edellisen vuoden tasolla.

Poistojen määrä (3,5 milj. euroa) väheni edellisestä vuodesta hieman. Käyttöomaisuuden poistoista 2,3 miljoonaa euroa aiheutui koneiden ja laitteiden poistoista, 1,0 miljoonaa euroa atk-ohjelmistojen poistoista ja 0,1 miljoonaa euroa kalusteiden poistoista. Suunnitelmasta poikkeavia poistoja kirjattiin vajaat 0,01 miljoonaa euroa ja ne aiheutuivat lähinnä käytöstä poistetuista atk-laitteista.

Sisäiset kulut (0,2 milj. euroa) ovat yhteistoiminnan kulukorvauksia valtion virastoille ja laitoksille. Sisäisten kulujen määrä oli edellisen vuoden tasolla.

Toiminnan tuotoilla katettiin 23 % (22 %) toiminnan kuluista.

Rahoitustuotot ja -kulut (0,1 milj. euroa) sisältävät myyntisaamisten viivästysmaksu- ja korkotuottoja 0,2 miljoonaa euroa ja 0,1 miljoonaa euroa rahoitussaamisten tileistä poistoja ja korkokuluja. Korkokuluja kertyi kolmannes edellisen vuoden määrästä. Korkokulut ovat ensi sijassa sakkojen palautuksista ja syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvauksista maksettuja viivästyskorkoja.

Satunnaiset tuotot ja kulut olivat - 1,0 miljoonaa euroa. Satunnaiset kulut 1,0 miljoonaa euroa ovat lähinnä maksettuja vahingonkorvauksia, joiden määrä oli lähes kaksinkertainen edelliseen vuoteen verrattuna.

Siirtotalouden tuotot ja kulut -erä (- 39,0 milj. euroa) kasvoi edellisestä vuodesta 6,8 miljoonaa euroa eli 21 %, mikä aiheutui ensi sijassa kunnille eduskuntavaalimenoihin maksetuista korvauksista. Erä sisältää oikeusapulain ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain soveltamisesta aiheutuneita korvauksia 30,2 miljoonaa euroa (30,5 milj. euroa), kunnille eduskuntavaalimenoihin maksettua korvauksia 6,9 mil-

joonaa euroa, avustuksia saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon 1,3 miljoonaa euroa (1,1 milj. euroa), kansainvälisten järjestöjen maksuosuuksia 0,2 miljoonaa euroa (0,2 milj. euroa) ja eräitä muita avustuksia 0,4 miljoonaa euroa (0,4 milj. euroa).

Tuotot veroista ja pakollisista maksuista -erä (39,9 milj. euroa) kasvoi edellisestä vuodesta 1,7 miljoonaa euroa eli 5 %. Sakkotuotot kasvoivat 3,9 miljoonaa euroa. Perittyjen arvonlisäverotuottojen väheneminen 1,2 miljoonalla eurolla aiheutui ensi sijassa säädösmuutoksesta, jolla liiketaloudellisiin perusteisiin hinnoitellut tietosuoritteista perityt maksut siirtyivät varainhoitovuoden alusta julkisoikeudellisiin maksuihin.

3.3.2 Tase

Tiliviraston tase on laadittu liikekirjanpidon periaatteita noudattaen. Taseen loppusumma kasvoi 6,7 miljoonaa euroa eli 6 %.

Vastaavaa

Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten tasearvo lisääntyi 3,1 miljoonaa euroa. Aineettomat hyödykkeet koostuvat kolmesta erästä. Aineettomat oikeudet ovat valmiina ostettuja atk-ohjelmia, muut pitkävaikutteiset menot koostuvat teetetyistä atk-järjestelmistä ja ennakkomaksut sekä keskeneräiset hankinnat ovat valmisteilla olevia atk-järjestelmiä, joita ei ole vielä otettu käyttöön. Aineettomien hyödykkeiden tasearvo kasvoi 4,6 miljoonaa euroa, mikä johtuu valmisteilla olevista atk-järjestelmistä. Keskeneräisinä töinä taseeseen on aktivoitu uuden ulosottojärjestelmän ja rikosasiain käsittelyjärjestelmän täytäntöönpanoa koskevan osan sekä raportointi- ja tilastointijärjestelmän kehitystyö ja valmisohjelmat. Aineellisten hyödykkeiden kirjanpitoarvo laski 1,4 miljoonaa euroa. Kokonaisinvestoinnit olivat kertomusvuonna yhteensä 6,4 (6,8 milj. euroa) miljoonaa euroa josta keskeneräisten atk-järjestelmien osuus oli 5,4 miljoonaa euroa. Kokonaisinvestointien määrä laski edellisestä vuodesta 6 %.

Rahoitusomaisuuden määrä kasvoi 3,5 miljoonaa euroa. Lyhytaikaiset saamiset lisääntyivät 1,2 miljoonaa euroa, mikä johtuu ensi sijassa siirtosaamisten määrän kasvusta. Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat kasvoivat 2,3 miljoonaa euroa, mikä johtuu ulosottolaitoksen vieraiden varojen (72,1 milj. euroa) määrän kasvusta. Siirtosaamisiin on tilinpäätöksessä kirjattu vuoden 2003 joulukuussa perityt ulosottomaksut 4,7 miljoonaa euroa, joiden tilitys maksukeskusten pankkitilille on tapahtunut kuluvan vuoden tammikuussa. Rahavaroja oli virastojen kassoissa vuoden viimeisenä päivänä edellistä vuotta vastaava määrä, 0,1 miljoonaa euroa (n. 470 euroa/kassa).

Vastattavaa

Oma pääoma kasvoi tilikaudella 1,8 miljoonalla eurolla. Pääoman siirrot lisäsivät omaa pääomaa 300,3 miljoonalla eurolla ja tilikauden kuluja vähensi sitä 298,6 miljoonalla eurolla. Pääoman siirrot –erä sisältää tiliviraston maksuliikemenotilille valtion yleiseltä maksuliikemenotililtä siirretyt katteet (454,9 milj. euroa) vähennettynä tiliviraston maksuliiketulotililtä valtion yleiselle maksuliiketulotilille tehdyillä tyhjennyksillä (154,6 milj. euroa), lisättynä lähetteen tilin käytöllä ja vähennettynä tilivirastojen välisillä hallinnan siirroilla.

Vieras pääoma on kokonaan lyhytaikaista vierasta pääomaa. Vieras pääoma kasvoi 4,9 miljoonaa euroa. Kaikki vieraan pääoman erät kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna ja eniten valtion hoitoon jätetyt vieraat varat, joiden kasvu oli 2,2 miljoonaa euroa. Tilivirastojen välisiin tilityk-

siin sisältyvät palkkauksista suoritettut ennakonpidätykset ja työnantajan sosiaaliturvamaksut sekä tapaturmamaksut, joiden tilityspäivä oli tammikuussa 2004. Edelleen tilittävät erät ovat työnantajan eläkemaksuja, työntekijän eläkemaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja. Edelleen tilittäviin eriin sisältyvät myös vuoteen 2003 kohdistuvat palkkaukset (3,3 milj. euroa), jotka on maksettu tammikuussa 2004. Siirtovelkoihin sisältyy 40,9 miljoonaa euroa lomapalkkavelkoja, jotka kasvoivat edellisestä vuodesta 1,4 miljoonaa euroa.

3.3.3 Talousarvion toteutumalaskelma

Menoarviotilit ja siirretyt määrärahat

Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen menoihin oli käytettävissä kertomusvuonna oikeusministeriön pääluokan 25 määrärahoja yhteensä 465,6 miljoonaa euroa ja 44,3 miljoonaa euroa ja 11 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Määrärahojen kasvusta 23,2 miljoonaa euroa aiheutuu arvonnalisäveroihin tarkoitettujen määrärahojen budjetointimuutoksesta (siirto pääluokasta 28) ja 12,3 miljoonaa euroa eduskuntavaalimenoihin tarkoitetuista määrärahoista. Oikeusministeriön hallinnonalan talousarvion rakennetta muutettiin siten, että syyttäjälaitoksen toimintamenot siirrettiin luvusta 25.40 (Syyttäjä- ja ulosottolaitos) lukuun 25.60 (Syyttäjälaitos). Määrärahoista 443,5 miljoonaa euroa on vuoden 2003 talousarviossa myönnettyjä määrärahoja (lisätalousarviot 8,5 milj. euroa) ja edelliseltä vuodelta siirretyjä määrärahoja 22,3 miljoonaa euroa. Käytettävissä olleista määrärahoista toimintamenoihin myönnettyjä määrärahoja oli 384,3 miljoonaa euroa (376,6 milj. euroa) eli 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Pääluokan 25 määrärahoja käytettiin 439,8 miljoonaa euroa (396,5 milj. euroa) eli 43,3 miljoonaa euroa ja 11 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Virastojen toimintameno määrärahoja käytettiin 362,4 miljoonaa euroa (354,5 milj. euroa) eli 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Pääluokan muista määrärahoista käytettiin yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin 30,2 miljoonaa euroa (30,5 milj. euroa), tuomioistuineläimien erityismenoihin 7,0 miljoonaa euroa (6,5 milj. euroa), oikeusministeriön ja sen yhteydessä toimivien viranomaisten erityismenoihin 2,0 miljoonaa euroa (2,8 milj. euroa), eräisiin valtion maksamiin korvauksiin ja avustuksiin 1,5 miljoonaa euroa (1,4 milj. euroa) ja vaalimenoihin 13,7 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa), mistä 12,3 miljoonaa euroa oli eduskuntavaaleista aiheutuneita menoja. Oikeusministeriön ja sen yhteydessä toimivien virastojen erityismenot sisältävät onnettomuustutkinnasta aiheutuneita menoja 1,3 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa) ja talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien käytöstä ja kehittämisestä sekä koulutuksesta aiheutuneita menoja 0,7 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa).

Muiden pääluokkien määrärahoja oli käytettävissä yhteensä 2,7 miljoonaa euroa (24,8 milj. euroa), mihin sisältyy valtionhallinnolle tarkoitettuja palkkaperusteisia työllistämismäärärahoja 1,7 miljoonaa euroa (1,3 milj. euroa).

Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen kokonaismenot (netto) olivat 442,2 miljoonaa euroa (421,1 milj. euroa) eli 21,1 miljoonaa euroa ja 5 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuodelle 2004 siirrettiin määrärahoja 22,3 miljoonaa euroa eli vastaava määrä kuin edellisenä vuonna.

Momentin 25.01.29 Erityismenot arviomääräraha ylitettiin 15 750 eurolla (ylityslupa 20 000 euroa). Arviomäärärahoja säästy yhteensä 3,8 miljoonaa euroa, mistä momentin 25.30.50 (Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset) säästö on 3,6 miljoonaa euroa sekä momenttien 25.01.51 (Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset), 25.10.29 (Erityismenot) ja 25.70.21 (Vaalimenot) säästöt olivat yhteensä 0,2 miljoonaa euroa.

Tuloarviotilit

Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen tuloja (luku 12.25) kertyi kertomusvuonna yhteensä 78,8 miljoonaa euroa (73,0 milj. euroa) eli 8 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Tuloarviot ylitettiin 2,2 miljoonalla eurolla. Tuomioistuintuloja kertyi 31,3 miljoonaa euroa (27,2 milj. euroa) eli 2,0 miljoonaa euroa budjetoitua enemmän, ulosottomaksutuloja 47,4 miljoonaa euroa (45,5 milj. euroa) eli 0,4 miljoonaa euroa budjetoitua enemmän ja oikeusministeriön hallinnonalan muita tuloja 0,1 miljoonaa euroa (0,2 milj. euroa) eli 0,2 miljoonaa euroa budjetoitua vähemmän.

Muiden lukujen ja osastojen tulot mukaan lukien oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen kokonaistulot olivat 142,0 miljoonaa euroa (133,6 milj. euroa) eli 6 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Sakkotuloja kertyi 62,9 miljoonaa euroa (59,0 milj. euroa) ja arvonlisäverotuloja 0,2 miljoonaa euroa (1,7 milj. euroa). Arvonlisäverotuottojen väheneminen aiheutui ensi sijassa kiinteistötietojärjestelmän tietosuoritteista perittävien maksujen hinnoittelussa tapahtuneesta muutoksesta.

4 SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA VALVONTATOIMEN YKSITYISKOHTAISempi KUVAUS

Oikeusministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten sisäinen tarkastus on järjestetty ministeriöön. Sisäisen tarkastuksen itsenäisyyden ja toiminnallisen riippumattomuuden varmistamiseksi sisäisen tarkastuksen yksikkö toimii ministeriön osasto- ja yksikköjaon ulkopuolella ministeriön kansliapäällikön ala isuudessa. Sisäisen tarkastuksen tehtävät voivat kohdistua kaikkeen oikeusministeriön hallinnonalan toimintaan ja talouteen.

Ohjesäännön mukaan sisäisen tarkastuksen keskeisenä tehtävänä on tukea ministeriön strategisten tavoitteiden ja tulostavoitteiden toteutumista. Sisäinen tarkastus laatii vuosittain kansliapäällikön vahvistaman varainhoitovuoden kattavan tarkastussuunnitelman, jossa määritetään tarkastuksen kohdealueet, tarvittavat voimavarat ja tarkastukseen käytettävä aika. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on tarkastussuunnitelman mukaisesti arvioida, valvoa ja tarkastaa, että

- toimintayksiköiden sisäinen valvonta on asianmukaista, riittävää, tehokasta ja toimivaa
- toimintayksiköiden talous ja toiminta on laillista, tuloksellista ja tarkoituksenmukaista
- talousarviota ja toimintaa koskevia säännöksiä ja ohjeita noudatetaan
- toimintayksiköiden organisaatorakenne sekä henkilö- ym. resurssien käyttö on tuloksellista ja tarkoituksenmukaista
- toimintayksiköiden varat ja omaisuus on turvattu
- toiminta- ja seurantajärjestelmät sekä kirjanpidon ja muun laskentatoimen tiedot ovat luotettavia ja niistä saadaan sisäisen johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta

Sisäisen tarkastuksen yksikön henkilöstöresurssiksi vuodelle 2003 oli sovittu 3,6 henkilötyövuotta toteuman ollessa 3,4 henkilötyövuotta tarkastushenkilöstön osalta. Kertomusvuonna yksikössä työskenteli tarkastuspäällikkö, kaksi ylitarkastajaa ja yksi osa-aikainen tarkastaja. Lisäksi yksikössä työskenteli työllisyysvaroin palkattu osastosihteeri 0,3 henkilötyövuotta.

Toimintakertomusvuonna oikeusministeriön kohteisiin tehtiin tarkastussuunnitelman mukaisesti yksi toiminnantarkastus, kaksi palkka- ja henkilöstöhallinnon tarkastusta, kaksi maksupistetarkastusta, yksi virastotarkastus, kaksi varainhoidon tarkastusta ja yksi seurantatarkastus. Tarkastussuunnitelmassa olleista tarkastuksista toteutettiin noin puolet. Osa toteuttamatta jääneistä tarkas-

tuksista on siirretty vuodelle 2004. Tarkastussuunnitelman ulkopuolella tehtiin yksi varainhoidon tarkastus.

Oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen virastoihin kohdistuneen hankintatoimen tarkastuksessa tarkastettiin hankintaprosessin toimivuutta. Oikeusministeriön hallinnonalan hankintastrategiasa keskeiseksi strategiseksi tavoitteeksi oli asetettu taloudellisuus. Tarkastuksessa todettiin, että hankintatoimi oli organisoitu hajautetusti strategisia hankintoja lukuun ottamatta. Hajautetussa mallissa ohjaus tulisi sitoa tulosohjausprosessiin. Hankintaprosessille tulisi määritellä prosessin omistaja ja selkeyttää vastuut ja valtuudet.

Hankintatoimen tarkastus esiteltiin oikeusministeriön osastopäällikkökokouksessa, jossa jatko-toimenpiteinä sovittiin, että ministeriön hankintatoimen kehittämisryhmä käy läpi tarkastuksessa esitetyt suositukset ja sopii tarvittavista kehittämistoimenpiteistä.

Itä-Suomen ja Rovaniemen hovioikeuteen kohdistetuissa palkka- ja henkilöstöhallinnon tarkastuksissa selvitettiin palkka- ja henkilöstöhallinnon järjestelmän toimivuutta, sijaisketjuja ja sijaisten määräyksiä sekä yleisesti palkanmaksuun vaikuttavien tietojen vientiä järjestelmään. Tarkastuksessa voitiin todeta määräysten ja ohjeiden noudattamiseen liittyviä puutteita. Osittain oli muodostunut myös epäyhtenäisiä menettelyjä puutteellisen tai ristiriitaisen ohjeistuksen vuoksi. Lisäksi voitiin todeta henkilöstöhallinnan järjestelmän tuottamien raporttien eheyteen ja käytettävyyteen liittyviä puutteita, jotka olivat ainakin osittain seurausta epäyhtenäisistä menettelyistä. Hovioikeuksissa maksettavia palkkioita ja noudatettavia sijaiskäytäntöjä käsiteltiin ministeriössä useammassa kokouksessa yhteistyössä oikeushallinto-osaston ja henkilöstötietojen hallinnan vastuualueen kanssa. Oikeushallinto-osasto antoi 1.1.2004 voimaan tulleen uuden palkkiopäätöksen, jolla palkkio- ja sijaisuusmenettelyjä tarkennettiin.

Oulun ja Turun maksukeskukseen ja samalla Raahen ja Turunseudun käräjäoikeuteen tehdyissä tarkastuksissa tarkastettiin taloushallinnon tehtävien organisointia ja taloushallintoprosesseja sekä virastoissa että maksukeskuksissa. Tarkastuksessa hyödynnettiin ACL-ohjelmaa.

Varkauden käräjäoikeuteen tehdyssä virastotarkastuksessa voitiin todeta taloushallintotehtävien hoitoon liittyviä puutteita, jotka johtuivat osittain henkilöstöresursseihin liittyvistä pienen organisaationyksikön toiminnan organisointiin liittyvistä ongelmista. Virasto pyrkii omilla työjärjestelyillään parantamaan tilannetta.

Varainhoidon tarkastukset tehtiin Rovaniemen oikeusaputoimistoon ja Hyvinkään käräjäoikeuteen. Rovaniemen oikeusaputoimistossa taloussäännön mukaisia kassantarkastuksia ei oltu tehty. Julia-asianhallintajärjestelmän käytössä todettiin myös puutteita varsinkin laskutustoimintojen osalta. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen mukaan Julia-järjestelmän käyttöominaisuuksia parannetaan asiakirjatuotannon osalta oikeusaputoimistojen tarpeen mukaan. Hyvinkään käräjäoikeuteen tehdyssä tarkastuksessa todettiin samoja taloushallinnon tehtävien hoitoon liittyviä puutteita kuin mitä edellä on kuvattu Varkauden käräjäoikeuden ja Rovaniemen oikeusaputoimiston osalta.

Seurantatarkastus tehtiin Riihimäen oikeusaputoimistoon vuonna 1999 tehdyn tarkastuksen perusteella. Seurantatarkastuksessa voitiin todeta, että esitetyt toimenpidesuositukset oli toteutettu.

Tarkastussuunnitelman ulkopuolinen tarkastus tehtiin Ahvenanmaan käräjäoikeuteen. Tarkastuksessa selvitettiin haasteiden tiedoksiantomaksujen hoitoa.

Hallinnonalalla toimii ministeriön johtoryhmän perustama tilintarkastuskokous. Sen tarkoituksena on lisätä ja parantaa hallinnonalan taloudellista valvontaa. Sen tehtävänä on erityisesti lisätä riskienhallinnan ja kontrollien tehokkuutta ja tehdä ehdotuksia hallinnonalan sisäisen valvontajärjestelmän toimivuuden parantamiseksi. Tilintarkastuskokous kokoontui kerran toimintakertomusvuoden aikana. Kokouksessa käsiteltiin oikeusapuun, hallinnonalan toimintakertomuksen asemaan ja kehittämiseen sekä kustannuslaskentaan liittyviä asioita. Ulkoisen valvonnan osalta käsiteltiin vuoden 2002 hallinnonalan tilivirastojen tilintarkastuskertomusten havainnot. Vastaavasti sisäisen valvonnan osalta käsiteltiin sisäisen tarkastuksen toimintasuunnitelmaa vuodelle 2003.

5 ALLEKIRJOITUKSET

Tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä 26. maaliskuuta 2004

Kirsti Rissanen
Kansliapäällikkö

Simo Ojanen
Apulaisosastopäällikkö,
Finanssineuvos